

การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
และการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะเพื่อพัฒนาพฤติกรรม
ประชาธิปไตยด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนท์อนุสรณ์) กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

ศศิยา บุตรเนียร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

พฤษภาคม 2541

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานีพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

                    ๒๗ พันธ์มณ   ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธมณี)

                    [Signature]   กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ ชิตพงศ์)

คณะกรรมการสอบ

                    ๒๗ พันธ์มณ   ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธมณี)

                    [Signature]   กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ ชิตพงศ์)

                    [Signature]   กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ)

                    [Signature]   กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานีพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

                    [Signature]   คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์)

วันที่ 27 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2541

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ ชิตพงศ์ กรรมการควบคุม ปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาพร้อมทั้งให้แนวคิด และข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างมาก และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แส่นคำเครือ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และเป็นกรรมการสอบปากเปล่า เพิ่มเติมในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กริทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุวดี เทียมประสิทธิ์ และอาจารย์ไอลักษณ์ พงษ์โสภา ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจและปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองบอน(นัยนานนท์อนุสรณ์) อาจารย์วิชัย บัวคลี อาจารย์กัลยา ชำซอง และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนท์อนุสรณ์) ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการทดลองเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ เพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา คุณสมศักดิ์ เลิศปรีชาสกุล ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์เล่มนี้ จนเรียบร้อยสมบูรณ์

ที่ลำคณที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อวัลลภ และคุณแม่สงวนศรี บุตรเนียร ผู้ให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ลูกทั้งชีวิต ให้ความรัก กำลังสติปัญญา สนับสนุน และให้กำลังใจ ในการศึกษาเล่าเรียนตลอดมา คุณค่าและประโยชน์อันใดที่ได้จากการทำปริญญานิพนธ์นี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์ ที่เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ในการอบรมสั่งสอนผู้วิจัยมาจนบัดนี้

ศศิยา บุตรเนียร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์จำลอง	9
1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์จำลอง	9
1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์จำลอง	21
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร	23
2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร	23
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร	26
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการชี้แนะ	29
3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการชี้แนะ	29
3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการชี้แนะ	31
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย	32
4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย	32
4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย	40
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต	44
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	49
ประชากร	49
กลุ่มตัวอย่าง	49

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	50
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ	50
ลักษณะของแบบบันทึกพฤติกรรม	51
การเตรียมการก่อนดำเนินการทดลอง	53
ขั้นตอนการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม	53
ดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต	54
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล	54
การดำเนินการทดลอง	56
การจัดกระทำกับข้อมูล	58
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	59
 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	 60
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	60
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
 5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	 67
บทย่อ	67
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	67
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	67
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	68
การดำเนินการทดลอง	68
การจัดกระทำกับข้อมูล	69
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	69
อภิปรายผล	70
ข้อเสนอแนะ	74
 บรรณานุกรม	 76

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	85
ภาคผนวก ก	86
ภาคผนวก ข	108
ประวัติย่อของผู้วิจัย	191

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	เปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้ สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ก่อนและหลังการทดลอง	61
2	เปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้ สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ก่อนและหลังการทดลอง	62
3	เปรียบเทียบผลต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียน ก่อน และหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับ การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับ การชี้แนะ	63
4	แสดงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเป็นรายบุคคลของนักเรียน ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ	103
5	แสดงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเป็นรายบุคคลของนักเรียน ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ตลอด 3 ระยะ	104
6	เปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมโดยรวมของนักเรียนในกลุ่มที่ได้ รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ก่อนและหลังการ ใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร	105
7	เปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมโดยรวมของนักเรียนในกลุ่มที่ได้ รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ก่อนและหลังการ ใช้สถานการณ์ จำลองควบคู่กับการชี้แนะ	106
8	เปรียบเทียบผลต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมโดยรวมของนักเรียน กลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และ กลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ก่อนและหลังการทดลอง	107

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 ภาพแสดงระยะต่าง ๆ ของการทดลอง	55
2 แสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระมัดระวังของนักเรียนกลุ่ม ที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มที่ ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ โดยการเขียนกราฟเส้น	64
3 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระมัดระวังของนักเรียนคนที่ 1 ในกลุ่ม ที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ	87
4 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระมัดระวังของนักเรียนคนที่ 2 ในกลุ่ม ที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ	88
5 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระมัดระวังของนักเรียนคนที่ 3 ในกลุ่ม ที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ	89
6 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระมัดระวังของนักเรียนคนที่ 4 ในกลุ่ม ที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ	90
7 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระมัดระวังของนักเรียนคนที่ 5 ในกลุ่ม ที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ	91
8 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระมัดระวังของนักเรียนคนที่ 6 ในกลุ่ม ที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ	92
9 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระมัดระวังของนักเรียนคนที่ 7 ในกลุ่ม ที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ	93

[illegible]

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยมีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งเป็นระบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ การศึกษาเรื่องระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนไทยทุกคน ทั้งด้านประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นอุดมคติประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง ซึ่งนำไปใช้ในการจัดระเบียบ การปกครองและประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันตามวิถีทางของระบอบการปกครองอย่างเหมาะสม (ปรีชา นิพนธ์พิทยา. 2528 : 29) และมีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการปกครองของประเทศ ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตย จึงจำเป็นต้องสอนประชาธิปไตยแก่นักเรียนตั้งแต่ เริ่มเข้าโรงเรียนโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาเพื่อให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 19)

การพัฒนาประชาธิปไตยมีโอกาสประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ถ้าสามารถปลูกฝัง ประชาธิปไตยให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพราะโรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถาบันทาง สังคมที่สอนคนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เนื่องจากเด็กกำลังพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (สุนทร จันทรรตรี. 2530 : 248) และสมิธ เคราส์ และแอทคินสัน (Smith, krouse and Atkinson. 1969 : 347) ยังได้กล่าวสนับสนุนความสำคัญเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียน ในสังคมประชาธิปไตยว่า โรงเรียนมีความรับผิดชอบในการเตรียมประสบการณ์ที่ทำให้นักเรียน สามารถมีส่วนร่วมในการปกครองถ้าประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดความซาบซึ้งและ ไม่เห็นคุณค่าของประชาธิปไตยและการทำงานร่วมกับสมาชิกอื่นๆ ในสังคมแล้ว รากฐานของการ ปกครองและประเทศก็จะล้มเหลว

นับตั้งแต่สถาปนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย พฤติกรรม การดำเนินชีวิตของคนไทยและความสำนึกในสิทธิและหน้าที่การเป็นพลเมืองดี ในระบอบประชาธิปไตย ยังอยู่ในระดับต่ำ (สมพงษ์ จิตระดับ. 2535 : 48 - 49) การพัฒนาระบบประชาธิปไตยของสังคมไทย ยังคงเน้นการพัฒนารูปแบบมากกว่าการพัฒนาอุดมการณ์และวิถีชีวิต รวมทั้งยังขาดการรับฟัง เสียงจากประชาชนและการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองตนเอง อย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี. 2539 : 15)

การพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยจึงต้องกระทำทุกวิถีทางเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีพฤติกรรมประชาธิปไตยในการดำเนินชีวิต เนื่องจากประชาธิปไตยเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ได้เกิดจากสัญชาตญาณ จึงสามารถพัฒนาให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ และเป็นหน้าที่หลักของสถาบันการศึกษาที่ถ่ายทอดความรู้และเป็นตัวแบบที่ดีให้กับเด็กนักเรียน (บัญญัติ สมชอบ.

2536 : 24)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : คำนำ) ได้กำหนดนโยบายให้โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยตั้งแต่ปี 2538 โดยจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) และสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอแนะแนวทางจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประชาธิปไตยให้นักเรียนทุกชั้นทุกคน พฤติกรรมที่เป็นวิถีชีวิตประชาธิปไตยโรงเรียนประถมศึกษาที่ต้องได้รับการฝึกอบรม ได้แก่ การมีคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 60-61) ได้กำหนดเป็นพฤติกรรมที่พึงปฏิบัติประชาธิปไตย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้กำหนดไว้ดังนี้คือ 1) ด้านคารวะธรรม ได้แก่ เข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง เคารพผู้ฟังและผู้พูด พูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล ปฏิบัติตามข้อตกลง ไม่ละเมิดสถานที่ส่วนตัวของบุคคลอื่น ไม่ละเมิดทรัพย์สินของผู้อื่นและของส่วนรวม 2) ด้านสามัคคีธรรมได้แก่ ร่วมกันทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ ร่วมรับผิดชอบในผลงานของกลุ่มและร่วมปรับปรุงแก้ไขผลงานของกลุ่ม 3) ด้านปัญญาธรรม ได้แก่ อธิบายเหตุผลได้เมื่อต้องมีการตัดสินใจอภิปราย ชักถามพูดจาได้ตอบยอมรับฟังข้อบกพร่องของตนเอง กลุ่มและพยายามปรับปรุงแก้ไข และแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล

จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้แนวดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยให้นักเรียน แต่นักเรียนยังมีพฤติกรรมประชาธิปไตยต่ำ ในการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนท์ อนุสรณ์) โดยการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น และครูผู้สอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น และใช้แบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยให้ครูประจำวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยต่ำ ดังนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 9.07 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 8.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 0.15 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 2.24

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 18.96 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 0.25 แสดงว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพฤติกรรมประชาธิปไตยต่อนักเรียนชั้นอื่น ๆ และจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนดังกล่าวข้างต้นอีกครั้งหนึ่งในชั่วโมงเรียนวิชากลุ่มเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ซึ่งเป็นวิชาที่สามารถสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนได้มากกว่าวิชาอื่น ๆ ได้ผลสอดคล้องกัน โดยสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรมต่ำ คิดเป็นร้อยละ 30.5 ด้านสามัคคีธรรมต่ำ คิดเป็นร้อยละ 15.6 และด้านปัญญาธรรมต่ำ คิดเป็นร้อยละ 17 จะเห็นได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรมต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ได้แก่ ไม่แสดงความเคารพครูทุกครั้งที่พบ พูดกับเพื่อนและครูไม่สุภาพ ไม่มีคำลงท้าย ไม่ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูดโดยการเล่น พูดแทรกแซงหรือพูดขึ้นลอย ๆ ไม่ยกมือขออนุญาตก่อนพูด ไม่ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ไม่แสดงความคิดเห็น ไม่ขออนุญาตก่อนหยิบทรัพย์สินของผู้อื่น และไม่เข้าแถวรับบริการตามลำดับก่อนหลัง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรม

การพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรม สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การเสริมแรงทางสังคม การใช้หลักฟรีแมค การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และการชี้แนะ เป็นต้น ซึ่งแต่ละวิธีสามารถพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เพิ่มมากขึ้นได้ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์, 2528 : 267) จากผลการวิจัยของรัตน นุตมากุล (2527 : 3 - 7) ได้ศึกษาการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรต่อการเพิ่มพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนแยกตัวที่ได้รับการชี้แนะโดยใช้วาทะร่วมกับการกำหนดบทบาทผู้นำชั้นเรียน มีพฤติกรรมความสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนสูงกว่าเด็กแยกตัวที่ไม่ได้รับการชี้แนะโดยวาทะจากการกำหนดบทบาทผู้นำชั้นเรียน นอกจากนี้สุภาวดี ธนะศรี (2531 : 7) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงทางบวก มีพฤติกรรมเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับกรณีการ ปิ่นทอง (2537 : 62) ที่ศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการให้ข้อมูลย้อนกลับ บอกวิธีแก้ไขและให้กำลังใจ มีความเข้าใจในการอ่านวิชาภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับ และบอกวิธีแก้ไข การใช้หลายเทคนิคควบคู่กัน สามารถพัฒนาพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ดีกว่าการใช้เทคนิคใดเทคนิคหนึ่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจการใช้ 2 เทคนิคควบคู่กัน

สำหรับการใช้สถานการณ์จำลองเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการนำเอาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือคล้ายความจริง มาจำลองสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงบทบาททำให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนและเกิดความคิดที่นำความรู้ไปปฏิบัติ นักเรียนเกิดการเรียนรู้คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น (กรมวิชาการ. 2521 : 128) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มงคล สุภาวษ (2537 : 36) ได้ศึกษาผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าการใช้สถานการณ์จำลองสามารถพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยได้สูงกว่าการสอนปกติ

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรและการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระแวดระวังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระแวดระวังของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระแวดระวังของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระแวดระวังของนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระแวดระวังเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
2. นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระแวดระวังเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระแวดระวังเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียน สามารถนำวิธีการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรและการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ไปพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนทอนุสรณ์) กรุงเทพมหานคร ที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ของนักเรียนทั้งหมด 146 คน จำนวน 36 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนทอนุสรณ์) กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรแล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน โดยกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เป็นนักเรียนชาย 6 คน นักเรียนหญิง 2 คน และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เป็นนักเรียนชาย 7 คน นักเรียนหญิง 1 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

3.1.1 การใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร

3.1.2 การใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร หมายถึง การที่ทำให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม โดยการจัดกิจกรรมและสภาพการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมให้มีความคล้ายคลึงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมจากเรื่องราวเหตุการณ์และชีวิตของบุคคล แล้วให้นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์

นั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการแก้ปัญหาและตัดสินใจในสถานการณ์ที่กำลังเป็นอยู่ เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมตามเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนก็ได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรและนำไปแลกเป็นรางวัลตามตารางการเลือกตัวเสริมแรง หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองในแต่ละครั้ง การใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1. ขั้นเตรียมการ ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เงื่อนไขการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ให้นักเรียนตอบแบบสำรวจตัวเสริมแรงที่ชอบและครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองที่นำมาใช้ จากนั้นครูและนักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาทตามสถานการณ์นั้น ๆ

ขั้นที่ 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม นักเรียนจัดสถานการณ์และแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้

ขั้นที่ 3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลงแล้วจึงให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหา ผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐานโดยการสังเกตพฤติกรรม นักเรียนก็ได้รับเบี้ยอรรถกรที่สามารถนำไปแลกตัวเสริมแรงได้ในช่วงท้ายของการทดลองแต่ละครั้ง ตามตารางการเลือกตัวเสริมแรง โดยมีเกณฑ์ดังนี้

(1) นักเรียนที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม เพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐาน 1 - 2 พฤติกรรม ได้รับเบี้ยอรรถกร 1 อัน เพื่อนำไปแลกตัวเสริมแรง อันดับ 5

(2) นักเรียนที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม เพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐาน 3 - 4 พฤติกรรม ได้รับเบี้ยอรรถกร 2 อัน เพื่อนำไปแลกตัวเสริมแรง อันดับ 4

(3) นักเรียนที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม เพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐาน 5 - 6 พฤติกรรม ได้รับเบี้ยอรรถกร 3 อัน เพื่อนำไปแลกตัวเสริมแรง อันดับ 3

(4) นักเรียนที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม เพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐาน 7 - 8 พฤติกรรม ได้รับเบี้ยอรรถกร 4 อัน เพื่อนำไปแลกตัวเสริมแรง อันดับ 2

(5) นักเรียนที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม เพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐาน 9 พฤติกรรมขึ้นไป ได้รับเบี้ยอรรถกร 5 อัน เพื่อนำไปแลกตัวเสริมแรง อันดับ 1

ขั้นที่ 4. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

2. การใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ หมายถึง การที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม โดยการจัดกิจกรรมและสภาพการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ให้มีความคล้ายคลึงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม จากเรื่องราวเหตุการณ์และชีวิตของบุคคล แล้วให้นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์นั้นๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการแก้ปัญหาและตัดสินใจในสภาพการณ์ที่กำลังเป็นอยู่ หลังจากนั้นจึงให้การชี้แนะแก่นักเรียนในลักษณะที่เป็นคำพูดและท่าทาง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

การชี้แนะจำแนกได้ ดังนี้

2.1 การชี้แนะโดยใช้คำพูด (Verbal Prompting) ได้แก่

2.1.1 “นักเรียนควรตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด”

2.1.2 “นักเรียนควรยกมือขออนุญาตก่อนพูด”

2.1.3 “นักเรียนควรพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ”

2.1.4 “นักเรียนควรเข้าแถวรับบริการตามลำดับก่อนหลัง”

2.1.5 “นักเรียนควรพูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล”

2.2 การชี้แนะโดยใช้ภาษาท่าทาง (Non-Verbal Prompting) ได้แก่ พยักหน้า ยิ้ม เมื่อ นักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม พฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่ง การใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการใช้การชี้แนะ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เจาะลึกการเสริมแรง และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองที่นำมาใช้ จากนั้นครูและนักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาทตามสถานการณ์นั้น ๆ

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินกิจกรรม นักเรียนจัดสภาพการณ์และแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลง แล้วจึงให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหา ผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การชี้แนะแก่นักเรียนในลักษณะที่เป็นคำพูดและท่าทาง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐานโดยการสังเกตพฤติกรรม นักเรียนก็ได้รับการเสริมแรง โดยครูกล่าวคำชมในช่วงท้ายของการทดลองแต่ละครั้ง โดยมีเกณฑ์ดังนี้

(1) นักเรียนที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐาน

1 - 2 พฤติกรรม ได้รับคำชมว่า ดีขึ้นกว่าเดิมเล็กน้อย

(2) นักเรียนที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมเพิ่มขึ้นจากระดับพื้นฐาน
3 - 4 พฤติกรรม ได้รับคำชมว่า ดีขึ้น พยายามต่อไป

(3) นักเรียนที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมเพิ่มขึ้นจากระดับพื้นฐาน
5 - 6 พฤติกรรม ได้รับคำชมว่า ดี

(4) นักเรียนที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมเพิ่มขึ้นจากระดับพื้นฐาน
7 - 8 พฤติกรรม ได้รับคำชมว่า ดีมาก

(5) นักเรียนที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมเพิ่มขึ้นจากระดับพื้นฐาน
9 พฤติกรรมขึ้นไป ได้รับคำชมว่า ยอดเยี่ยม

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้
คำแนะนำเพิ่มเติม

3. พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม หมายถึง การแสดงออกด้วยภาษาท่าทาง
และภาษาถ้อยคำ ของนักเรียนที่แสดงถึงความเคารพซึ่งกันและกัน คือ

3.1 เคารพทางร่างกาย ได้แก่

3.1.1 แสดงความเคารพครูโดยการไหว้หรือโค้งคำนับ

3.1.2 เชื้อพึงเมื่อประธานว่ากล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย

3.2 เคารพทางวาจา ได้แก่

3.2.1 พูดกับเพื่อน และ ครู ด้วยถ้อยคำสุภาพและมีคำลงท้ายครับ ค่ะ

3.2.2 พูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน

3.3 เคารพทางความคิดเห็น ได้แก่

3.3.1 ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูดโดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซงหรือพูดขึ้นมาลอย ๆ

3.3.2 เสนอความคิดเห็นได้เหมาะสมตามกาลเทศะ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด

3.4 เคารพกฎเกณฑ์ ได้แก่

3.4.1 ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของห้องเรียนและกฎของ

โรงเรียน

3.5 เคารพสิทธิของผู้อื่น ได้แก่

3.5.1 ขออนุญาตก่อนหยิบสิ่งของของผู้อื่น

3.5.2 เข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จำลอง
  - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์จำลอง
  - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์จำลอง
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
  - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
  - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการชี้แนะ
  - 3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการชี้แนะ
  - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการชี้แนะ
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย
  - 4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย
  - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์จำลอง

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์จำลอง

1.1.1 ประวัติความเป็นมาของการใช้สถานการณ์จำลอง

การใช้สถานการณ์จำลองเป็นวิธีการที่วงการทหารนำมาใช้ก่อนวงการอื่น โดยนำมาใช้กับการซ้อมรบของทหารที่จะส่งไปสู้สมรภูมิ โดยใช้วิธีการหรือยุทธวิธีเดียวกับการรบในสนามจริง แต่แตกต่างกันตรงที่ใช้กระสุนปลอม (สุภา กิจจาทร. 2519 : 194)

การใช้สถานการณ์จำลองในวงการศึกษา เริ่มขึ้นครั้งแรกโดยโครงการที่มีชื่อว่า "Jefferson Township School District" จุดประสงค์ของโครงการนี้ เพื่อฝึกผู้ที่จะเป็นผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา มีผู้เข้ารับการอบรมครั้งนี้จำนวน 232 คน ในการอบรมมีการนำเอาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ในหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่เกิดขึ้นจริง มาสร้างเป็นสถานการณ์จำลอง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมฝึกแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้น ซึ่งผลปรากฏว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความสนใจและพอใจในการที่ได้ตัดสินใจอย่างมีอิสระ ได้เรียนรู้วิธีการต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางแก้

ปัญหาก่อนจะออกไปปฏิบัติจริง ๆ เกิดความรู้สึกที่เป็นจริงเป็นจัง และมีสัมพันธภาพระหว่างกันขึ้นในห้องเรียน (ดุสิต โคนันทียะ. 2538 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Tansey and Unwin. 1969)

1.1.2 ความหมายของสถานการณ์จำลอง

เบค และมอนโร (Beck and Monroe. 1969 : 45 - 49) กล่าวถึงสถานการณ์จำลองว่าเป็นคำเก่าที่มีมานานแล้วแต่เพิ่งจะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ทางการศึกษา เมื่อไม่นานมานี้ ความหมายหนึ่ง ของสถานการณ์จำลองก็คือ “ความหลอกลวง” (Deception) หรือการแสดงผิด (Misrepresentation) ทั้งสองความหมายนี้เป็นความหมายของสถานการณ์จำลองในสมัยก่อน ในปัจจุบันนี้คำว่าสถานการณ์จำลอง หมายถึง กระบวนการซึ่งมีรูปแบบคล้ายคลึงสภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นเพื่อจะทดสอบสภาวะการณ์หรือเพื่อการสอน สถานการณ์จำลองมักจะได้รับการอธิบายในรูปกระบวนการและแม่แบบ (Process and Model) ซึ่งในที่นี้ หมายถึง สิ่งที่ย่นย่อโดยคงแสดงให้เห็นความสำคัญของสถานการณ์ในชีวิตจริง แม่แบบจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของตัวแปรที่จัดไว้ เพื่อให้ผู้ค้นคว้ามองเห็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยปราศจากความสงสัยในการผสมผสานของสถานการณ์ ทั้งนี้เป็นไปตามข้อกำหนดต่อไปนี้ (Beck and Monroe. 1969 : 36 - 37)

1. ความเป็นปรนัย ดูว่าสถานการณ์ที่เป็นแม่แบบนั้นเป็นสถานการณ์ที่เป็นตัวแทนของชีวิตจริงเพียงใด
2. ความครอบคลุม สถานการณ์ในชีวิตจริงที่นำมาเสนอในแม่แบบนั้นมีความสำคัญมากเพียงใด
3. ความพิสดาร ดูความง่ายของแม่แบบที่จะทำความเข้าใจและความง่ายของกระบวนการ
4. อรรถประโยชน์ ดูประโยชน์ของแม่แบบในแง่ที่เป็นการทดลองให้เป็นกระบวนการของชีวิตจริงในอันที่จะค้นหาเพื่อเปลี่ยนเงื่อนไขภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างออกไป
5. การประยุกต์ แม่แบบที่ความเป็นไปได้เพียงใดที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนในสถานการณ์ที่เป็นจริงได้

ครุคแซงค์ (Cruichshank. 1972) ได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองว่า หมายถึง ผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อมีสถานการณ์หรือผลของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นแล้ว สถานการณ์จำลองนี้รวมไปถึง เรื่องจำลอง ภาพจากทีวีทัศน์ และการเล่นละครด้วย

ชูลท์ (Schultz. 1972 : 4) ได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองว่า หมายถึง การปฏิบัติการที่ใช้แบบจำลองหรือกระบวนการต่าง ๆ ให้คล้ายคลึงกับสภาพที่เป็นจริง โดยฝึกให้ผู้อยู่ในสถานการณ์ได้ฝึกปฏิบัติ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง

ทิตินา แชมมณี (2522 : 202) ได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองว่า หมายถึง การจำลองสถานการณ์ หรือการสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนลงไป อยู่ในสถานการณ์นั้นและให้มีปฏิริยาโต้ตอบกัน วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดง พฤติกรรม ต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจไม่กล้าแสดง เพราะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับมากเกินไป

ลำเรียง เวชสุนทร (2523 : 18 - 19) ได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองว่า หมายถึง การจำลองสถานการณ์หรือสภาพการณ์นั้นจำลองมาจากสภาพที่เป็นจริง หรือคล้ายคลึงกับสิ่งที่เป็นจริงในสังคมมากที่สุด แล้วให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ แสดง ออกความเห็น หรือหาแนวทางแก้ปัญหา ในสถานการณ์นั้น ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในสภาพที่ใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด มีโอกาสตัดสินใจเลือกวิธีการในการแก้ปัญหา และเลือกหลักการหรือทฤษฎีมาใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหาของเขา

สุนทร จันทรตรี (2530 : 393) ได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองว่า หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมเลียนแบบของจริงให้ใกล้เคียงสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุด และให้ผู้เรียน ได้ฝึกคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจจากสภาพการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่นั้น

บุญทัน อยู่ชมบุญ (2533 : 154) ได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองว่า หมายถึง การจัดเลียนแบบสถานการณ์ให้มากที่สุด ให้ผู้เรียนได้กระทำเพื่อฝึกการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ จากสภาพการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่นั้นราวกับเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเขาเองโดยตรง และผู้เรียนยังมี โอกาสทราบความคิดเห็นของเขานั้นเป็นอย่างไร ถูกต้อง แตกต่าง หรือเหมือนกับเพื่อนอย่างไร จากการอภิปรายร่วมกับเพื่อน ๆ และผู้สอน

วารี ธีระจิตร (2534 : 191) ได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองว่า หมายถึง การจำลองสถานการณ์ที่เป็นจริงมาใช้ในห้องเรียน โดยจัดให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการ เรียน และสถานการณ์นั้นต้องง่ายต่อการทำความเข้าใจของนักเรียน

เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร (2534 : 82) ได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองว่า หมายถึง การสร้างสถานการณ์จริงหรือเลียนแบบสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม แล้วนำมาให้ผู้ เรียนได้มีประสบการณ์ ศึกษา ปฏิบัติ แสดงออก เสนอความคิดเห็น หรือตัดสินใจในการเลือก แนวทางปัญหา เพื่อให้ให้นักเรียนได้แนวคิดที่ถูกต้องและมีคุณค่าในการดำเนินชีวิตในสังคมต่อไป

จากความหมายของสถานการณ์จำลองที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า สถานการณ์จำลอง หมายถึง การจำลองเหตุการณ์หรือเลียนแบบสภาพการณ์โดยให้มีความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมให้มากที่สุด ซึ่งทำให้บทเรียนเปลี่ยนเป็นรูปธรรม เข้าใจได้ง่าย แล้ว ผู้เรียนได้เผชิญกับสภาพการณ์ด้วยตนเอง โดยการปฏิบัติ แสดง มีส่วนร่วมในการคิดและช่วย

ตัดสินใจแก้ปัญหาจากสถานการณ์ ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ ในสภาพที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งวิธีการนี้ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ มีความรู้สึกร่วมต่อเหตุการณ์ได้ดี อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงได้ด้วย

1.1.3 ความมุ่งหมายของการใช้สถานการณ์จำลอง

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการใช้สถานการณ์จำลองไว้ ดังนี้

เทลเลอร์ และวัลฟอร์ด (Tayler and Walford. 1974 : 48 - 49) กล่าวว่า การใช้สถานการณ์จำลองมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อเสนอสถานการณ์ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนให้แก่ผู้เรียน
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเคยชินกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยใช้เวลาอธิบายที่เร็วกว่าปกติ
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น และได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
4. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเลือกแนวทางที่ถูกต้อง เช่น การเรียนรู้จากความผิดพลาด หรือจากความสำเร็จของผู้อื่น

อัญชลี แจ่มเจริญ (2522 : 5) กล่าวว่า การใช้สถานการณ์จำลองมีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้พบและรู้จักแก้ปัญหาซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิด และนำเหตุผลมาอภิปราย เพื่อประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหา
3. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้รู้จักวิพากษ์วิจารณ์และอดทนต่อการถูกวิพากษ์วิจารณ์ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีวินัยในตนเอง คำนึงถึงสิทธิ และหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

4. เพื่อเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนการสอนจากการที่ครูสอนแต่ผู้เดียวมาเป็นการที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร (2534 : 86) กล่าวว่า การใช้สถานการณ์จำลองมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิด ใช้วิจารณญาณในการไตร่ตรอง และสามารถนำเหตุผลมาอภิปรายเพื่อประกอบการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาบทเรียน ที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์จริงในสังคม โดยได้ศึกษาจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่ใกล้ตัวก่อนการเรียนรู้ที่ไกลตัวออกไป

3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการกระทำ ซึ่งเกิดการเรียนรู้ที่ดีเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ อุดหนุนต่อการถูกวิพากษ์วิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สำนึกถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเองและผู้อื่น

4. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้องในการพัฒนาค่านิยมส่วนตัว และสังคม การพัฒนาทางจริยธรรม ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต

1.1.4 ขั้นตอนในการสร้างสถานการณ์จำลอง

ทเวลเคอร์ (สมบุญ ณ เณย์วงศ์ ณ อยุธยา. 2525 : 17 - 20 ; อ้างอิงมาจาก Twelker. 1969) กล่าวถึงการสร้างสถานการณ์จำลองว่า ในการออกแบบสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อการสอนควรพิจารณาถึงสิ่งสำคัญดังต่อไปนี้

1. จะสอนเนื้อหาอะไร
2. จะสอนอย่างไรจึงได้ผลดี ต้องคำนึงถึงภูมิหลังของผู้เรียนด้วย
3. ทำอย่างไรระบบที่ออกแบบจึงมีความสมบูรณ์ ซึ่งต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาด้วย

การสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อการเรียนการสอน มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดขอบเขตปัญหาการสอน โดยผู้สร้างต้องรู้และเข้าใจว่าปัญหานั้นคืออะไร ปัญหาที่กำหนดมีจุดมุ่งหมายอย่างไร และใช้ในสภาวะแวดล้อมอะไรเป็นแรงจูงใจที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหา
2. พิจารณาว่าใช้กับนักเรียนกี่คน ใช้เครื่องมืออะไร มีวิธีการอย่างไร ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างไร การดำเนินการเป็นรูปใด มีสิ่งใดช่วยอำนวยความสะดวกได้บ้างและปรัชญาการสอนเป็นไปในแนวทางใด
3. ปรับสถานการณ์เข้าสู่ปัญหา เพื่อให้ปัญหานั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ต้องอาศัยสภาพการณ์ที่พิจารณาแล้วว่าเหมาะสมกับปัญหา หรือเลือกวิธีการที่นำปัญหาเข้าสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
4. ขึ้นกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะโดยกำหนดให้อยู่ในรูปของพฤติกรรมที่สามารถวัดได้
5. ขึ้นกำหนดเกณฑ์การวัดผล ซึ่งจะใช้วัดพฤติกรรมของผู้เรียน โดยแบ่งเกณฑ์ การวัดเป็น 2 แบบ คือ เกณฑ์การวัดผลขั้นสุดท้ายในการเรียนและเกณฑ์การวัดระดับความสามารถที่เปลี่ยนแปลงไป
6. ขึ้นเสนอผลของสถานการณ์จำลอง

7. ชั้นเลือกชนิดของเครื่องมือนำมาเป็นส่วนประกอบในสถานการณ์จำลอง เช่น ใช้เครื่องมือช่วยสอน หนังสืออ่านประกอบ เกมส์ หรือการแสดงบทบาท เป็นต้น

8. ชั้นพัฒนาสถานการณ์จำลอง โดยเลือกสื่อหลายอย่างมาใช้แล้วจึงเลือกสื่อที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดมาเป็นเครื่องมือ

9. ชั้นพัฒนาระบบสถานการณ์จำลอง โดยพิจารณาหาข้อบกพร่องของแต่ละ ขั้นตอนเพื่อนำไปแก้ไขสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

10. ชั้นทดลองใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อหาข้อบกพร่องหรือข้อจำกัดของสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น อาจทดลองกับนักเรียนกลุ่มเล็กหรือแบบตัวต่อตัว โดยให้ผู้ได้รับการทดลองทำเครื่องหมายในที่เป็นปัญหาหรือเปิดโอกาสให้อภิปรายกับผู้สร้างโดยตรง

11. ชั้นเปลี่ยนแปลงแก้ไขสถานการณ์จำลองหลังการทดลอง ถ้าหากพบข้อบกพร่องต้องทำการปรับปรุงให้เหมาะสม

12. ชั้นใช้สถานการณ์จำลองเป็นอุปกรณ์หรือกิจกรรมในการสอนจริง ซึ่งผู้สร้างต้องดูประสิทธิภาพของสถานการณ์จำลองนั้นด้วย

13. ชั้นปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สถานการณ์จำลองเหมาะสมกับสภาพการณ์ในอนาคตในการนำสถานการณ์ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการสอนนั้น ซึ่งมักพบการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ในการสอนจริงอยู่เสมอ

สุทธิ นุญชวงศ์ (2530 : 84 - 87) กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างสถานการณ์จำลอง ดังนี้

1. ขั้นสำรวจและวิเคราะห์ ก่อนสร้างสถานการณ์จำลอง ต้องศึกษาและสำรวจจุดประสงค์ว่าต้องการให้ผู้เรียนรู้เรื่องใดบ้าง เมื่อได้พิจารณาและศึกษาเป็นอย่างดีแล้ว นำมาวิเคราะห์ว่าสถานการณ์นั้นมีผลต่อการเรียนรู้อะไรและให้ผลเสียอะไร สถานการณ์ที่นำมาวิเคราะห์นั้นใกล้เคียงกับความเป็นจริงแค่ไหน เพื่อให้สถานการณ์นั้นมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้มากที่สุด

2. ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ ในการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นมุ่งให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใดบ้าง เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์แล้วผู้เรียนเป็นอย่างไร การสร้างสถานการณ์จำลองก็ต้องสร้างให้ตรงวัตถุประสงค์

3. ขั้นเลือกสถานการณ์ สถานการณ์ที่เป็นจริงและสามารถนำไปใช้ในชั้นเรียนต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ข้างต้น พิจารณาเลือกและสามารถนำสถานการณ์ที่เป็นจริงมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับการใช้ในชั้นเรียน โดยสถานการณ์จำลองเปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกวิเคราะห์หัดตัดสินใจ แก้ไขปัญหา หรือสถานการณ์นั้น ๆ ก่อให้เกิดการเรียนรู้และทักษะที่ต้องการใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด

4. ขั้นกำหนดโครงสร้างของสถานการณ์จำลอง ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ดังนี้

- 4.1 กำหนดจุดประสงค์ของสถานการณ์จำลอง
- 4.2 กำหนดบทบาทของผู้ร่วมกิจกรรมแต่ละคน
- 4.3 เตรียมข้อมูล ข่าวสารที่จำเป็น
- 4.4 กำหนดสถานการณ์ต่างๆ ให้เหมือนจริงในสังคม
- 4.5 ลำดับขั้นเหตุการณ์ เวลา และปัญหาจากสถานการณ์
- 4.6 จบสถานการณ์ สรุป และอภิปราย

5. ขั้นสร้างและออกแบบสื่อการเรียนรู้และสร้างกฎเกณฑ์ การสร้างและออกแบบสื่อการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบกิจกรรม เช่น บัตรคำ บัตรคำสั่ง เป็นต้น สื่อการเรียนรู้ ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดในกิจกรรม ควรวางเงื่อนไขแต่ละขั้นตอนของการแสดงว่า ต้องการก่อนหลังตามลำดับเหตุการณ์อย่างไร

6. ขั้นทดลองใช้ เมื่อสร้างสถานการณ์จำลองแล้ว ควรนำสถานการณ์จำลองไปใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่น เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องของภาษา ตลอดจนการใช้สื่อและเงื่อนไขต่าง ๆ ว่าควรแก้ไข และปรับปรุงในแง่ใดบ้าง เพื่อให้ได้สถานการณ์จำลองที่สมบูรณ์ นำไปใช้กับผู้เรียนแต่ละวัยได้อย่างเหมาะสม

เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร (2534 : 85) กล่าวว่า การเลือกรูปแบบในการสร้างสถานการณ์จำลองอาจใช้การสรุปข่าวเหตุการณ์จากหนังสือพิมพ์ เอกสารต่าง ๆ หรือการสร้างสถานการณ์ขึ้นเอง ให้คล้ายคลึงกับชีวิตจริงในสังคมก็ได้ โดยต้องทำให้เห็นความสัมพันธ์ของบุคคลต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งสถานการณ์จำลองที่เป็นรูปแบบได้ดี ต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ ต้องมีความเที่ยงตรง ที่สามารถใช้เป็นตัวแทนของสถานการณ์ในชีวิตได้ รวมทั้งมีความครอบคลุม ต่อสิ่งสำคัญที่ควรเน้นในการดำเนินชีวิตที่สามารถทำให้นักเรียนเข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อนเกินไป เพื่อให้นักเรียนสามารถทดลอง ปฏิบัติ แสดงบทบาท ศึกษากรณี อภิปราย สรุปได้อย่างเกิดประโยชน์ที่สุด แล้วต้องมีส่วนสำคัญที่เชื่อมโยงกับการสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

1.1.5 ข้อควรคำนึงถึงเกี่ยวกับการสร้างสถานการณ์จำลอง

ทเวลเคอร์ (สมบุญ เส็นยิวังศ์ ณ อยุธยา. 2525 : 17 - 20 ; อ้างอิงมาจาก Twelker. 1969) กล่าวถึงการสร้างสถานการณ์จำลองว่าควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. ถ้าหากสามารถหาความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ได้มากเพียงใดจะช่วย ให้สามารถสร้างสถานการณ์จำลองได้เหมาะสมมากขึ้น

2. ผู้สร้างสถานการณ์จำลองต้องศึกษาสถานการณ์จำลอง ที่คนอื่นสร้างให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนสร้างสถานการณ์จำลองเอง ถ้าสามารถศึกษาได้มากเพียงใดก็สามารถสร้างสถานการณ์ได้ดีเพียงนั้น สถานการณ์จำลองที่เป็นไปได้หรือคล้ายคลึงสภาพความเป็นจริงมากที่สุดเป็นสถานการณ์จำลองที่ดีที่สุด ส่วนประกอบต่าง ๆ ของเครื่องมือในสถานการณ์จำลองไม่ใช่จุดหมายปลายทางแต่เป็นเพียงสื่อที่นำสถานการณ์จำลองไปสู่จุดหมายตามที่ตั้งไว้

วิธีเสนอสถานการณ์จำลอง

สุนทร จันทตรี (2530 ก : 393 - 394) กล่าวว่า สถานการณ์ที่น่าเสนอนี้ต้องทำให้ใกล้เคียงความจริงที่สุด แต่ไม่ควรยากและซับซ้อนเกินความสามารถของผู้เรียนที่จะคิดแก้ปัญหาตามกระบวนการคิดต่อไปนี้

1. ปัญหาคืออะไร
2. หาสาเหตุของปัญหา
3. หาข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ
4. คิดทางเลือกในการตัดสินใจที่เป็นไปได้หลาย ๆ ทาง
5. ตัดสินใจเลือกทางหนึ่งอย่างมีเหตุผลดีที่สุด
6. ลงมือแก้ปัญหาตามวิธีการที่เลือกไว้
7. การประเมินค่าของการตัดสินใจแก้ปัญหา
8. พิจารณานผลของการแก้ปัญหา เพื่อนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

บุญทัน อยู่ชมบุญ (2533 : 154 - 155) กล่าวว่า การใช้สถานการณ์จำลองในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หากให้เหมือนจริงไปทุกเรื่องอาจเป็นเรื่องยาก ผู้สอนอาจเลือกเอาวิธีที่ง่ายแต่บรรลุจุดประสงค์ได้เหมือนกัน ซึ่งมีให้เลือกหลายวิธีหรืออาจจะใช้ทุกวิธีก็ได้ เพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อ ซึ่งการเสนอสถานการณ์จำลองได้ดังนี้

1. เล่าให้ผู้ฟังเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น หรือใช้กรณีตัวอย่าง
2. ให้ดูภาพแล้วเล่าเรื่องประกอบ
3. ให้ดูภาพซึ่งเรียงตามลำดับเหตุการณ์
4. ให้ดูภาพยนตร์เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
5. ให้ดูจากสถานที่ที่ตกแต่งให้เหมือนสถานที่จริง และมีผู้แสดงบทบาทด้วย
6. ให้ดูจากการแสดงบทบาทสมมติ

1.1.6 กิจกรรมในสถานการณ์จำลอง

การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง เป็นรูปแบบในการจัดกิจกรรมที่ให้ประสบการณ์ตรง แก่ผู้เรียน กิจกรรมสถานการณ์จำลองประกอบด้วย การศึกษากรณีตัวอย่าง การแสดงบทบาทสมมติ และการอภิปราย

การศึกษากรณีตัวอย่าง

เป็นการเสนอสถานการณ์รูปแบบหนึ่ง โดยผู้สอนกำหนดกรณีตัวอย่าง และหัวข้อประเด็นปัญหา ประมาณ 2 - 5 ปัญหา แก่ผู้เรียนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล ซึ่งเนื้อหาของกรณีตัวอย่างนั้นรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหา หรือพฤติกรรมของบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้ศึกษา แล้วเขียนตอบปัญหาตามแนวคิดของตนหรือของกลุ่ม จากนั้นผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกัน วิพากษ์วิจารณ์ข้อเสนอแนะ แล้วให้ผู้เรียนส่งรายงานหรือการแก้ปัญหาต่อผู้สอน

การแสดงบทบาทสมมติ

เป็นการเสนอสถานการณ์จำลอง ซึ่งกำหนดบทบาทของบุคคลที่ต้องเลียนแบบไว้ในสถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้น แล้วมอบหมายบทบาทแก่ผู้เรียนที่จะแสดง โดยผู้สอนชี้แจงบทเกี่ยวกับประวัติ อุปนิสัย ภูมิหลัง ของบุคคลที่จะต้องเลียนแบบ ซึ่งผู้แสดงต้องใช้นุคลิกท่าทาง ตลอดจนการแก้ปัญหาภายในเวลาประมาณ 6 - 8 นาที เมื่อการแสดงบทบาทสิ้นสุดแล้วให้ผู้เรียนที่ดูการแสดงบทบาทสมมติร่วมกันอภิปรายเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล เกี่ยวกับการแสดงบทบาทของเพื่อน ตลอดจนวิเคราะห์พฤติกรรมของ ผู้แสดงด้วย จากนั้นให้ผู้แสดงแต่ละคนกล่าวถึงความรู้สึกและเหตุผลที่ตนแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา

การอภิปราย

หลังจากทำกิจกรรมการศึกษากรณีตัวอย่าง และการแสดงบทบาทสมมติแล้ว ก็มีการอภิปรายร่วมกันจากนั้นจึงนำไปสู่การสรุปแนวคิด โดยมีผู้สอนเป็นผู้คอยชี้แนะ ให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดที่มีคุณค่าทางจริยธรรมและมีคุณค่าทางสังคม เช่น การรู้จักประนีประนอม รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล ยอมรับผลจากการตัดสินใจของตนเอง มีความซื่อสัตย์ยุติธรรม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นจุดเน้นสำคัญที่ผู้สอนต้องพยายามกระตุ้นความอยากรู้ภายในของนักเรียนให้เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต (เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร. 2534 : 82 - 83)

1.1.7 ประโยชน์ของสถานการณ์จำลองในการสอน

ครุคแซงค์ (Cruchshank. 1972 : 17 - 19) กล่าวถึงส่วนดีที่ได้รับจากการใช้สถานการณ์จำลองในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งแสดงออกภายใต้สถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

2. จากการปฏิบัติของผู้เรียนในสถานการณ์จำลอง จะสามารถบอกได้ว่าเขาได้นำหลักการหรือทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้วไปใช้เพียงใด อย่างไร

3. เป็นวิธีการให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียน โดยที่ประสบการณ์นั้น ๆ อาจไม่มีโดยตรงในขณะที่อยู่ในสถานศึกษา เช่น การแก้ปัญหาที่ปรากฏในชีวิตจริงในสังคม การสร้างสถานการณ์จำลองขึ้นมาจึงเป็นวิธีที่ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการคิดแก้ปัญหาเหล่านั้น

4. เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประสบเฉพาะความจริงที่เลือกสรรแล้ว และมีระดับความยากง่าย ความลับซับซ้อนที่เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน

5. ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ได้ฝึกสิ่งที่เสี่ยงอันตรายมากถ้าเป็นประสบการณ์ตรง สมบูรณ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2525 : 17 - 18) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อการเรียนการสอนไว้ดังต่อไปนี้

1. สร้างทัศนคติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้
2. ครอบคลุมถึงพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถของผู้เรียนและความจำไว้ด้วยกัน คือ ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งความจำและขีดความสามารถ
3. จูงใจให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมได้นาน
4. ผู้เรียนสามารถเลือกสนองต่อสถานการณ์ทางสังคม จากสถานการณ์จำลองได้
5. ช่วยปรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนให้เข้ากันได้เป็นอย่างดี และเป็นไปตามความต้องการ
6. สามารถดึงความสนใจของผู้เรียนไว้ได้ทั้งในการทำแบบฝึกหัด และแม้แต่การเรียนรู้เนื้อหาหลายอย่าง

7. สามารถชักจูงผู้เรียนให้เข้าสู่พฤติกรรมที่ต้องการได้

สุนทร จันทรวี (2530 : 394) ได้กล่าวถึงสถานการณ์จำลองว่ามีประโยชน์ในการเรียนการสอนดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเผชิญปัญหามากมายในระยะเวลาอันจำกัด
2. ช่วยให้ผู้เรียนตื่นตัว และให้ความร่วมมือกล้าแสดงความคิดเห็น
3. ช่วยให้เกิดความร่วมมือโดยไม่คิดถึงการแข่งขัน
4. ช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียน แม้แต่ผู้ไม่กระตือรือร้น
5. ช่วยให้ผู้เรียนได้พบกับสภาพการณ์ก่อนที่จะเกิดในชีวิตจริง
6. ช่วยให้ผู้เรียนยากเป็นปัญหาที่ง่ายขึ้น

7. เปลี่ยนบทบาทของครูจากผู้สอน เป็นเพียงผู้แนะแนว
8. เป็นการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบ
9. เป็นประโยชน์ต่อการให้เป็นแนวทางในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ
10. การตัดสินใจปัญหาแม้ผิดพลาดก็ไม่ทำให้ผลเสียหายเกิดขึ้น

เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร (2534 : 87 - 88) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง ไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือที่สร้างและพัฒนาทักษะทางสังคม และพัฒนาการทางจริยธรรมของผู้เรียนให้ดีขึ้น
2. ช่วยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตัดสินใจคิดอย่างมีเหตุผล อันเป็นการเรียนรู้โดยตรงที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้
3. ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ฝึกให้กล้าแสดงความคิดเห็นการยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น
4. ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียน รวมทั้งเป็นการเรียนจากประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
5. เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางสติปัญญา อารมณ์และจิตใจไปพร้อม ๆ กัน

1.1.8 ขั้นตอนการใช้สถานการณ์จำลอง

อัญชลี แจ่มเจริญ (2522 : 6) เสนอขั้นตอนดังนี้

1. ผู้สอนเสนอสถานการณ์จำลองที่เป็นปัญหาให้นักเรียนขบคิดด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

2. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 7 – 8 คน เพื่อศึกษาปัญหา
3. นักเรียนศึกษาปัญหา และรู้ถึงประเด็นของปัญหา ช่วยกันแก้ไขตามขั้นตอนดังนี้
  - 3.1 หาสาเหตุ
  - 3.2 หาข้อบ่งชี้ของการตัดสินใจ วางเกณฑ์ที่ใช้ประกอบการพิจารณา
  - 3.3 ทางเลือกที่เป็นไปได้
  - 3.4 จัดข้อมูลให้เพียงพอ
  - 3.5 ลงมือตัดสินใจปัญหา
  - 3.6 ประเมินค่าการตัดสินใจ
4. ตัวแทนของกลุ่มทั้งหมดร่วมกันเสนอแนวทางแก้ปัญหา
5. ครูและนักเรียนร่วมสรุปแนวคิดต่าง ๆ

สมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 77 – 79) กล่าวถึง ขั้นตอนในการใช้สถานการณ์จำลอง
ในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียม เป็นขั้นที่เริ่มนำเข้าสู่บทเรียน โดยการให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่นักเรียน การเล่า
เรื่องราวของสถานการณ์ที่นำมาใช้ บอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้รู้ แนะนำรูปแบบของ
สถานการณ์จำลองที่สร้างประสบการณ์ ข้อมูล ความเข้าใจเบื้องต้น การแบ่งกลุ่ม การทำความเข้าใจ
เข้าใจเกณฑ์กติกาต่าง ๆ บทบาทของนักเรียนบางคน เป็นต้น

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม ในขั้นนี้ให้นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมที่ระบุไว้ตามบทบาท
ที่ได้รับ

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลง ครูควรนำให้นักเรียนได้
วิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม สาเหตุและผลที่เกิดขึ้นของกิจกรรม ความ
สัมพันธ์ระหว่างกฎเกณฑ์กติกา การเปรียบเทียบข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการศึกษาร่วมกัน

4. ขั้นสรุป เน้นให้นักเรียนเปรียบเทียบเนื้อหาของสิ่งที่เรียนรู้กับชีวิตจริง การ
ประยุกต์เชื่อมโยงเหตุการณ์จริงกับสถานการณ์จำลองให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อนำไปสู่
การปฏิบัติจริงต่อไป

ดุสิต โคนสันเทียะ (2538 : 33 - 34) กล่าวถึงขั้นตอนการสอนโดยใช้สถานการณ์
จำลองไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียม

1.1 ครูแจ้งจุดประสงค์ในการเรียนแต่ละครั้งให้นักเรียนทราบ

1.2 ครูและนักเรียนร่วมกันเลือกผู้ที่จะแสดงบทบาทสมมุติ แล้วอธิบายหรือมอบหมาย
บทบาทการแสดงให้นักเรียนเหล่านั้น

1.3 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 - 6 คน เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วม
กันตามที่ได้รับมอบหมาย

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม

2.1 ครูเสนอกรณีตัวอย่างที่เป็นปัญหาแก่นักเรียน โดยเล่าเหตุการณ์จากสถานการณ์
หรือกรณีตัวอย่างให้นักเรียนฟัง

2.2 นักเรียนแสดงบทบาทตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ ใช้เวลาประมาณ 15 นาที

2.3 นักเรียนแต่ละกลุ่มสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้แสดงบทบาท

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

3.1 นักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันอภิปรายปัญหาจากสถานการณ์จำลอง แล้วสรุปเป็น
ผลการตัดสินใจของกลุ่ม

3.2 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนรายงานผลงานกลุ่มต่อครูและเพื่อนทั้งชั้น

3.3 ครูและนักเรียนทั้งชั้นร่วมกันอภิปรายปัญหาจากสถานการณ์จำลองอีกครั้ง

3.4 ครูโยงสถานการณ์เข้าสู่เนื้อหา

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนทั้งชั้น ร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

จากขั้นตอนในการใช้สถานการณ์จำลองดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การใช้สถานการณ์จำลองที่นำมาใช้บอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้รู้ จากนั้นให้นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมที่ระบุไว้ตามบทบาทที่ได้รับ เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลงให้นักเรียนวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม สาเหตุและผลที่เกิดขึ้นของกิจกรรม จากนั้นเน้นให้นักเรียนเปรียบเทียบเนื้อหาของสิ่งที่เรียนรู้กับชีวิตจริงและการนำไปใช้ในเหตุการณ์จริง

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์จำลอง

งานวิจัยในต่างประเทศ

การ์เวย์ (ดุสิต โจนสันเทียะ. 2538 : 38 ; อ้างอิงมาจาก Garvey 1966 : 18) ได้รายงานผลการใช้ สถานการณ์จำลองประกอบการเรียนการสอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สอนโดยใช้ สถานการณ์จำลองประกอบการเรียนการสอน ร้อยละ 93 เห็นว่า วิธีสอนแบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

โพสต์มา (Postma. 1974 : 4712 - 4713 - A) ได้ทำการศึกษาการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้สถานการณ์จำลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนจำนวน 294 คน เป็นชาย 136 คน หญิง 158 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 152 คน กลุ่มควบคุม 142 คน มีครูประจำการเข้าร่วมสังเกตในครั้งนี้ 6 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม แต่ความคงทนในการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่านักเรียนมีเจตคติในทางบวกต่อวิธีสอนนี้ โดยมีความสนใจเพลิดเพลิน กับการได้ทำงานร่วมกันและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างกระตือรือร้น นอกจากนี้ครูประจำการที่เข้าร่วมในการสังเกตครั้งนี้ยังให้ความเห็นว่า มีความพอใจในการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง เพราะเป็นวิธีการที่มีประโยชน์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนตามความสามารถของเขาเอง เป็นวิธีการที่ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้ได้แสดงออก ทำให้ผู้เรียนมีความคิดที่แตกฉานในการแก้ปัญหา

เกลเลอร์ (Geller. 1978 : 219 -235) ได้ทำการศึกษาการใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งนำมาแสดงเป็นบทบาทสมมติ เพื่อปลูกฝังความเชื่อฟังของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนจำนวน 91 คน ในการแสดงบทบาทสมมตินั้นมีการใช้วิดีโอเทปเข้าช่วยผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียน โดยการแสดงบทบาทสมมติจากสถานการณ์จำลอง มีความเชื่อฟังเพิ่มขึ้นมากกว่า นักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้สถานการณ์จำลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยในประเทศไทย

อัมรงค์ น่วมศิริ (2527 : 53) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนจริยศึกษาโดยการให้ข่าวหนังสือพิมพ์สร้างเป็นสถานการณ์จำลองในการสอน กับการสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2526 โรงเรียนจรมอนุสรณ์ 1 จังหวัดอุดรธานี จำนวน 33 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 17 คน ได้รับการสอนโดยการให้ข่าวหนังสือพิมพ์ สร้างเป็นสถานการณ์จำลอง และกลุ่มควบคุม 16 คน ได้รับการสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม

วัชรพร จับเกตุ (2534 : 36) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความเสียสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการพัฒนาความเสียสละโดยใช้สถานการณ์จำลอง กับการให้ข้อเสนเทศกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2533 โรงเรียนอินทร์มรรยอนุสรณ์ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีคะแนนความเสียสละต่ำ จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน ใช้สถานการณ์จำลอง และกลุ่มควบคุม 15 คน ให้ข้อเสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีความเสียสละสูงกว่า กลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พุทธชาติ เพชรสถิต (2535 : 57) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมการแก้ปัญหา สิ่งแวดล้อมโดยใช้สถานการณ์จำลองกับการอภิปรายกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนวัดธรรมมงคล กรุงเทพมหานคร ที่มีเขาวนปัญญา ระดับปานกลางและมีพฤติกรรมการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่ำจำนวน 24 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 12 คน ใช้สถานการณ์จำลอง และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 12 คน ใช้การอภิปรายกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มทดลองที่มีพฤติกรรมการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 2

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับการใช้สถานการณ์จำลองพบว่า การใช้สถานการณ์จำลองช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงออก โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ผู้เรียนมีโอกาสคิดอย่างอิสระ นอกจากนี้การใช้สถานการณ์จำลองยังมีประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัยที่ต้องการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจนำวิธีการดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร

2.1.1 การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร

การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรเป็นการให้แรงเสริมทางบวกวิธีหนึ่ง จัดเป็นลักษณะหนึ่งของการให้แรงเสริมที่เรียกว่า “สัญญาที่ตกลงกันไว้” (Contingency Contracting) ซึ่งสัญญาที่ตกลงกันไว้นี้ จะมีลักษณะที่ชัดเจน และทำให้ทุกคนเกิดความเข้าใจเป็นอย่างดี ซึ่งทำให้นักเกิดความคิดความหวังในผลของพฤติกรรมที่แตกต่างกัน นักปรับพฤติกรรมจะเป็นผู้ทำข้อตกลงต่าง ๆ กับผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนการให้คำปรึกษาโปรแกรม การปรับพฤติกรรมที่มีการสัญญากันไว้ และใช้เบี้ยเป็นตัวเสริมแรง เรียกว่า “เบี้ยอรรถกร” ดังนั้น การให้แรงเสริมด้วยเบี้ยอรรถกรจึงประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นตอนที่ผู้เกี่ยวข้องมาทำสัญญาร่วมกันเกี่ยวกับปริมาณ และคุณภาพของพฤติกรรมที่จะได้รับเบี้ย ส่วนขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนที่ผู้รับการปรับพฤติกรรมนำเบี้ยไปแลกเป็นรางวัลตามรายการของการเสริมแรง ซึ่งมีให้เลือกมากมาย และสามารถนำไปใช้ได้หลายสถานการณ์ (Mikulas. 1978 : 89 – 94)

การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรสามารถนำไปใช้ได้หลายสถานการณ์ เช่น ห้องเรียน วงการธุรกิจ โรงพยาบาลโรคจิต คุก บ้าน ชุมชน กองทัพ (Mikulas. 1978 : 94 – 95) แต่เบี้ยรางวัลจะให้ผลดีที่สุดเมื่อใช้ในสถานการณ์ที่เป็นสภาพห้องเรียนทั้งที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเรียนและพฤติกรรมทางสังคม (Mikulas. 1978 : 95 ; citing O' leary and Drabman. 1971 ; Payne and others. 1975 ; Walker and Buckley. 1974) เช่น นำไปใช้ในการเพิ่มความตั้งใจทั่วไป และความตั้งใจในชั้นเรียน นอกจากนี้ การให้เบี้ยรางวัลด้วยตนเองสามารถไปใช้ในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เบี้ยรางวัลมีประโยชน์มากเมื่อใช้กับนักเรียนที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรือมีแรงจูงใจน้อย ตลอดจนนักเรียนที่มีพัฒนาการล่าช้า (Mikulas. 1978 : 95 ; citing Welch and Cist. 1974)

2.1.2 ข้อดีของการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร (Kazdin. 1977 : 39 – 45 ; Christophersen and others. 1972) มีอยู่ 7 ประการ คือ

1. สามารถคงไว้ซึ่งอัตราการแสดงพฤติกรรมในระดับสูงกว่าการใช้แรงเสริมชนิดอื่น ๆ เช่น การยอมรับ คำชมเชย หรือการให้ทำกิจกรรมที่ชอบ
2. สามารถให้ได้ทันทีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ต้องการโดยไม่ขัดขวางหรือรบกวนพฤติกรรมนั้น
3. ไม่หมดภาวะการมีประสิทธิภาพในการเสริมแรง เพราะสามารถแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งของหรือกิจกรรมที่ต้องการได้มากมาย
4. เป็นแรงเสริมชนิดเดียวที่สามารถเสริมแรงบุคคลที่มีความต้องการและพึงพอใจต่างกัน
5. สามารถนำติดตัวไปง่าย และจำนวนของเบี้ยอรรถกรแสดงถึงอัตราของการแสดงพฤติกรรมด้วย

6. ง่ายต่อการให้และสามารถให้อย่างยุติธรรม

7. สามารถใช้กับสถานที่ที่บ้านได้ เช่น เด็ก ๆ ได้รับเบี้ยทุกวัน เพื่อรักษาพฤติกรรมหรืออาจได้รับเบี้ยสำหรับรางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ ประจำวัน เช่น อนุญาตให้เข้านอนได้ครึ่งชั่วโมง และได้รับรางวัลใหญ่ในเวลาอื่น ๆ นอกเหนือจากนั้น

สรุป การให้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เป็นวิธีที่สามารถใช้กับบุคคลทุกประเภท ถึงแม้มีความพึงพอใจต่างกัน เพราะสามารถนำไปแลกเปลี่ยนสิ่งที่ต้องการได้ จึงทำให้แรงเสริมชนิดนี้มีประสิทธิภาพเสมอ และสามารถรักษาการแสดงผลพฤติกรรมระดับสูงไว้ได้ นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปใช้ได้ทุกสถานที่ เช่น บ้าน โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ และยังเป็นวิธีการให้รางวัลที่ยุติธรรมอีกด้วย

2.1.3 ข้อจำกัดของการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร (Kazdin. 1977 : 45) มีอยู่ 2 ประการคือ

1. การให้เบี้ยอรรถกรมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ฉะนั้นบุคคลจึงเรียนรู้ว่าเบี้ยอรรถกรเป็นสัญญาณที่แสดงให้ทราบว่า พฤติกรรมนั้นได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เมื่อถึงเวลาต้องงดให้เบี้ยอรรถกร พฤติกรรมนั้นจึงลดลง ถ้าต้องการให้อัตราการแสดงผลพฤติกรรมนี้ยังคงเดิม จึงต้องใช้แรงเสริมตัวอื่นที่มีคุณค่า เช่น เกรด เงิน และคำชมเชยมาแทนเบี้ยอรรถกร หรืออาจใช้สภาพการณ์ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น สิทธิพิเศษ กิจกรรม และแรงเสริมทางสังคมแทนได้

2. มีปัญหาในการเก็บและรักษาเบี้ย บางคนอาจได้เบี้ยมาโดยไม่ถูกต้อง เช่น ขโมยของจากเพื่อน แทนที่จะแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งทำให้เบี้ยอรรถกรมีประสิทธิภาพน้อยลง วิธีป้องกันการขโมย ทำได้โดยการให้เบี้ยอรรถกรที่แตกต่างกัน สำหรับแต่ละบุคคล ส่วนการทำเบี้ยหาย ก็ให้ผู้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เสียสิทธิในการแลกเปลี่ยนสิ่งที่ต้องการด้วย นอกจากนี้ การคิดค้นวิธีการให้และแลกเปลี่ยนเบี้ยอรรถกรที่ยุงยากก็เป็นการเพิ่มงานให้แก่นักปรับพฤติกรรม

2.1.4 ขั้นตอนในการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร (Kazdin, 1977 : 47)

1. กำหนดพฤติกรรมที่เป็นเป้าประสงค์ พร้อมทั้งนิยามลักษณะของพฤติกรรมให้ชัดเจนและวิธีวัดลักษณะพฤติกรรมนั้น

2. เลือกวิธีการทดลองที่สามารถประเมินผลการเสริมแรงได้

3. เลือกสิ่งที่จะนำมาใช้เป็นเบี้ย

4. เลือกตัวเสริมแรงที่ต้องนำมาแลกเปลี่ยน และกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่แน่นอน

5. กำหนดเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องที่พิเศษ (Specification Contingency)

2.1.5 การเลือกเบี้ยอรรถกร (Kazdin, 1977 : 51)

เบี้ยเป็นสิ่งที่ใช้เป็นตัวกลางสำหรับการแลกเปลี่ยน สิ่งนิยามใช้เป็นเบี้ยมีหลายชนิด เช่น ไฟ ตัว ดาว คะแนนความถี่ของเครื่องนับครั้ง การเจาะรูบนกระดาษแข็ง เหรียญที่ผลิตเอง เหรียญต่างประเทศ บัตรเครดิตที่ทำด้วยพลาสติก บัตรคอมพิวเตอร์ และอื่น ๆ การเลือกสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ลักษณะของปัญหา และกลุ่มตัวอย่างซึ่งต้องคำนึงถึงดังต่อไปนี้

1. เบี้ยต้องมีลักษณะพิเศษยากแก่การปลอมแปลง

2. สะดวกในการใช้พกติดตัวง่าย ๆ

3. มีลักษณะเฉพาะสำหรับแต่ละบุคคล เพื่อมิให้เกิดการขโมยหรือแลกเปลี่ยน พร้อมทั้งสะดวกในการให้และการตรวจสอบจำนวนพฤติกรรมและสิ่งแลกเปลี่ยนที่แต่ละคนพึงพอใจ

2.1.6 การเลือกสิ่งแลกเปลี่ยน (Kazdin, 1977 : 49 – 51)

การเลือกตัวเสริมแรงที่ต้องใช้เบี้ยมาเป็นตัวแลกเปลี่ยนในการเลือกสิ่งที่ต้องใช้เบี้ยมาแลกเปลี่ยน อาจทำได้ 2 วิธีคือ การสังเกตและการสอบถามเป็นรายบุคคล เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการทั้งอาหาร สิ่งของเครื่องใช้ และกิจกรรมที่ชอบมากที่สุด แต่จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมและเป็นไปได้ มีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่แน่นอนและต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับแรงเสริม ถึงแม้ว่าจะแสดงพฤติกรรมน้อยมาก

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร

งานวิจัยในต่างประเทศ

การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรนั้นได้มีผู้นำไปใช้ในการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้าน การเรียน ในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น

ลาเฮย์ และดราบแมน (Lahey and Drabman. 1974 : 307 - 312) ใช้การเสริมแรงด้วย เบี้ยอรรถกร เพื่อฝึกการอ่านคำศัพท์ 30 คำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับ 2 จำนวน 6 คน แบ่ง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้ทดลองจะอ่านคำศัพท์ให้นักเรียนฟังทีละคนแล้วให้นักเรียน อ่านด้วยตนเอง ถ้าอ่านถูกจะได้รับเบี้ยอรรถกร 1 อัน กลุ่มควบคุมก็เช่นเดียวกัน แต่ไม่ได้รับเบี ยอรรถกรเมื่ออ่านถูก อ่านครบ 10 คำ ถือเป็น 1 รอบ เมื่ออ่านครบ 30 คำ ก็ทดสอบ ผลปรากฏว่ากลุ่ม ทดลองสามารถอ่านคำศัพท์ได้ถูกต้องรวดเร็วกว่ากลุ่มควบคุม คือ กลุ่มทดลองใช้เวลาฝึกเฉลี่ย 4.5 รอบต่อ 10 คำ กลุ่มควบคุมใช้เวลา 8.7 รอบต่อ 10 คำ และกลุ่มทดลองจำคำศัพท์ได้มากกว่ากลุ่ม ควบคุม

แมคลาฟลิน และมาลาบี (ดวงเดือน แซ่ตั้ง. 2532 : 13 ; อ้างอิงมาจาก Mclaughin and Malaby. 1972 : 263 - 270) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 และ 6 ซึ่งมีระดับเศรษฐกิจและ สังคมต่ำ ห้องเรียนมีขนาด 25 - 29 คน โดยศึกษาถึงผลของการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรต่อ พฤติกรรมทางการเรียนในเรื่องการสะกดคำ การใช้ภาษา การเขียน และคณิตศาสตร์ การทดลองนี้ ใช้เวลาทั้งสิ้น 140 วัน ผลปรากฏว่านักเรียนมีความสามารถในการสะกดคำ การใช้ภาษา การเขียน ตลอดจนคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นกว่าเดิม

ได้มีการนำระบบการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรมาใช้กับโครงการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน (Head start Project) ซึ่งมิลเลอร์ และสไนเดอร์ (ทศพร จันทราช. 2534 : 29 ; อ้างอิงมาจาก Miller and Schneider. 1970 : 191 - 197) ได้รายงานไว้ว่า เขาได้ทำการศึกษากับเด็ก 30 คน อายุ ระหว่าง 4 - 5 ปี ที่อยู่ในโครงการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน โดยได้รับความยินยอมจากพ่อแม่ แต่เมื่อ สิ้นสุดการทดลองเหลือเด็กเพียง 22 คน เพราะเด็กบางคนป่วยและออกกลางคัน เด็ก ๆ เหล่านี้มา จากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับเบี้ยอรรถกรสามารถพัฒนาการใช้ ศัพท์และมีความสามารถในการเข้าใจโครงสร้างของคำต่าง ๆ มากขึ้น มีทัศนคติที่ดีต่อการมา โรงเรียน และสามารถเพิ่มความสามารถในการเล่นและร่วมมือกับผู้อื่นมากขึ้น การทดลองนี้ใช้เวลา 15 วัน

นอกจากนี้ ยังได้มีการนำระบบการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรมาใช้เพิ่มการมีส่วนร่วมใน การเรียนการสอนอีกด้วย เช่น การวิจัยของแมนเดลเกอร์ และคนอื่น ๆ (ทศพร จันทราช. 2534 : 29 ; อ้างอิงจาก Manadelker, Brigham and Bushell. 1970 : 169 - 174) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน

โรงเรียนอนุบาลอายุระหว่าง 5 ปี 2 เดือน ถึง 5 ปี 6 เดือน เป็นชาย 3 คน หญิง 3 คน และครู 1 คน อายุ 21 ปี เป็นผู้มีความสามารถในการสอนทดลองในสภาพการเรียนการสอนในวิชาคัดลายมือ วันละ 20 นาที ส่วนเด็กที่เหลือ 18 คน ใช้เวลาทำงานอย่างเดียวกันโดยมีพ่อแม่ และครูคอยให้ความช่วยเหลือ การทดลองครั้งนี้แบ่งเป็น 5 สภาวะ โดยมีสภาวะที่ 1 เป็นช่วงพื้นฐานยังไม่มีให้เบี่ยงพฤติกรรม สภาวะที่ 2 แบ่ง 2 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน คือ กลุ่ม A เป็นกลุ่มที่นักเรียนได้รับเบี่ยงคนละ 10 เบี่ยง เมื่อเริ่มต้นการทดลอง สภาวะที่ 3 เหมือนสภาวะที่ 2 แต่สลับกลุ่ม A เป็น B, B เป็น A สภาวะที่ 4 เป็นสภาวะที่กลับเข้าสู่สภาวะที่ 2 เหมือนกัน และสภาวะที่ 5 ให้เบี่ยงระหว่างทดลองกลุ่ม A และ B ผลปรากฏว่าอัตราการติดต่อกับสังคม หรือการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของกลุ่มที่ได้รับเบี่ยงระหว่างการทดลอง คือ กลุ่มที่การกระทำกับผลลัพธ์มีความสอดคล้องกัน จะมีการติดต่อกับสังคมสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับเบี่ยงตั้งแต่ต้นเริ่มการทดลอง การทดลองนี้ใช้เวลา 40 คาบ

ส่วนการใช้เบี่ยงพฤติกรรมในการปรับพฤติกรรมเป็นกลุ่มนั้นได้ทำการปรับพฤติกรรมก่อนวันเรียนโดยมีเงื่อนไขว่า ถ้านักเรียนไม่ก่อนวัน แต่หันมาสนใจการอ่านและการทำแบบฝึกหัดแล้ว เขาจะได้รับเบี่ยงที่สามารถนำไปแลกเปลี่ยนเป็นกิจกรรมและสิทธิพิเศษ เช่น การไปดูภาพยนตร์ ผลปรากฏว่า พฤติกรรมก่อนลดลงจากร้อยละ 40 – 50 เหลือเพียงร้อยละ 15 และร้อยละ 8 ของพฤติกรรม ก่อนวันที่เคยทำในระยก่อนการทดลอง (Ayllon and Roberts. 1974 : 71 – 76) เมื่อต้องนำไปแก้ไขพฤติกรรมการแหย่เพื่อน การตะโกนเรียกกันในห้องเรียนของเด็กอายุ 7 – 13 ปี จำนวน 5 คน โดยการให้เบี่ยงพฤติกรรมเมื่อเด็กสนใจเรียนและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเบี่ยงพฤติกรรมสามารถนำไปแลกเปลี่ยนเป็น ขนม ของเล่น ได้ผลปรากฏว่า เวลาที่แสดงพฤติกรรมตั้งใจเรียน เช่น การฟังครูพูดและการยกมือถามตอบเพิ่มมากขึ้นจากร้อยละ 60 เป็นร้อยละ 92 ของเวลาเรียนทั้งหมด (Alexander and Apfel. 1976 : 97 – 99)

นอกจากนี้ ยังได้มีการนำเบี่ยงพฤติกรรมไปใช้ในการเพิ่มกิจกรรมการออกกำลังกายของวัยรุ่นอเมริกันที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมที่อยู่ในสถาบัน เพื่อการรักษา พบว่า ผู้รับการทดลองเพิ่มความร่วมมือในกิจกรรมการออกกำลังกายและสามารถลดขนาดของเอวและสะโพก และมีผลเกี่ยวกับความคิดเกี่ยวกับตนเองและมีเจตคติต่อการออกกำลังกายดีขึ้น (Hall. 1993 : 172) แม้ในการพัฒนา การใช้ห้องน้ำให้ถูกวิธี โดยวิธีการเสริมแรงด้วยเบี่ยงพฤติกรรมได้ผลสำเร็จในเด็กชายอายุ 9 ปี (Akande. 1993 : 123 – 130) แม้กับเด็กที่มีพฤติกรรมหนีโรงเรียน ได้มีการทดลองเพื่อลดการหนีโรงเรียนโดยใช้เครื่องเล่นคอมพิวเตอร์ เป็นตัวเสริมแรงแลกเปลี่ยนในเด็กกลุ่มที่มีความด้อยทางฐานะเศรษฐกิจพบว่าเวลาที่ใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในการเสริมแรงมีประสิทธิภาพเด็กเข้าชั้นเรียนมากขึ้น ทศนคติต่อโรงเรียนดีขึ้น ทำงานที่ได้รับมอบหมายดีขึ้น (Inkster. 1993 : 176 – 182)

งานวิจัยภายในประเทศ

ลักษณะ ฤทธา (2524 : 47 – 49) ได้ศึกษาผลของการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรต่อการตอบคำถาม และการทำการบ้านในวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหัวลำโพง เป็นเด็กชาย 2 คน หญิง 3 คน อายุเฉลี่ย 12 ปี 2 เดือน การทดลองครั้งนี้ใช้แบบการทดลองแบบสลับกลับมาใช้เวลา 10 สัปดาห์ โดยกำหนดให้ 1 เบี้ยทุกครั้งที่นักเรียนยกมือเพื่อถามหรือตอบคำถามเกี่ยวกับบทเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ถ้าตอบถูกจะได้รับอีก 1 เบี้ย ถ้าตอบผิดหรือตอบไม่ได้จะไม่ได้รับเบี้ยสำหรับการยกมือครั้งนั้น เพื่อป้องกันมิให้นักเรียนยกมือเพราะอยากได้เบี้ยสำหรับการบ้าน ครูจะให้เบี้ยนักเรียนที่ทำการบ้านถูกต้อง และนำมาส่งตรงเวลาข้อละ 1 เบี้ย ผลการวิจัยปรากฏว่า สามารถเพิ่มพฤติกรรมการส่งการบ้าน และพฤติกรรมถามตอบได้ แต่ในการวิจัยครั้งนี้การที่ผู้วิจัยกำหนดจะให้เบี้ยแก่นักเรียนที่ทำการบ้านถูกต้อง และนำมาส่งตรงเวลาข้อละ 1 เบี้ย การกำหนดว่าต้องทำถูกจึงจะได้รับเบี้ยนั้น อาจทำให้เกิดพฤติกรรมการลอกการบ้านขึ้นก็ได้ ซึ่งควรจะกำหนดแต่เพียงว่า ทำครบตามที่ครูส่งตามกำหนดก็พอแล้ว

สุดา เหลี่ยมวิริยกิจ (2528 : 52 – 53) ศึกษาผลของการสอนโดยกลุ่มเพื่อนและการสอนโดยกลุ่มเพื่อนร่วมกับการวางเงื่อนไขการเสริมแรงเป็นกลุ่ม ในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหัวลำโพง กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 75 คน นักเรียนในแต่ละห้อง เป็นเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่าง ๆ อยู่ร่วมกัน ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนทั้ง 3 ห้องนี้ไม่แตกต่างจากนั้นจับสลากเพื่อกำหนดกลุ่มทดลองโดยแบ่งกลุ่มตามการแบ่งจำนวนห้องเรียน กลุ่มที่ 1 สอนโดยกลุ่มเพื่อนเพียงอย่างเดียว กลุ่มที่ 2 สอนโดยกลุ่มเพื่อนร่วมกับการวางเงื่อนไขการเสริมแรงเป็นกลุ่ม กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุม การวิจัยนี้ใช้เวลาทดลองทั้งสิ้น 6 สัปดาห์ กลุ่มทดลองทั้งสองได้รับการสอนโดยกลุ่มเพื่อนสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที สำหรับกลุ่มที่มีเงื่อนไขการเสริมแรงนั้นใช้เบี้ยอรรถกร กลุ่มควบคุมไม่ได้รับการสอนโดยกลุ่มเพื่อน และการเสริมแรงใด ๆ หลังจากสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยได้ทดลองผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า กลุ่มที่มีการสอนโดยกลุ่มเพื่อนร่วมกับการวางเงื่อนไข การเสริมแรงเป็นกลุ่มสามารถทำคะแนนจากแบบทดสอบคณิตศาสตร์ได้สูงกว่า กลุ่มที่มีการสอนโดยกลุ่มเพื่อนเพียงอย่างเดียว และกลุ่มควบคุมสำหรับกลุ่มที่มีการสอนโดยกลุ่มเพื่อนอย่างเดียวกับกลุ่มควบคุมนั้นพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าการสอนโดยกลุ่มเพื่อนร่วมกับการวางเงื่อนไขการเสริมแรงเป็นกลุ่มสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร สามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเรียนได้เป็นอย่างดี และเป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และให้ผลดีในการเรียนการสอน นอกจากนี้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรยังสามารถนำไปใช้เพิ่มพฤติกรรมบางประการ และลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการชี้แนะ

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการชี้แนะ

3.1.1 ความหมายของการชี้แนะ

การชี้แนะ (Prompting) เป็นการให้สิ่งเร้าซึ่งได้แก่ คำสั่ง สัญญาณ ท่าทาง ตัวอย่าง หรือตัวแบบ เพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมายได้อย่างถูกต้องมากขึ้น เช่น คุณแม่บอกให้ลูกพูดด้วยคำพูดที่สุภาพ เมื่อขอขนมจากคุณแม่ และจะได้รับประทานขนมถ้าทำตามที่คุณแม่บอก คำบอกกล่าว (การชี้แนะด้วยคำพูด) จึงกลายเป็นสิ่งเร้าที่ได้รับการเสริมแรงสม่ำเสมอ ทำให้การชี้แนะมีประสิทธิภาพในการควบคุมพฤติกรรมได้ดียิ่งขึ้น เมื่อพฤติกรรมที่เกิดจากการชี้แนะได้รับการเสริมแรงการชี้แนะจึงกลายเป็นสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่างได้ (Discriminative Stimulus) การชี้แนะแบ่งออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ 3 ลักษณะดังนี้ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2526 : 118)

1. การชี้แนะโดยใช้คำพูด (Verbal Prompting) เป็นการใช้คำพูดในการชี้แนะเพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย เช่น พ่อบอกให้ลูกนั่งอยู่กับที่ ครูบอกนักเรียนอย่าชน
2. การชี้แนะโดยใช้ท่าทาง (Non - verbal Prompting) เป็นการชี้แนะโดยใช้สีหน้า ท่าทางต่าง ๆ เช่น พยักหน้า ชี้อมือไปในทิศทางที่ให้เกิดเดิน การจับมือเด็กรับประทานอาหาร เพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย
3. การชี้แนะโดยใช้สิ่งของ (Material Prompting) ได้แก่ การชี้แนะโดยใช้สิ่งของหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อชี้แนะให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย เช่น ป้ายประกาศ ลูกศรชี้บอกทาง ป้ายเครื่องหมายจราจร ป้ายห้ามสูบบุหรี่ เป็นต้น

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 86 – 87) ได้กล่าวถึงลักษณะชี้แนะไว้ดังนี้ คือ ลักษณะชี้แนะ หมายถึง สภาพการณ์ใดที่มีลักษณะช่วยแนะช่องทางในการตอบสนองของนักเรียน หรือช่วยแนะช่องทาง เพื่อให้ นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์และภายหลังที่นักเรียนตอบสนอง หรือแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์แล้วนักเรียนก็ได้รับการเสริมแรง ตัวอย่างลักษณะการชี้แนะได้แก่ การแสดงท่าทาง การให้สัญญาณ ตัวแบบ เป็นต้น

ลักษณะชี้แนะ ช่วยชี้แนะให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และผลจากการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์นักเรียนก็ได้รับการเสริมแรง เพราะฉะนั้นลักษณะชี้แนะจึงทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่างได้ และมีประสิทธิภาพที่จะควบคุมการเกิดพฤติกรรมของนักเรียนได้ (Craighead and other. 1976 : 128 – 129)

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การชี้แนะเป็นวิธีการปรับพฤติกรรมวิธีหนึ่งที่สามารถทำให้นักแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้การชี้แนะโดยการใช้คำพูดและการชี้แนะโดยการให้ท่าทาง

3.1.2 หลักการชี้แนะอย่างมีประสิทธิภาพ

1. กำหนดพฤติกรรมในการชี้แนะอย่างชัดเจน และเป็นพฤติกรรมที่บุคคลสามารถทำได้ (Knapczyk and Livingston. 1974 : 115 – 121)

2. พฤติกรรมเป้าหมายที่ทำได้อาจหรือซับซ้อน ควรใช้การชี้แนะอย่างเป็นขั้นตอน ไม่ควรรวบรัดจนเกินไป ซึ่งอาจทำให้นักแสดงพฤติกรรมไม่ถูก และทำให้นักแสดงพฤติกรรมเป้าหมายได้ (Catania and Brigham. 1978 : 302)

3. ควรให้การเสริมแรงทันทีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย หลังจากได้รับการชี้แนะแล้ว ซึ่งทำให้นักแสดงสามารถแยกแยะได้ว่า การแสดงพฤติกรรมตามการชี้แนะทำให้นักแสดงได้รับผลกรรมที่บุคคลพึงพอใจ (Craighead and other. 1976 : 128)

4. ในแต่ละสภาพการณ์อาจมีความจำเป็นในการชี้แนะในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปได้แก่ การชี้แนะโดยใช้วาจา การชี้แนะโดยใช้ท่าทาง การชี้แนะโดยใช้สิ่งของ ดังนั้นควรพิจารณาว่าในสภาพการณ์ใดควรใช้การชี้แนะประเภทใด และส่วนมากนิยมใช้การชี้แนะหลายประเภทร่วมกัน (Machomey, Van Wegenen and Meyerson. 1971 : 173 – 181)

5. บุคคลที่ชี้แนะควรมีความสำคัญต่อผู้ที่ได้รับการชี้แนะ เพราะจะทำให้ผู้รับการชี้แนะฟังและทำตามการชี้แนะนั้น (Houeten and Keith. 1975 : 197 – 201) เช่น สภาพการณ์ในห้องเรียน บุคคลที่มีความสำคัญต่อเด็กก็คือ ครู ดังนั้นจึงควรให้ครูเป็นผู้ชี้แนะเด็ก

6. ควรค่อยๆ ถอดถอน (Fading) การชี้แนะหลังจากที่บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมายอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการถอดถอนนี้ควรค่อย ๆ ถอดถอนออกเป็นขั้น ๆ เพื่อไม่ให้กระทบต่อพฤติกรรมเป้าหมาย (Kazdin. 1984 : 41)

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการชี้แนะ

งานวิจัยในต่างประเทศ

แนบซิค และลิฟวิงสตัน (Knapczyk and Livingston. 1974 : 115 – 121) ศึกษาการใช้การชี้แนะ เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการถามคำถามของนักเรียนเกรด 8 และ 9 ผลการศึกษาพบว่า การใช้การชี้แนะสามารถเพิ่มพฤติกรรมการถามคำถามของนักเรียนได้

เมอร์ และมิลแลน (Muir and Milan. 1982 : 455 – 460) ได้ฝึกให้ผู้ปกครองของเด็กหญิง ฝึกการใช้เทคนิคการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงทางบวก ในการพัฒนาพฤติกรรมการตอบสนองต่อการเรียกชื่อ การโบกมือ การเลียนแบบ การเลิกพูดคำว่า “ไม่” การมองอย่างมีเป้าหมาย การชี้รูปภาพ ชี้สิ่งของ ชี้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การทำตามคำสั่งง่าย ๆ ได้ รวมทั้งการออกเสียงสระพยัญชนะและเรียกชื่อสิ่งของได้ ผลการทดลองพบว่า เด็กที่ได้รับการฝึกจากผู้ปกครองที่ใช้เทคนิคการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงทางบวก มีความสามารถในการพัฒนามพฤตินี้ดั่งกล่าว ได้มากกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกจากสถาบันเพียงอย่างเดียว

เกลเลอร์ และคนอื่น ๆ (Geller and others. 1982 : 403 – 415) ศึกษาการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงทางบวกในการเพิ่มพฤติกรรมการรัดเข็มขัดนิรภัยของผู้ขับขีรถยนต์ ที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงอย่างมีเงื่อนไข กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงอย่างไม่มีเงื่อนไข ผลการทดลองพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการชี้แนะ ร่วมกับการเสริมแรงอย่างมีเงื่อนไข มีพฤติกรรมการรัดเข็มขัดนิรภัยขณะขับขีรถยนต์สูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงอย่างไม่มีเงื่อนไข

งานวิจัยในประเทศไทย

รัตนานุกุล (2527 :3 – 7) ได้ศึกษาการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถการต่อการเพิ่มพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นห้องที่จัดเป็นพิเศษสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางพฤติกรรม จำนวน 21 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กแยกตัวที่ได้รับการชี้แนะโดยให้อาจารย์ร่วมกับการกำหนดบทบาทผู้นำชั้นเรียนจะมีพฤติกรรมความสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนสูงกว่าเด็กแยกตัวที่ไม่ได้รับการชี้แนะโดยอาจารย์จากการกำหนดบทบาทผู้นำชั้นเรียน

สุภาวดี ณะศรี (2531 : 7) ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการใช้การชี้แนะการเสริมแรงบวกและการถอดถอนต่อการเพิ่มและการคงอยู่ของพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงทางบวก และการถอดถอนการชี้แนะสามารถเพิ่มพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนปกติ

ศศวรรณ เทศศรีเมือง (2535 : 51) ศึกษาเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเอง และการชี้แนะที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการทดลองนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนสูงขึ้น และกลุ่มนักเรียนที่ใช้วิธีการควบคุมตนเองมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการชี้แนะ

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การชี้แนะสามารถเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ เช่น พฤติกรรมความสัมพันธ์ทางสังคม เข้าใจในการอ่าน คำหรือประโยค พฤติกรรมการเรียน พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนและเพิ่มความขยันหมั่นเพียรในการเรียน จะเห็นได้ว่าการชี้แนะนั้นเป็นวิธีการปรับพฤติกรรมที่จะนำมาใช้ได้ ในสภาพการณ์ต่าง ๆ เพียงแต่ผู้ใช้ต้องเลือกคำพูดหรือแสดงท่าทางที่เหมาะสมกับสภาพการณ์นั้น ๆ จึงจะเกิดประโยชน์

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย

4.1 เอกสารเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตย

4.1.1 ความหมายของประชาธิปไตย

คำว่า “ประชาธิปไตย” เป็นคำที่กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงบัญญัติขึ้น ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า Democracy มาจากภาษากรีกสองคำคือ Demos แปลว่า ประชาชน (The People กับ Kratein แปลว่า การปกครอง (To Rule) เมื่อสนธิกันเป็น Demokratia แปลว่า การปกครองโดยประชาชน (Government by the People) ภาษาไทย “ประชาธิปไตย” มาจากภาษาสันสกฤตว่า ประชา แปลว่า ลูกชาย ลูกสาว ราชบุตร หรือประชาชน กับคำว่า อธิปติ แปลว่าเจ้าของเจ้านาย พระราชา หรือ ความยิ่งใหญ่ เมื่อนำมารวมกันเป็นประชาธิปไตย มีความหมายว่า ประชาชนเป็นใหญ่อย่างยิ่ง (สุนทร จันทรรตรี. 2530 : 2)

เคสเซล (วิมลพรรณ กลางมณี. 2536 :26 ; อ้างอิงมาจาก Kessel. 1970 : 3 – 4) แบ่งประชาธิปไตยออกเป็น 2 ระดับ ตามโครงสร้างและเนื้อหาของประชาธิปไตย คือ

1. ประชาธิปไตยระดับมหภาค (Macro – Democracy) เป็นประชาธิปไตยในระดับการเมืองการปกครอง รูปแบบของรัฐบาล รัฐสภา การจัดตั้งองค์กร และกฎหมาย สำหรับใช้เป็นกติกาในการปกครองประเทศ

2. ประชาธิปไตยในระดับจุลภาค (Micro – Democracy) เป็นประชาธิปไตยของระบบพฤติกรรม หรือการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กลุ่มต่าง ๆ

สาโรช บัวศรี (2520 : 66 – 68) ให้ความหมายของประชาธิปไตยเป็น 3 สถานะเรียกว่า องค์สามของประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับ เชาวรัตน์ คันศยะวิชัย (2526 : 29 – 30) และลาสกี (Laski. 1967 : 84) คือ

1. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคติหรืออุดมการณ์ หมายถึง การมีศรัทธาความเชื่อมั่นในสติปัญญา เหตุผล และความสามารถของบุคคล เทิดทูนอิสรภาพ และเสรีภาพของมนุษย์ ยอมรับและปฏิบัติตามขอบเขตของกฎหมาย ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบเสรีนิยม คำนึงสิทธิและแรงงานประกัน ประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ สร้างพลังต่อรอง (Bargaining Power) ในทางเศรษฐกิจ และแรงงานกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำต่ำสูงในทางเศรษฐกิจ

2. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมืองและวิธีการจัดระเบียบการปกครอง หมายถึง ระบบการเมืองที่อำนาจสูงสุดมาจากประชาชน รัฐบาลเป็นเพียงผู้รับมอบอำนาจให้ทำหน้าที่ปกครองแทนประชาชน ประชาชนมีอำนาจเปลี่ยนแปลงผู้ใช้อำนาจของตน โดยการเลือกตั้ง ตามกำหนดวาระ ถือว่าเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน มีรัฐธรรมนูญ รัฐสภา ตลอดจนการจัดทำองค์กรต่าง ๆ ตามปรัชญาของประชาธิปไตย

3. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน หมายถึง การอยู่ร่วมกัน ปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพทั้งทางกายและวาจา ไม่ก้าวร้าวสิทธิของผู้อื่น มีวินัย ในตนเองและต่อสังคม เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม ร่วมกันรับผิดชอบและทำประโยชน์เพื่อความ ผาสุกของส่วนรวมไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น ใช้สติปัญญาในตนเองแก้ปัญหาทั้งหมด ใช้สิทธิของตนเองอย่างสมบูรณ์ภายในขอบเขตของกฎหมาย และกติกาของสังคม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมี เหตุผล บุคคลที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตยจะมีความสัมพันธ์ 3 ประการ คือ

1. มีเคารพระธรรม หมายถึง การเคารพและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งทางกาย และวาจาและความคิดของทุกคน การล่วงเกินผู้อื่น การทำร้ายผู้อื่น การโกรธผู้อื่น เป็นการไม่เคารพ ซึ่งกันและกัน และผิดหลักประชาธิปไตย

2. มีสามัคคีธรรม หมายถึง การแบ่งปัน ร่วมมือประสานงานกับบุคคลใด มีความสามารถรับอาสาทำงานไม่ปายเปี่ยง ไม่หิดลเกลี่ยง ทุกคนร่วมมือ ประสานงานกันตามอัตภาพตาม แผนงานที่วางร่วมกัน ไม่กลั่นแกล้งหรือดื้อดึง

3. มีปัญญาธรรม หมายถึง การมีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา ร่วมมือกัน ในทางการศึกษา เพื่อพัฒนาปัญญาและนำมาใช้ในการร่วมมือกันทำงาน

อุทัย หิรัญโต (2524 : 160–164) กล่าวว่า ประชาธิปไตยประกอบด้วย ลักษณะที่สำคัญ

1. เป็นระบอบการปกครอง อันเนื่องมาจากความต้องการของกลุ่มคนที่แตกต่างกัน ไปปกครองตามความต้องการของคนหมู่มาก และคุ้มครองสิทธิของคนกลุ่มน้อย (Majority Rule and Minority Right)
2. มอบความรับผิดชอบทั้งมวลแก่ประชาชน (Democracy Place Heavy Responsibility Upon the Citizen)
3. เกิดจากปัจเจกบุคคล (A Democracy is Made up of Individuals) คือ ทุกคนต้องเข้าใจกระบวนการประชาธิปไตย และมีระดับความรู้ใกล้เคียงกัน
4. ประชาธิปไตยต้องการความเท่าเทียมกัน (The Equality of all Man) ได้แก่ ความเสมอภาค

5. ต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรี (The Free Exchange of Ideas) การแสดงความคิดเห็นจากความรู้สึกที่แท้จริงเป็นสิ่งจำเป็น ทำให้มติมีความบริสุทธิ์อย่างแท้จริง

สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย (252 : 4 – 5) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยไว้ว่า ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ซึ่งมีองค์ประกอบที่จะใช้พิจารณาว่าประเทศใดประเทศหนึ่งมีความเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ มากน้อยเพียงไร 3 ประการคือ

1. เป็นระบอบการปกครองที่ยึดหลักการว่า เป็นการปกครองโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ผู้ปกครองและผู้ใช้อำนาจจะต้องมาจากหรือได้รับความยินยอมจากประชาชน และจะต้องบริหารประเทศด้วยความรับผิดชอบต่อประชาชน
2. มีวิธีการกำหนดเกี่ยวกับการเลือกผู้นำฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งการควบคุมการใช้อำนาจของผู้บริหารเหล่านั้น
3. มีความมุ่งหมายในการปกครองประเทศเพื่อประโยชน์สุขหรือผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม

ปวิญ อิงภากรณ์ (2539 : 212) ได้กล่าวถึงหลักการและความหมายของประชาธิปไตย ดังนี้

1. สิทธิเสรีภาพของเอกชนต้องได้รับความคุ้มครองพอสมควรและความคุ้มครองนี้ควรจะมีขั้นต่ำอย่างต่ำที่สหประชาชาติได้ประกาศออกมาว่าเป็นสิทธิของมนุษยชน
2. ประชาชนใช้สิทธิดังกล่าวนี้ ทำให้ตนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศทั้งในด้านนิติบัญญัติ และในด้านบริหาร อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน
3. ในการใช้สิทธิเสรีภาพและการใช้อำนาจอธิปไตยนั้นบุคคลแต่ละคนต้องมีความเสมอภาคกันต่อกฎหมายด้วย

4. การใช้อำนาจยุติธรรมในทางศาลนั้นจะต้องเป็นอิสระจากการบริหารแผ่นดิน
5. ความเสมอภาคนี้จะต้องกินความเลยจากการเมืองออกไปสู่เศรษฐกิจและระบบสังคม
6. การใช้สิทธิเสรีภาพของเอกชนนั้นจะต้องใช้โดยไม่ก้ำก๋าย เป็นปรัปักษ์ซึ่งกันและกัน
7. ต้องมีความร่วมมือร่วมใจเป็นสมานฉันท์ อาศัยความเมตตาซึ่งกันและกัน

จากความหมายของประชาธิปไตยตามทัศนะของบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าประชาธิปไตยมีความหมาย 3 ลักษณะด้วยกันคือ

1. ลักษณะที่เป็นระบบการเมืองการปกครองที่มีรัฐสภา รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้งอย่างเสรี เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง เป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน เพื่อประชาชน ในรูปแบบของรัฐบาล และองค์กรต่าง ๆ

2. ลักษณะที่เป็นอุดมคติหรืออุดมการณ์ โดยประชาชนต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย มีอิสระเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ ทุกคนมีคุณค่า มีสิทธิและหน้าที่ ศรัทธา เชื่อในสติปัญญาเหตุผลและความสามารถของบุคคล

3. ลักษณะที่เป็นวิถีชีวิตของบุคคลในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน โดยการเคารพสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน เคารพกฎหมาย ปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ ไม่ก้ำก๋ายในสิทธิของผู้อื่น และไม่ใช้อิทธิทธิ เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม รับผิดชอบและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ไม่ทำลายสาธารณสมบัติ ใช้สติปัญญาและเหตุผลในการแก้ปัญหา

4.1.2 ประชาธิปไตยในลักษณะที่เป็นวิถีชีวิต

ลักษณะนิสัยต่าง ๆ ของบุคคลที่เหมาะสมกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย ได้แก่ ความรับผิดชอบ ใจกว้าง คำนึงถึงผู้อื่น มีความสามัคคี มีเอกลักษณ์แห่งตน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดวิธีการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย (สุนทร จันทรรตริ. 2530 : 224)

ดิวอี้ (Dewey. 1957 : 81 – 89) ให้ความหมายของประชาธิปไตยที่เป็นวิถีชีวิตว่า หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ 3 ประการคือ ประการแรก การเคารพในสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพซึ่งกันและกัน เคารพความคิดและการกระทำของผู้อื่น การแสดงความคิดเห็นและการกระทำต้องไม่ล่วงเกินผู้อื่น ประการที่สอง มีการแบ่งปัน และประสานงานกัน รับอาสาทำงานตามความสามารถให้ความร่วมมือตามอัธยาศัยและตามมติของส่วนรวม ประการที่สาม มีความเชื่อมั่นในวิถีทางแห่งปัญญาทำงานเพื่อกิจกรรมใด ๆ ด้วยความรอบคอบ และใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์

เพนนอค (Pennock. 1979 : 236 – 255) สรุปลักษณะของผู้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย
ในรูปวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตยไว้ ดังนี้

1. ความมีเหตุผล
2. การเคารพซึ่งกันและกัน
  - 2.1 การเคารพความเป็นมนุษย์
  - 2.2 การเคารพความสามารถ
3. การตกลงกันอย่างสันติวิธีด้วยการถกเถียง ประนีประนอม และอดกลั้นในความ

คิดเห็นที่แตกต่างกัน

4. การดำเนินชีวิตอย่างมีเสรีภาพได้กฎหมาย และไม่ถูกแทรกแซงโดยรัฐโดยไม่จำเป็น

ทิสนา เขมมณี (2522 : 29 – 30) กล่าวถึง ลักษณะของบุคคลที่มีวิถีชีวิตแบบ
ประชาธิปไตย ดังนี้

1. เคารพความเป็นเอกัตบุคคลของผู้อื่น เคารพความสามารถ สติปัญญา และการ
ใช้เหตุผลของผู้อื่น
2. ให้สิทธิเสรีภาพแก่ผู้อื่นในการใช้ความคิดและตัดสินใจ
3. ใจกว้าง รับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างเป็นธรรมก่อนตัดสินใจ
4. ยึดหลักเหตุผลในการตัดสินใจไม่ใช่แต่อารมณ์หรือเอาแต่ใจตนเอง รู้จักประนีประนอม

และตัดสินใจอย่างสันติวิธี

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2523 : 22 – 23) กล่าวว่า วิถีชีวิตประชาธิปไตย ได้แก่

1. การมีใจกว้าง พิจารณาปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิจาร์ณญาณ
2. อาศัยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นก่อนตัดสินใจ
3. รู้จักประนีประนอม ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา
4. มีขันติธรรม อดทนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตน
5. เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ตลอดจนยอมรับความเสมอภาคของบุคคล

นอกจากนี้ พจน์ สะเพียรชัย (2524 : 80 – 90) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความเป็น
ประชาธิปไตยแบบวิถีชีวิตไว้ดังต่อไปนี้

1. เชื่อในหลักเหตุผล
2. บุคคลมีสิทธิเท่าเทียมกันตามนัยแห่งกฎหมาย
3. แหล่งของอำนาจทั้งปวง คือ ประชาชนทั้งหมด
4. โครงสร้างของสังคมลดหลั่นตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและมีการเปลี่ยนแปลงตัว

บุคคลได้ตามความเหมาะสม

5. นิยมความเคารพในสิทธิและเอกลักษณ์ของบุคคล นิยมในหลักของความเสมอภาค เสรีภาพ และภราดรภาพ

6. มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระ ทำให้เพิ่มพูนความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหา

7. มีการประสานงานที่ดี ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

8. ผู้นำกลุ่มและกลุ่มผู้ตามประชุมวางแผนร่วมกันและแบ่งงานกันไป ตามความสามารถและความรับผิดชอบ

9. เน้นในการฝึกให้พึ่งตนเอง อิสระภาพ การใช้เหตุผล เคารพในสิทธิของผู้อื่น รักษาสิทธิของตนและความยุติธรรม

10. มีวินัยในตนเอง มีความยุติธรรม รับผิดชอบ มีประสิทธิภาพในการทำงาน มีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตนเองได้ มีอิสระ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เชื่อในหลักเหตุผล และแก้ปัญหาด้วยวิธีวิทยาศาสตร์

นอกจากนี้ ลักษณะที่แสดงถึงวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย (คู่มือส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย, 2535 : 14 – 28) ที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการรองรับการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สรุปได้ดังนี้

1. มีเหตุผลในด้านความคิด วิพากษ์วิจารณ์ดำเนินชีวิตด้วยการคำนึงถึง “ความ สมเหตุสมผล” อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง เคารพเหตุผลมากกว่าตัวบุคคลตามสภาพการณ์ในขณะนั้น ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของทุกฝ่าย ยอมเปลี่ยนทัศนคติเดิมไปสู่ทัศนคติใหม่ที่มีเหตุผลดีกว่าและถูกต้องกว่า เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดี มีใจอดทนในการใช้เหตุผลแก้ปัญหา

2. การเคารพซึ่งกันและกัน มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม แม้จะไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม แต่ก็เท่าเทียมกันทางด้านจิตใจและความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินที่แต่ละคนหามาได้โดยสุจริต ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เคารพความสามารถของกันและกัน ประสานความสามารถกันเพื่อทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ความคิดหรือการกระทำใดที่ยังหาข้อยุติอย่างชัดเจนไม่ได้ จะต้องนำมาพิจารณาใหม่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด คิดถึงปัญหาและความต้องการของผู้อื่น ให้ความเสมอภาคแก่บุคคลโดยเท่าเทียมกัน

3. การตกลงใจด้วยการอภิปราย ยินยอม ประนีประนอม และอดกลั้น ในทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม จะแสดงความคิดเห็นเนื้อหาข้อยุติที่ถูกต้องโดยการอภิปราย ถกเถียง แสดงเหตุผล แก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยการใช้เหตุผล และการตกลงโดยสันติวิธีการ

ประนีประนอม ยืดเสียงข้างมาก แต่ก็ไม่ได้ถือว่าเสียงข้างมากเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่สุด ถ้ามีการไม่เห็นด้วยก็สามารถหาเหตุผลมาหักล้างใหม่ได้ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงอาจมีการพิจารณาและลงมติใหม่

4. การมีระเบียบวินัย คนในสังคมจะต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัยโดยเฉพาะวินัยในตนเอง มีความสำนึกในขอบเขตของสิทธิ หน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รู้ว่าสิ่งใดควรและไม่ควรทั้งแง่ของการเมือง การปกครอง การบริหาร กฎหมาย และจริยธรรม ไม่ใช่สิทธิและเสรีภาพจนเกินขอบเขต ซึ่งเป็นการก้าวล่วงสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น

5. มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประพฤติตนเป็นพลเมืองดี ช่วยรักษาสมบัติของสาธารณะ ทำนุบำรุงประเทศด้วยการเสียภาษีอากร เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเท่าที่เวลาและโอกาสอำนวย ปฏิบัติตามนโยบายของชาติ ไม่ละเมิดกฎหมาย สำนึกและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ยอมรับให้มีการแข่งขันโดยเสรี สนใจสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง มีส่วนร่วมในการปกครอง การเลือกตั้ง การปฏิบัติงานของรัฐบาล รัฐสภา รู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ประชาธิปไตยในลักษณะเป็นวิถีชีวิตนั้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมประชาธิปไตยที่จะต้องยึดหลักเหตุผล เคารพความเสมอภาคของบุคคล เคารพเสรีภาพซึ่งกันและกัน เคารพความคิดและการกระทำของตนเองและผู้อื่น รู้จักร่วมมือช่วยเหลือวางแผนงาน ตลอดจนประสานงานกันและกัน อาสารับทำงานตามความสามารถของตน ทำตามมติของส่วนรวม มีเหตุผลในการตัดสินใจหา ทำงานอย่างละเอียดรอบคอบ มีวินัย มีความอดทน มีการเสียสละ และมีความรับผิดชอบ

4.1.3 พฤติกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 63 – 67) กล่าวถึงบุคลิกภาพประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา และคุณลักษณะที่ใช้เป็นเกณฑ์วัดพฤติกรรมประชาธิปไตย ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการยอมรับ สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ไว้ดังนี้

1. การยอมรับ คือ การเคารพซึ่งกันและกัน ได้แก่

1.1 เคารพทางร่างกาย คือ แสดงความเคารพเพื่อนนักเรียน เคารพครูทุกครั้งที่พบ เคารพบิดามารดาก่อนไปและหลังกลับจากโรงเรียน เคารพญาติผู้ใหญ่ทุกครั้งที่พบ เชื้อพึงประธาน กล่าวตักเตือน ไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย มีความเคารพนอบน้อมต่อคนทุกคน

1.2 เคารพทางวาจา คือ การพูดกับเพื่อนครู พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่และคนอื่น ๆ ด้วยถ้อยคำไพเราะ มีหางเสียงทุกครั้ง ใช้คำแทนชื่อตัวเองที่เหมาะสม ไม่กล่าวถึงบุคคลอื่นในแง่ร้าย

สรรเสริญผู้อื่นด้วยความจริงใจ พุดแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่จริงไม่กล่าวอ้างโดยไม่ตรงกับความเป็นจริง

1.3 เคารพในความคิดเห็น คือ การตั้งใจฟังครู เพื่อนอภิปราย และทุกครั้งต้องคิดตามด้วยว่า ถูกต้องหรือไม่ เชื่อได้หรือไม่ ไม่พูดแซงโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่แสดงกิริยามารยาทไม่เหมาะสม ในขณะที่มีผู้แสดงความคิดเห็น เช่น ทำเสียงดัง พุดขึ้นลอย ๆ ฟังผู้อื่นพร้อมกับคิดตามไปด้วยจนจบ จึงพิจารณาว่าควรคัดค้านหรือสนับสนุน ถ้าผู้อื่นพุดหรืออภิปรายไม่ตรงกับความคิดเห็นของตนเองต้องฟังให้จบและไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนแสดงความเห็นโต้แย้ง

1.4 เคารพในกฎเกณฑ์ คือ การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มอย่างเคร่งครัด ปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหมาย กฎจราจร ไม่ลักขโมย เคารพธงชาติในวันสำคัญ ถวายความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมวงศานุวงศ์ ทำตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เว้นการปะทะทำร้ายต่อชีวิตผู้อื่นในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน

1.5 เคารพในสิทธิของผู้อื่น คือ ไม่ทำความรำคาญให้ผู้อื่นขณะทำงาน ไม่หยิบของผู้อื่นและไม่ล่วงล้ำสถานที่ของบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ทำให้สมบัติผู้อื่นเสียหาย เข้าแถวรับบริการทุกครั้ง ไม่ทำให้ผู้อื่นเจ็บกาย อับอาย ไม่ถือเอาประโยชน์จากสาธารณสมบัติแต่ฝ่ายเดียว และไม่ทำลายสาธารณสมบัติให้เสียหาย

ครูสามารถฝึกให้นักเรียนมีคารวะธรรมได้โดยการให้เข้าแถวตักน้ำ รอรับสมุด ยกมือขออนุญาตก่อนพุดทุกครั้ง เคารพความคิดเห็นของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนสร้างข้อตกลงในการควบคุมห้องเรียนเอง

2. สามัคคีธรรม คือ การร่วมมือกันในการเรียนหรือทำงาน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ได้แก่ การวางแผนในการทำงาน โดยการคิดและทำร่วมกัน ทำงานทุกครั้งด้วยความตั้งใจ และรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเร่งรีบ โดยหวังให้ได้งานมากขึ้นในช่วงระยะเวลาเท่ากับเวลาที่เคยทำมาแล้ว

ครูสามารถฝึกให้นักเรียนมีสามัคคีธรรม โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม คือ กลุ่มสัมพันธ์ เมื่อมอบหมายให้นักเรียนทำงานควรมีประธานคอยประสานงาน และควรมีการประเมินการทำงานและผลงานร่วมกันทุกครั้ง

3. ปัญญาธรรม คือ การรู้จักใช้เหตุผลในการทำงาน การตัดสินใจปัญหาที่เกิดจากการเรียนการทำงานกลุ่มร่วมกัน ใช้เหตุผลในการเลือกประธานกลุ่ม ตั้งคำถาม และคิดอย่างฉลาดใช้เหตุผลในการอภิปราย ตอบปัญหาโต้แย้ง หรือแสดงความคิดเห็นโดยไม่ใช้อารมณ์เลือกใช้เหตุผลและหลักการที่ถูกต้อง เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นต้องพิจารณาและหาทางแก้ปัญหาอย่างรอบคอบด้วยสติปัญญา

และความรู้ หากปัญหาใดที่ไม่อาจคิดแก้ไขด้วยสติปัญญาและเหตุผลที่มีอยู่ต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหานั้น

การสอนนักเรียนให้เกิดปัญญาธรรม ครูต้องฝึกให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในห้องเรียน และห้องประชุม ตั้งคำถามให้นักเรียนตอบโดยให้ใช้เหตุผลประกอบการกล่าวอ้างอิง

พฤติกรรมที่บ่งชี่วิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีดังนี้

1. พฤติกรรมที่บ่งชี่วิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
  - 1.1 เข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง
  - 1.2 เคารพผู้ฟังและผู้พูด
  - 1.3 พูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล
  - 1.4 ปฏิบัติตามข้อตกลง
  - 1.5 ไม่ละเมิดสถานที่ส่วนตัวของบุคคลอื่น
  - 1.6 ไม่ละเมิดทรัพย์สินของผู้อื่นและของส่วนรวม
2. พฤติกรรมที่บ่งชี่วิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม
  - 2.1 ร่วมกันทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ
  - 2.2 ร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่มและร่วมปรับปรุงแก้ไขงานของกลุ่ม
3. พฤติกรรมที่บ่งชี่วิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านปัญญาธรรม
  - 3.1 อธิบายเหตุผลได้เมื่อต้องมีการตัดสินใจหรือซักถามได้ตอบ
  - 3.2 ยอมรับฟังข้อบกพร่องของตนเอง ของกลุ่มและพยายามปรับปรุงแก้ไข
  - 3.3 แก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย

งานวิจัยในต่างประเทศ

ไรต์แมน (มงคล สุภาสร. 2538 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Riedman. 1973 : 2117-A) ศึกษาการมีส่วนร่วมด้านประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยเพื่อศึกษาทฤษฎีใหม่ ของระบอบประชาธิปไตยและการนำทฤษฎีเหล่านั้นไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนที่อยู่ในประเทศสวีเดน ผลการศึกษาพบว่าเด็กที่โตกว่ามีโอกาสรับรู้และเรียนรู้การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมากกว่า และดีกว่าเด็กเล็ก และพบว่าบ้านและโรงเรียนมีส่วนในการสนับสนุนเด็กให้ร่วมมือทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยได้มาก

โคล (วิมลพรรณ กลางมณี. 236 : 36 ; อ้างอิงมาจาก Cole. 1974 : 6061 – A) ศึกษาวิธีการที่จะทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามชนบทได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ตามหลักการของประชาธิปไตยให้มากขึ้น การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีสัมภาษณ์และสำรวจตามโปรแกรมต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ทางการเมือง ตลอดจนนำข้อมูลที่ได้มาจากการรายงานของรัฐบาลมาใช้ด้วย ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมากกว่า 50,000 คน ผลการวิจัยพบว่า คนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะมีความสนใจในกิจกรรมนั้น ๆ และการปกครองแบบสหพันธรัฐ (Federation) จะช่วยในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากขึ้น

ริงวอลล์ (Ringwall. 1976 : 6282 – A) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยวัดความเที่ยงตรงจากทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตยหลาย ๆ ทฤษฎี ผลการวิจัยพบว่า การที่ให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตย ต้องมีการเตรียมให้แก่พลเมืองทั้งทางด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ

ไวท์ (White. 1977 : 2036 – A) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาว่า 1) วัยรุ่นอเมริกันมีความเชื่อถือค่านิยมทางการเมืองแบบสังคมนิยมประชาธิปไตยเพียงใด 2) ระดับความเชื่อถือค่านิยมทางการเมืองแบบสังคมนิยมประชาธิปไตยได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ และสถานภาพทางเศรษฐกิจหรือไม่ 3) การสอนวิชาสังคมศึกษาจะมีผลทำให้ความเชื่อทางการเมืองของวัยรุ่นอเมริกันแตกต่างกันหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียน จำนวน 387 คน ซึ่งสุ่มมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนรัฐบาล 2 แห่ง และจากโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยในรัฐฟลอริดา 1 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดความเชื่อของแอลเลน (Allen) ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) เด็กวัยรุ่นอเมริกันมีค่านิยมแบบอนุรักษ์นิยมแบบประชาธิปไตยเป็นส่วนใหญ่ 2) ตัวแปรอิสระต่าง ๆ คือ เพศ เชื้อชาติ เศรษฐกิจ และการสอนในวิชาสังคมมีผลต่อค่านิยมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมประชาธิปไตยจากการทดสอบสมมติฐานเชิงปฏิเสธพบว่า สมมติฐานทุกข้อยกเว้นตัวแปรทางอายุมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แพลตเนอร์ (Platner. 1977 : 4751 – A) ศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนอายุ 9 – 11 ปี ที่ได้รับการสอนและการปกครองชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 3 และ เกรด 4 โรงเรียนมิดเดิลไอแลนด์ จำนวน 138 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมซึ่งสอนด้วยวิธีอัตราประชาธิปไตย กลุ่มทดลองสอนด้วยวิธีประชาธิปไตย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบพีบีอาร์เอส (PBRs) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศพบว่า สามารถปลูกฝังการมีส่วนร่วมด้านประชาธิปไตย และการสร้างเสริมพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่ผู้ซึ่งอยู่ในวัยเรียน นอกจากนี้เด็กที่โตกว่าจะเรียนรู้การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยได้มากกว่าเด็กเล็ก และบ้านกับโรงเรียนมีส่วนสนับสนุนให้เด็กร่วมมือทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย

งานวิจัยในประเทศไทย

กิตติ อมตชีวิน (2522 : 86 – 88) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การเรียนรู้ทางการเมืองในลัทธิประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา : ศึกษากรณีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสุทธิสะอาด” จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบทดสอบ วัดความรู้ก่อนและหลังการเรียนการสอน โดยศึกษาการเรียนรู้ด้านความรู้และด้านทัศนคติทางการเมืองในลัทธิประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ในลัทธิประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองแตกต่างกัน โดยนักเรียนในกลุ่มทดลองมีความรู้ในลัทธิประชาธิปไตยเพิ่มมากกว่ากลุ่มควบคุม แต่ทัศนคติทางการเมืองของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า โรงเรียนระดับประถมศึกษาสามารถถ่ายทอดการเรียนรู้ทางการเมือง โดยเฉพาะความรู้ในลัทธิประชาธิปไตย แต่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น

พิระพงษ์ ศรีเหนียง (2524 : 45 - 47) ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่คาดหวังและศึกษาองค์ประกอบทางด้านระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเพศ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 , 4 , 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านพุ่มวง จังหวัดเพชรบุรี รวม 100 คน โดยใช้แบบสำรวจความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 8 คุณลักษณะ จำนวน 30 สถานการณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยสูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวัง 4 ลักษณะคือ การมีความรับผิดชอบ การทำงานเป็นหมู่คณะ การรู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นและการยอมรับเหตุผล 2) นักเรียนระดับชั้นที่มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3) นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยสูงกว่ากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

สมพงษ์ พวงคำ (2528 : 194) ได้ทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีสอนปกติ และวิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านศรีสะอาด จังหวัดเพชรบูรณ์ ปีการศึกษา 2528 จำนวน 60 คน

ผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนจากวิธีการ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยในทางที่ดีมากกว่านักเรียนที่เรียน จากวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วีระพัฒน์ อติโรจน์ (2529 : 45 – 47) ได้ศึกษาการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและทัศนคติแบบ ประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนหมู่บ้านเด็กจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 57 คน เป็นชาย 29 คน หญิง 28 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีความสามารถในการแก้ปัญหา เฉพาะด้านแตกต่างกัน ส่วนทัศนคติแบบประชาธิปไตยทั้งสามด้านคือ ด้านการระดม สามัคคี ธรรม และปัญญารวม ไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีระยะเวลาอยู่ในโรงเรียนต่างกันมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะ หน้าไม่แตกต่างกันแต่มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน และยังพบว่าทัศนคติแบบ ประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

ปิยะรัตน์ ศรีสมบัติ (2533 : 64 – 69) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อพฤติกรรม ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งไกรสพวงษ์สงเคราะห์ จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2532 ที่มีพฤติกรรม ประชาธิปไตยต่ำ จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน กลุ่มควบคุม 8 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และภายหลังการทดลองนักเรียน กลุ่มทดลองมีพฤติกรรม ประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิมลพรรณ กลางมณี (2536 : 57 – 62) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อ พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านไฉด จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2535 ที่มีพฤติกรรม ด้านการระดมต่ำ จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 10 คน สอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบและกลุ่ม ควบคุมมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 และภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มงคล สุภาพร (2538 : 56 – 59) ได้ศึกษาผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อพฤติ กรรม ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี จังหวัด อุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2535 ที่มีพฤติกรรม ประชาธิปไตยต่ำ จำนวน 14 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 7 คน สอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง

และกลุ่มควบคุม 7 คน โดยวิธีปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

จากงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าการเรียนการสอนส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองในลัทธิประชาธิปไตยเกี่ยวกับความรู้ทางการเมือง แต่ไม่มีผลต่อการเรียนรู้ด้านทัศนคติทางการเมืองวิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและทัศนคติแบบประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์กัน ส่วนชุดแนะแนว เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง สามารถพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยให้สูงขึ้นได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และสถานการณ์จำลองควบคู่กับชี้แนะ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมของนักเรียน

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต

5.1 ความหมายของการสังเกต

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527:30) ได้ให้ความหมายของการสังเกตว่า เป็นการพิจารณาสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือหลาย ๆ สิ่งอย่างมี “จุดมุ่งหมาย” โดยการใช้อวัยวะสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งห้าส่วนในการพิจารณาสิ่งนั้น ๆ และการสังเกตต้องมีจุดมุ่งหมายอย่างแน่นอนล่วงหน้าก่อนการสังเกต

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536:28) กล่าวว่า การสังเกตเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาพฤติกรรมลักษณะของพฤติกรรมที่สังเกต ต้องเป็นพฤติกรรมที่คนแสดงออก กระทำหรือตอบโต้ต่อสิ่งเร้าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง และต้องเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ นับได้ ได้ยิน และวัดได้

จากการให้ความหมายของการสังเกตดังกล่าวสรุปว่า การสังเกต หมายถึง การพิจารณาพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออก กระทำหรือได้ตอบโต้สิ่งเร้าอย่างมีจุดหมาย โดยพฤติกรรมที่สังเกตนั้นต้องเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ นับได้ และวัดได้

5.2 จุดมุ่งหมายของการสังเกต

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2536:63) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสังเกตว่าการสังเกตพฤติกรรมนั้นจะทำให้ครูได้ข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) ของพฤติกรรมที่ต้องการจะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536:28) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสังเกตได้นั้นไปวิเคราะห์ต่อไป เพื่อจะทราบว่าพฤติกรรมที่ต้องการปรับนั้นเปลี่ยนแปลงหรือไม่ หรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

นอกจากนี้ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527:32) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสังเกตที่ใช้ในการแนะแนวไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ข้อเท็จจริงนี้อาจได้เป็นครั้งแรกหรืออาจได้เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลรายละเอียดซึ่งเคยได้รับคำบอกเล่าจากผู้อื่น
2. เพื่อเข้าใจพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ถูกสังเกตว่ามีลักษณะปกติหรือไม่ เพื่อให้ประกอบการแนะแนวบุคคลให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพในสังคมต่อไป
3. เพื่อค้นหาสาเหตุบางประการซึ่งอาจเป็นปัญหาแต่ไม่มีผู้ใดทราบ เพื่อนำมาใช้ในการให้คำปรึกษา และแนะแนวต่อไป
4. เพื่อให้ผู้สังเกตเป็นผู้มีความรอบคอบและไวต่อการมีปฏิกิริยาโต้ตอบจากสิ่งแวดล้อมจนเป็นผู้ที่ปรับตัวได้ดีและรวดเร็วในแต่ละสถานการณ์

5.3 หลักการสังเกตพฤติกรรม

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2536:63) กล่าวว่า ผู้สังเกตพฤติกรรมพึงยึดหลักดังต่อไปนี้

1. เลือกและกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตให้เด่นชัด พฤติกรรมที่ครูควรเลือกเพื่อทำการสังเกตนั้น ควรเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์มาตรฐานของห้องเรียนและครูคิดว่าพฤติกรรมนั้นมีผลกระทบกระเทือนต่อการเรียนการสอนมากที่สุด และพฤติกรรมที่สังเกตควรเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ

เมื่อครูเลือกพฤติกรรมที่สังเกตได้แล้ว ครูต้องกำหนดพฤติกรรมให้ชัดเจน เพื่อที่ว่าไม่ว่าใครก็ตามหากเข้าใจพฤติกรรมที่กำหนดไว้แล้ว สามารถบอกได้ทันทีว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมนั้นหรือไม่ เช่น พฤติกรรมการพูดคุยนในห้องเรียน อาจกำหนดได้ดังนี้คือ พฤติกรรมการพูดคุยนหรือพฤติกรรมใดก็ตามที่นักเรียนส่งเสียงออกจากปากโดยไม่ได้รับอนุญาตจากครู ครูหรือผู้สังเกตไม่ควรที่จะสังเกตหลาย ๆ พฤติกรรมในเวลาเดียวกัน นอกจากมีประสบการณ์ในการสังเกตเป็นอย่างดีแล้ว เพราะทำให้เกิดความสับสนได้

2. เลือกผู้สังเกตพฤติกรรม ผู้สังเกตสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

2.1 นักเรียนสังเกตตนเอง คือการให้ผู้ที่ได้รับการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมเอง

2.2 บุคคลอื่นเป็นผู้สังเกต ซึ่งอาจเป็นครู เพื่อนครู หรือเพื่อนนักเรียนด้วยกันเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม วิธีนี้ได้ข้อมูลที่ค่อนข้างใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่าวิธีแรก เพราะผู้สังเกตมีแนวโน้มในการลำเอียงน้อยกว่าผู้ที่รับการพัฒนาส่งเกตตนเอง อีกทั้งยังตรวจสอบความเที่ยงระหว่างผู้สังเกตได้โดยการใช้ผู้สังเกตมากกว่า 1 คนขึ้นไปสังเกตพฤติกรรมเดียวกันของคน ๆ เดียวกัน ซึ่งถ้าผู้สังเกตพฤติกรรมทั้ง 2 คน สังเกตได้ใกล้เคียงกันหรืออย่างน้อยที่สุดเห็นพ้องต้องกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ก็นับได้ว่าข้อมูลที่ได้มีความเที่ยงตรง

3. เลือกสถานที่ทำการสังเกตพฤติกรรม ในการเลือกสถานที่นั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของครูว่าต้องการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในสถานที่ใด อาจเป็นห้องเรียน ในห้องสมุดหรือบ้านของนักเรียนก็ได้

4. เลือกเวลาทำการสังเกตพฤติกรรม การเลือกเวลาควรเลือกช่วงที่มีพฤติกรรมเกิดขึ้นบ่อยที่สุด และควรใช้วิธีสุ่มเวลา หมายความว่า ผู้สังเกตไม่ทำการสังเกตพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งในเวลาเดียวกันของวันเดียว แต่สุ่มสังเกตหลาย ๆ เวลาของวันเดียวได้ เช่น ตอนเช้า บ่าย และตอนก่อนเลิกโรงเรียน เป็นต้น ช่วงการสังเกตโดยการสุ่มเวลานั้น ทำให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด เนื่องจากว่าไม่มีพฤติกรรมใดที่เกิดขึ้นบ่อยในช่วงเวลาเดียวกันตลอดเวลา

5. เลือกบันทึกพฤติกรรมให้เหมาะสม แบบบันทึกกิจกรรมนั้นผู้ทำการสังเกตควรเป็นผู้สร้างขึ้นเอง โดยมุ่งสร้างให้สอดคล้องกับลักษณะของพฤติกรรมที่ศึกษา ดังนั้นจึงแบ่งวิธีการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมไว้ดังนี้

5.1 การสังเกตพฤติกรรมแบบสุ่มเหตุการณ์ (Event Sampling) เป็นการเลือกสังเกตเฉพาะพฤติกรรมที่ต้องการศึกษาในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เท่านั้น โดยเน้นความถี่หรือจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่ประสงค์จะศึกษาที่เกิดขึ้นในเวลาสังเกตนั้น ๆ ส่วนพฤติกรรมอื่น ๆ ที่เกิดในช่วงเวลาดังกล่าวไม่นำมาบันทึก

5.2 การสังเกตพฤติกรรมแบบสุ่มเวลา (Time Sampling) เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตแบ่งเวลาออกเป็นช่วง ๆ แล้วนับเฉพาะจำนวนช่วงเวลาที่เกิดพฤติกรรมพึงประสงค์ที่ต้องการศึกษา ส่วนเกณฑ์ในการนับช่วงเวลานั้นจะต้องกำหนดให้แน่นอน โดยจะต้องให้สอดคล้องกับลักษณะของพฤติกรรมที่ต้องการศึกษาและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เช่น สังเกตพฤติกรรมช่วง 5 นาที ทุก ๆ 6 นาที เป็นเวลา 1 ชั่วโมง สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนคนนั้น ๆ ในช่วงเวลานั้น ๆ นอกจากนี้ การสังเกตแบบสุ่มเวลาสามารถสังเกตได้ครั้งละหลาย ๆ คน โดยสลับช่วงเวลาครั้งละ

นอกจากนี้ การสังเกตแบบสุ่มเวลาสามารถสังเกตได้ครั้งละหลาย ๆ คน โดยสลับช่วงเวลาครั้งละ 1 คน ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตสามารถแยกเป็นพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคน นอกจากนี้การสังเกตแบบสุ่มเวลา สามารถสังเกตพฤติกรรมได้หลายประเภทพร้อม ๆ กัน โดยจำแนกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาเป็นพฤติกรรมใดบ้าง และเพื่อความสะดวกในการบันทึก ควรกำหนดรหัสของพฤติกรรมแต่ละประเภทด้วย หากประเภทของพฤติกรรมที่สังเกตและบันทึกนั้นมีหลายประเภท

5.4 หลักการบันทึกพฤติกรรม

สมโภชน์ เขียมสุภาษิต (2536:67-71) ได้กล่าวถึงหลักการบันทึกพฤติกรรมไว้ดังนี้คือ

1. บันทึกความถี่ของพฤติกรรม หมายถึง การบันทึกจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ เช่น การบันทึกจำนวนครั้งที่เด็กชายสมชายยกมือขึ้นเพื่อถามคำถาม และตอบคำถามในช่วงชั่วโมงคณิตศาสตร์ พฤติกรรมที่สามารถบันทึกความถี่ได้นั้นต้องเป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่อง เวลาของการแสดงพฤติกรรมแต่ละครั้งใกล้เคียงกัน และต้องใช้เวลาบันทึกในแต่ละวัน การบันทึกความถี่นั้น เพียงแต่ทำรอยคะแนนจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเท่านั้น

2. บันทึกช่วงเวลาของพฤติกรรม หมายถึง การบันทึกพฤติกรรมตามช่วงเวลาที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถใช้บันทึกพฤติกรรมได้ทุกชนิด ไม่ว่าจะเกิดต่อเนื่องหรือไม่ต่อเนื่องก็ตาม โดยผู้ที่ทำการบันทึกต้องกำหนดเวลาบันทึกให้แน่นอน เช่น ต้องการบันทึกพฤติกรรมการคุยในช่วงเวลา 30 นาที ในวิชาคณิตศาสตร์ก็แบ่งเวลา 30 นาที ออกเป็นช่วงเวลานั้น ๆ เท่า ๆ กัน อาจเป็นช่วงเวลา 30 วินาที หรือ 20 วินาที ตามแต่ความต้องการ ส่วนการบันทึกพฤติกรรมก็พิจารณาดูว่าพฤติกรรมที่ต้องการบันทึกนั้นเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นหรือไม่ ถ้าไม่เกิดให้ใส่ 0 ลงในช่องเวลานั้น ๆ แต่ถ้าหากพฤติกรรมที่ต้องการบันทึกนั้นเกิดขึ้นมากกว่า 1 ครั้งในช่วงเวลานั้นก็ตาม ให้นับเพียง 1 ครั้งเท่านั้น โดยเขียนเลข 1 ลงในช่องเวลาที่เกิดขึ้น

3. บันทึกระยะเวลาของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น หมายถึง การบันทึกพฤติกรรมตามระยะเวลาของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่ใช้บันทึกพฤติกรรมที่มีความต่อเนื่องเป็นหลัก วิธีการบันทึกแบบนี้ เพียงแต่ใช้นาฬิกาจับเวลา แล้วดูว่าพฤติกรรมนั้นใช้เวลาเกิดนานเท่าใด ทำจนหมดเวลา

5.5 การหาค่าดัชนีความเที่ยงของการสังเกตแบบสุ่มเหตุการณ์

(ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536 : 33) สูตรในการคำนวณ มีดังนี้

$$\text{สัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง} = \frac{\text{จำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่สังเกตได้น้อยกว่า}}{\text{จำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่สังเกตได้มากกว่า}}$$

5.6 ประโยชน์ของการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536 : 39) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสังเกตพฤติกรรมได้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สังเกตสามารถเลือกสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะศึกษาได้ถูกต้อง
2. ช่วยให้ผู้สังเกตสามารถเลือกวิธีปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์
จะปรับและเป้าหมายของเวลาปรับพฤติกรรมนั้น ๆ
3. ช่วยให้ทราบทิศทางของพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะปรับว่าเปลี่ยนแปลงหรือไม่ หรือ
เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด
4. ช่วยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมพื้นฐานที่ได้เปลี่ยนแปลงไปภายหลังการ
ปรับพฤติกรรมแล้ว และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การสังเกตเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาตามหลักพฤติกรรม ลักษณะของพฤติกรรมที่สังเกตต้องเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก ที่สามารถเห็นได้ นับได้ วัดได้ โดยเครื่องมือการสังเกต ในการสังเกตพฤติกรรมผู้สังเกตต้องกำหนดพฤติกรรมที่สังเกตให้ชัดเจน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนท์อนุสรณ์) กรุงเทพมหานคร ที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ของนักเรียนทั้งหมด 146 คน จำนวน 36 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนท์อนุสรณ์) กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 จำนวน 16 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ชี้แจงให้ครูประจำวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเข้าใจจุดมุ่งหมายของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม และแบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
2. นำแบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมที่สร้างขึ้นไปให้ครูประจำวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียน ซึ่งมีทั้งหมด 4 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 146 คน โดยให้คะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. รวมคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนทุกคน แล้วเรียงคะแนน จากมากไปหาน้อย แล้วคัดเลือกเฉพาะนักเรียนที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 จำนวน 36 คน และเข้าไปสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง ในสภาพการเรียนการสอนปกติ วิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม เพื่อดูความสอดคล้องกับการประเมินของครูผู้สอน ปรากฏว่าได้ผลสอดคล้องกัน
4. เลือกเฉพาะนักเรียนที่มีรายชื่อสอดคล้องกันจากแบบประเมินและการสังเกต แล้วสอบถามความสมัครใจของนักเรียนทุกคน ปรากฏว่านักเรียนทุกคนสมัครใจ จึงสุ่มนักเรียนจำนวน 16 คน ที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 จากห้องเรียนที่มี

จำนวนนักเรียนมากกว่า 8 คนขึ้นไป คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

5. สุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เพื่อแยกเป็นกลุ่มทดลองสองกลุ่ม ปรากฏว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 มีนักเรียนชาย 7 คน นักเรียนหญิง 1 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 มีนักเรียนชาย 6 คน นักเรียนหญิง 2 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ

✓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
2. แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
3. โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
4. โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ดำเนินการสร้างดังนี้
  - 1.1 ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
  - 1.2 สัมภาษณ์ครูประจำชั้น และครูผู้สอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนที่พบในชั้นเรียน
  - 1.3 สังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียน ในช่วงโมงเรียนวิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
  - 1.4 นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1.1 - 1.3 มาสร้างแบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุวดี เทียมประสิทธิ์ และอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ตรวจสอบรายละเอียดของแบบประเมินเพื่อให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ ได้ปรับรายละเอียดของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมให้สอดคล้องกับหัวข้อในแต่ละด้าน

1.5 นำแบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ครูประจำวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ประเมินนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

2. แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ดำเนินการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต และบันทึกการสังเกต

2.2 สังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในชั่วโมงเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยนั่งในตำแหน่งที่มองเห็นพฤติกรรมของนักเรียนและได้ยินเสียงชัดเจน แล้วจดบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตได้

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 2.1 - 2.2 และแบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม มาสร้างแบบบันทึกพฤติกรรมด้านภาวะธรรม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะได้ปรับปรุงรายละเอียดของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมให้สอดคล้องกับหัวข้อในแต่ละด้าน

2.4 นำแบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนท์อนุสรณ์) จำนวน 8 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพของแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม ซึ่งสามารถใช้บันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนและหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกต 2 คนได้ผลเชื่อมั่นได้

ลักษณะของแบบบันทึกพฤติกรรม

แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม เป็นแบบบันทึกที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยใช้การสังเกตแบบสุ่มเหตุการณ์ (Event Sampling) ที่เกิดขึ้นในชั่วโมงเรียนตามปกติ โดยบันทึกพฤติกรรมครั้งละ 50 นาที (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

การให้คะแนน

การให้คะแนนจากแบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ให้บันทึกความถี่ตามจำนวนครั้งของการเกิดพฤติกรรมเป้าหมายในช่วงเวลาที่กำหนดลงในแบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม โดยขีด (/) ลงในช่องพฤติกรรมเป้าหมาย

3. โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร มีลำดับขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จำลองและการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร

3.2 สร้างโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

3.3 นำโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ กิจกรรม เนื้อหา และวิธีดำเนินการ

3.4 นำโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยปรับปรุงบทสนทนา และความยาวของเนื้อหาของสถานการณ์จำลอง แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนท์อนุสรณ์) กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา วิธีการ และเวลาที่ใช้ในการทดลอง

3.5 นำโปรแกรมที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขบทสนทนา ความยาวของเนื้อหาของสถานการณ์จำลองอีกครั้งหนึ่ง และนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

สำหรับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ผู้วิจัยทำการทดลองเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง รวม 12 ครั้ง ๆ 50 นาที ในวันจันทร์และวันพุธ เวลา 07.10 - 08.00 น. (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

4. โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ มีลำดับขั้นตอนการสร้างดังนี้

4.1 ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จำลองและการชี้แนะ

4.2 สร้างโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

4.3 นำโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ กิจกรรม เนื้อหา และวิธีดำเนินการ

4.4 นำโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยปรับปรุงบทสนทนา และความยาวของเนื้อหาของสถานการณ์ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนท์อนุสรณ์) กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหา วิธีการ และเวลาที่ใช้ในการทดลอง

4.5 นำโปรแกรมที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไข บทสนทนา ความยาวของเนื้อหาของสถานการณ์จำลองอีกครั้งหนึ่ง และนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

สำหรับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ผู้วิจัยทำการทดลองเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง รวม 12 ครั้ง ๆ 50 นาที ในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 07.10 - 08.00 น. (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

การเตรียมการก่อนดำเนินการทดลอง

1. เลือกผู้ช่วยวิจัย 1 คน คือ อาจารย์กัลยา ชำของ และครูผู้ร่วมการทดลอง 1 คน คือ อาจารย์วัชร บัวคลี่ โดยมีหลักเกณฑ์การเลือกผู้ช่วยวิจัย และครูผู้ร่วมการทดลองดังนี้ ผู้ช่วยวิจัยเป็นครูแนะแนวและครูผู้ร่วมการทดลองเป็นครูสอนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่มีประสบการณ์ในการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และขณะนี้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อได้รับความร่วมมือจากผู้ช่วยวิจัยและครูผู้ร่วมการทดลอง จึงชี้แจงให้ผู้ช่วยวิจัยและครูผู้ร่วมการทดลองทราบรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการทดลองและสิ่งที่ต้องกระทำตลอดการทดลอง

2. อธิบายให้ผู้ช่วยวิจัยและครูผู้ร่วมการทดลองเข้าใจหลักการปรับพฤติกรรม วิธีการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และวิธีการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ การสังเกต บันทึกการสังเกตและการให้คะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

หลังจากนั้นสาธิตการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ และให้ครูผู้ร่วมการทดลองฝึกจนใช้ได้เหมาะสม สำหรับการบันทึกการให้คะแนนในการสังเกต ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยฝึกบันทึกและให้คะแนนจนถูกต้อง และสามารถนำไปใช้กับนักเรียนได้ การฝึกนี้ใช้เวลาก่อนเริ่มการทดลอง 2 สัปดาห์

ขั้นตอนการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

1. ศึกษาและทำความเข้าใจความมุ่งหมายของการวิจัยและศึกษานิยามศัพท์เฉพาะของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนและแบบบันทึกการสังเกตให้เข้าใจและใช้ได้ถูกต้อง โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยฝึกสังเกต บันทึกพฤติกรรมและหาสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องก่อนเริ่มทำการทดลองเป็นเวลา 2 สัปดาห์ จนได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเกตแบบสุ่มเหตุการณ์ (Event Sampling) โดยสังเกตในชั่วโมงเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมก่อนการทดลอง 2 สัปดาห์ ขณะทำการทดลอง 6 สัปดาห์ และหลังการทดลอง 2 สัปดาห์

3. สังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในช่วงเวลาเรียนวิชาการกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยเข้าไปอยู่ในห้องเรียนและนั่งในตำแหน่งที่มองเห็นพฤติกรรมของนักเรียนและได้ยินเสียงชัดเจน โดยไม่รบกวนการเรียนการสอน หรือให้ความสนใจผู้เข้ารับการทดลองคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ และไม่ให้นักเรียนเห็นแบบบันทึกพฤติกรรม

ดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต

ดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกตในการทดลองผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย สังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ทั้ง 3 ระยะ คือ ก่อนทดลอง ขณะทำการทดลองและหลังการทดลองแล้ว นำคะแนนการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทั้ง 3 ระยะ มาหาดัชนีความเชื่อมั่นจากการสังเกต โดยหาสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกต 2 คน ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป จึงจะถือว่าการสังเกตนั้นเชื่อมั่นได้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536 : 33) สูตรในการคำนวณมีดังนี้

$$\text{สัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง} = \frac{\text{จำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่สังเกตได้น้อยกว่า}}{\text{จำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่สังเกตได้มากกว่า}}$$

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

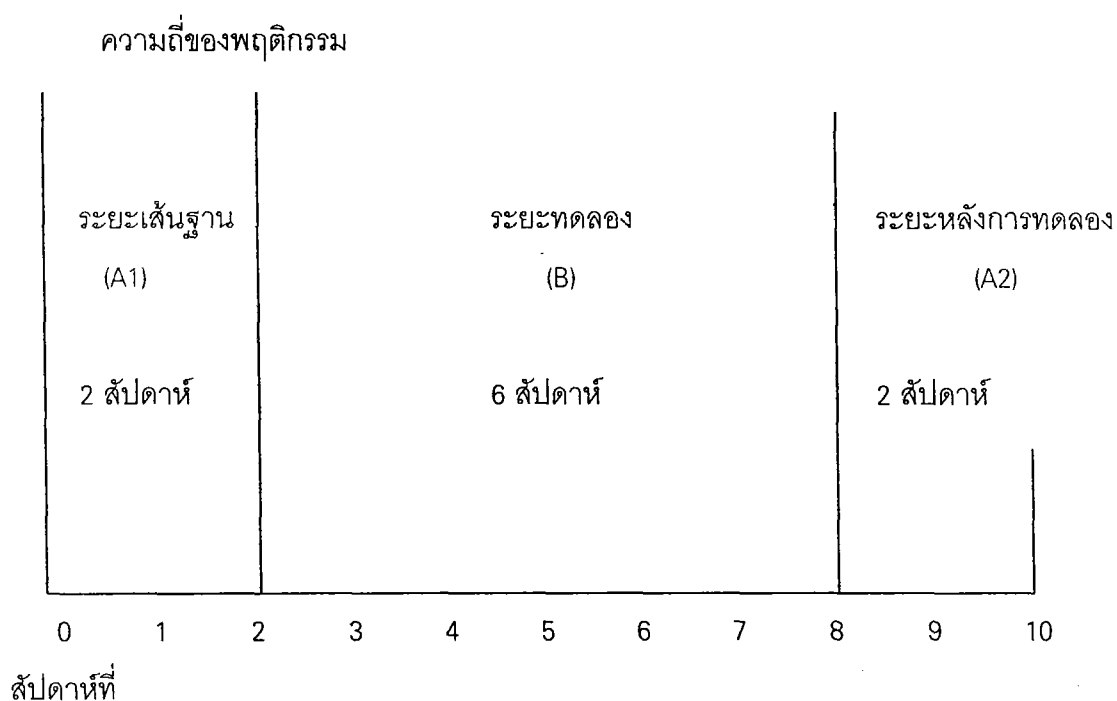
แบบแผนการทดลอง

การทดลองครั้งนี้เป็นการทดลองแบบสลับกลับ (ABA Reversal Design) (ผ่องพรรณ - เกิดพิทักษ์. 2530 : 217 - 218) โดยแบ่งการทดลองออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะก่อนการทดลอง หรือระยะเส้นฐานพฤติกรรม (A1) ใช้เวลา 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ในสภาพการเรียนการสอนวิชาการกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยนักเรียนยังไม่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เมื่อหมดเวลาการสังเกตแต่ละครั้งนำผลการบันทึกพฤติกรรมมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง

ระยะที่ 2 ระยะทดลอง (B) ใช้เวลา 6 สัปดาห์ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ในสภาพการเรียนการสอนวิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้สถานการณ์จำลอง ควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เมื่อหมดเวลาการสังเกตแต่ละครั้งนำผลการบันทึกพฤติกรรมมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง

ระยะที่ 3 ระยะหลังการทดลอง (A2) ใช้เวลา 2 สัปดาห์ เพื่อติดตามผลของการทดลองที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียน ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ในสภาพการเรียนการสอนวิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระยะนี้นักเรียนไม่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เมื่อหมดเวลาการสังเกตแต่ละครั้งนำผลการบันทึกพฤติกรรมมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง

ภาพประกอบ 1 แผนแสดงระยะต่าง ๆ ของการทดลอง

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองแบบสลับกลับ (ABA Reversal Design) โดยแบ่งการทดลองเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะเสถียรภาพพฤติกรรม(A1) ใช้เวลา 2 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 1 - 2) ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 ถึงวันที่ 11 มิถุนายน 2541 โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมด้านภาวะอารมณ์ของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ในช่วงโรงเรียนวิชาการกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ทุกวันจันทร์ เวลา 14.30 - 15.20 น. และวันพุธ เวลา 09.30 - 10.20 น. และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ สังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะอารมณ์ในช่วงโรงเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ทุกวันอังคาร เวลา 10.30-11.20 น. และวันพฤหัสบดี เวลา 14.30-15.20 น. สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที โดยการใช้การสังเกตแบบสุ่มเหตุการณ์ ในระยะนี้ไม่มีการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรและการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เมื่อหมดเวลาการสังเกตนำผลการบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่มที่ได้จากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย มาหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง ซึ่งต้องได้ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป ปรากฏค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เท่ากับ 0.89 และ 0.88 และนำผลการสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะอารมณ์ของนักเรียนแต่ละคนเขียนกราฟแสดงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะอารมณ์ ก่อนการทดลอง

2. ระยะทดลอง (B) ใช้เวลา 6 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 3 - 8) ตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน 2541 ถึงวันที่ 23 กรกฎาคม 2541 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 กลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ดำเนินการทดลองตามโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ในวันจันทร์และวันพุธ เวลา 07.10 - 08.00 น. หลังจากนั้นในช่วงโรงเรียนวิชาการกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ในวันจันทร์ เวลา 14.30-15.20 น. และวันพุธ เวลา 09.30-10.20 น. อีกครั้งหนึ่ง โดยการใช้การสังเกตแบบสุ่มเหตุการณ์ เมื่อหมดเวลาในการสังเกตแต่ละครั้ง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำผลการบันทึกพฤติกรรมมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง ซึ่งต้องได้ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์

ความสอดคล้องของการสังเกต มีค่าเท่ากับ 0.91 และผู้วิจัยให้นักเรียนนำเบี่ยงเบนมาแลกเปลี่ยนรางวัลในช่วงท้ายของการทดลองตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

2.2 กลุ่มที่ได้รับใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ดำเนินการทดลองตามโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 07.10 - 08.00 น. หลังจากนั้นในช่วงโมงเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะในวันอังคาร เวลา 10.30-11.20 น. และวันพฤหัสบดี เวลา 14.30 - 15.20 น. อีกครั้งหนึ่ง โดยให้การสังเกตแบบสุ่มเหตุการณ์ เมื่อหมดเวลาในการสังเกตแต่ละครั้ง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำผลการบันทึกพฤติกรรมมาหาสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง ซึ่งต้องได้ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป บ่งบอกว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของการสังเกต มีค่าเท่ากับ 0.89 และผู้วิจัยมอบหมายให้ครูให้คำชมกับนักเรียน ในช่วงท้ายของการทดลองตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

ในวันพุธที่ 8 กรกฎาคม 2541 และวันพฤหัสบดีที่ 9 กรกฎาคม 2541 ซึ่งเป็นวันหยุดราชการ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองชุดเดียวกับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ในวันศุกร์ที่ 10 กรกฎาคม 2541 ดังนี้ นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี่ยงเบนการดำเนินการทดลอง เวลา 07.10 - 08.00 น. หลังจากนั้นในช่วงโมงเรียนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียน เวลา 08.30 - 09.20 น. และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ดำเนินการทดลอง เวลา 11.40 - 12.30 น. หลังจากนั้นในช่วงโมงเรียนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียน เวลา 13.30 - 14.20 น.

หลังจากนั้นนำคะแนนของนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี่ยงเบน และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะที่ได้จากแบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมไปเขียนกราฟเพื่อดูความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนในระยะทดลอง

3. ระยะหลังการทดลอง (A2) ใช้เวลา 2 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 9-10) ตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม 2541 ถึงวันที่ 6 สิงหาคม 2541 เป็นระยะติดตามผลการทดลองที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียน โดยในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี่ยงเบน สังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในช่วงโมงเรียนวิชากลุ่ม

สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในวันจันทร์ เวลา 14.30 - 15.20 น. และวันพุธ เวลา 09.30 - 10.20 น. และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ สังเกตและบันทึกพฤติกรรม ประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในชั่วโมงเรียน วิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในวันอังคาร เวลา 10.30 - 11.20 น. และวันพฤหัสบดี เวลา 14.30 - 15.20 น. โดยใช้การสังเกตแบบสุ่ม เหตุการณ์ ในระยะนี้ไม่มีการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เมื่อหมดเวลาการสังเกตในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยนำผลการ บันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ที่ได้จากการสังเกตและ บันทึกพฤติกรรมของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย มาหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป ปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของการสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะ ธรรมของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เท่ากับ 0.90 และ 0.91 ตามลำดับ ผู้วิจัยนำผลการสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนแต่ละคน ที่ได้จากแบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนไปเขียนกราฟแสดง ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม หลังการทดลอง

วิธีจัดกระทำกับข้อมูล

หลังจากได้คะแนนจากการสังเกตแล้วนำมาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
3. เปรียบเทียบผลต่างระหว่างพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
4. ใช้คะแนนดิบของนักเรียนแต่ละคนเขียนกราฟ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงความถี่ของ พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนในแต่ละระยะ ตั้งแต่ระยะเส้นฐานพฤติกรรม ระยะทดลองและระยะหลังการทดลอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่ามัธยฐาน (Median)

1.2 ค่าเบี่ยงเบนควอไทล์ (Quartile Diviation)

2. สถิติสำหรับทดสอบสมมุติฐาน

2.1 เปรียบเทียบพฤติกรรมประชากริปโดยด้านภาวะธรรมของนักเรียนภายในกลุ่มก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้วิธีการทดสอบของ วิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed - Ranks Test)

2.2 เปรียบเทียบผลต่างของพฤติกรรมประชากริปโดยด้านภาวะธรรมของนักเรียนก่อนการทดลองและหลังการทดลองของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ โดยใช้วิธีการทดสอบของแมน วิทนี (The Mann - Whitney U Test)

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมาย ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
Mdn	แทน	ค่ามัธยฐานของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
Q.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนควอไทล์ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
Mdn _(diff)	แทน	ค่ามัธยฐานของผลต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
Q.D. _(diff)	แทน	ค่าเบี่ยงเบนควอไทล์ของผลต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
U	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการทดสอบของ แมน - วิทนี
T	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการทดสอบของ วิลคอกซัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ก่อนและหลังการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ดังแสดงในตารางที่ 1
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ก่อนและหลังการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ดังแสดงในตารางที่ 2
3. เปรียบเทียบผลต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ดังแสดงในตารางที่ 3

4. แสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ตาราง 1 เปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มที่ได้รับการ ใช้สถานการณ์ จำลองควบคู่การ เสริมแรงด้วยเบี้ย อรรถกร				
	N	Mdn	Q.D.	T
ก่อนการทดลอง	8	21.0	2.7	
				0 **
หลังการทดลอง	8	74	3.0	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร สามารถทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้น เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ (ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏในตารางที่ 6 ในภาคผนวก)

ตาราง 2 เปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระมัดระวังของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้
สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มที่ได้รับการ ใช้สถานการณ์ จำลองควบคู่การ ชี้แนะ	N	Mdn	Q.D.	T
ก่อนการทดลอง	8	22.5	0.85	
				0 **
หลังการทดลอง	8	67.0	4.1	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ มี
พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระมัดระวังเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการ
ใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ สามารถทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน
ความระมัดระวังเพิ่มขึ้น เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ (ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏในตาราง 7
ในภาคผนวก)

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ

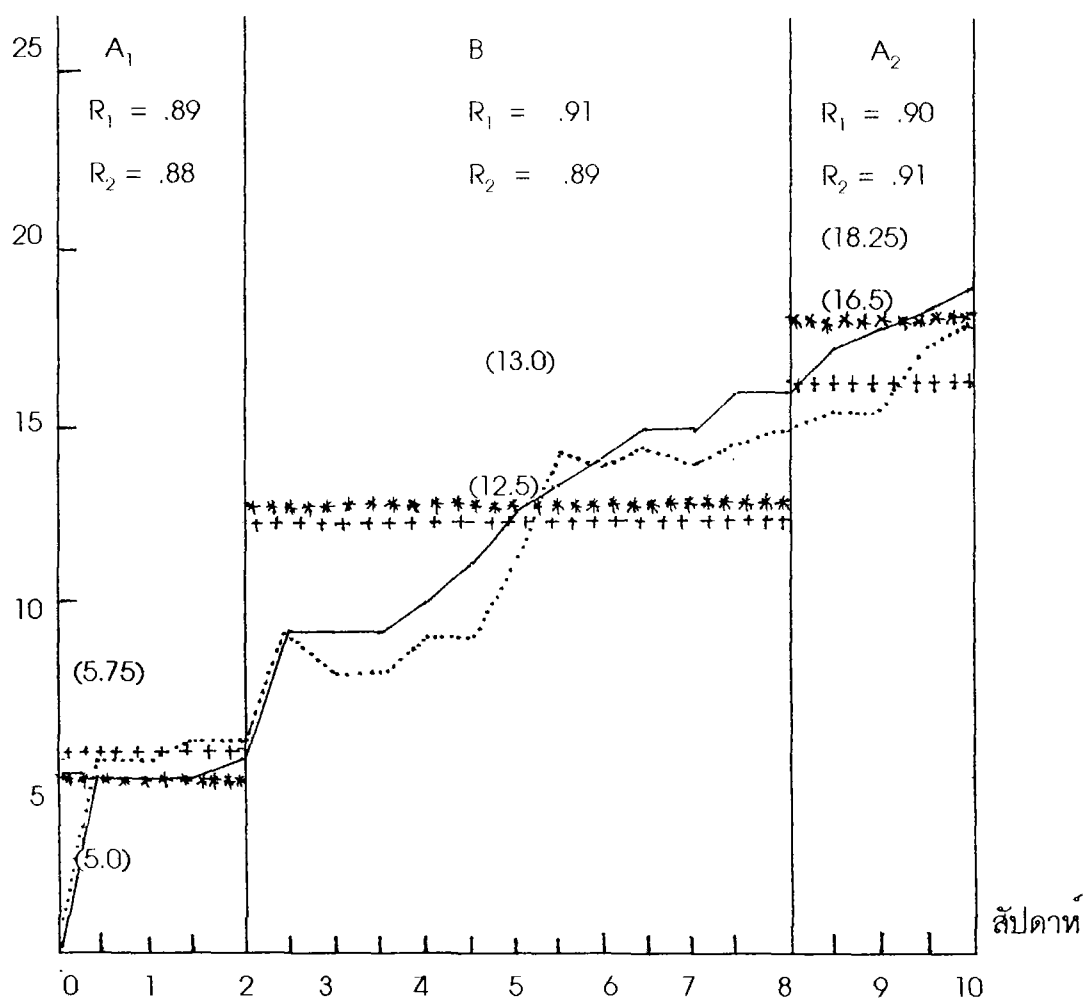
กลุ่มทดลอง	N	Mdn _(diff)	Q.D. _(diff)	U
กลุ่มที่ได้รับการ ใช้สถานการณ์ จำลองควบคู่กับ การเสริมแรงด้วย เบี้ยอรรถกร	8	50.5	4.5	0 **
กลุ่มที่ได้รับการ ใช้สถานการณ์ จำลองควบคู่กับ การชี้แนะ	8	44.0	2.5	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 แสดงว่า การใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ สามารถทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน (ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏในตาราง 8 ในภาคผนวก)

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

ภาพประกอบ 2 แสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียน
ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มที่ได้รับการ
ใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ตลอด 3 ระยะ

..... ค่าเฉลี่ยของมัธยฐานของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
ของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ในแต่ละ
สัปดาห์

***** ค่าเฉลี่ยของมัธยฐานของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
ของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วย
เบี้ยอรรถกร ในแต่ละช่วง

+++++ ค่าเฉลี่ยของมัธยฐานของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
ของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ในแต่ละช่วง

R_1 ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่
กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร

R_2 ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่
กับการชี้แนะ

จากภาพประกอบ 2 เห็นได้ว่าค่ามัธยฐานของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
ของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ใน
ระยะเส้นฐานพฤติกรรมและระยะทดลองเพิ่มขึ้นจาก 5.0 เป็น 13.0 และค่ามัธยฐานของพฤติกรรม
ประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนในระยะติดตามผลมีค่าเท่ากับ 18.25 แสดงว่าการใช้
สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร สามารถทำให้พฤติกรรมประชาธิปไตย
ด้านภาวะธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วย
เบี้ยอรรถกรเพิ่มขึ้น

สำหรับกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะนั้น ค่ามัธยฐานของ
พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ในระยะเส้นฐานพฤติกรรมและระยะทดลองเพิ่มขึ้นจาก
5.75 เป็น 12.5 และค่ามัธยฐานของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนในระยะ
ติดตามผลมีค่าเท่ากับ 16.5 แสดงว่าการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ สามารถทำให้
พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่
กับการชี้แนะเพิ่มขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบค่ามัธยฐานของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนใน
กลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มที่ได้รับการ
ใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะในระยะเส้นฐานพฤติกรรม ปรากฏว่าค่ามัธยฐานของ

พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีค่าเท่ากับ 5.0 และ 5.75 ส่วนในระยะทดลองค่ามัธยฐานของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่มเพิ่มขึ้นแตกต่างกันเล็กน้อย คือเท่ากับ 13.0 และ 12.5 แต่ในช่วงติดตามผลค่ามัธยฐานของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะแตกต่างกัน คือ 18.25 และ 16.5 ตามลำดับ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรและการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
2. นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรและสถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนท์ อนุสรณ์) กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 ที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ของนักเรียนทั้งหมด 146 คน จำนวน 36 คน
2. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนท์ อนุสรณ์) ปีการศึกษา 2541 จำนวน 16 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรแล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน โดยกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เป็นนักเรียนชาย 6 คน นักเรียนหญิง 2 คน และกลุ่มที่ได้

รับการใช้อาคารการณจำลองควบคู่กับการชี้แนะ เป็นนักเรียนชาย 7 คน นักเรียนหญิง 1 คน
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
2. แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
3. โปรแกรมการใช้อาคารการณจำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบียร์รรถกร
4. โปรแกรมการใช้อาคารการณจำลองควบคู่กับการชี้แนะ

✓ การดำเนินการทดลอง *การทดลอง (unfalsifiable)*

1. ระยะก่อนทดลอง

1.1 ผู้วิจัยเลือกผู้ช่วยวิจัยและครูผู้ร่วมการทดลอง

1.2 ผู้วิจัยอธิบายให้ผู้ช่วยวิจัยและครูผู้ร่วมการทดลองเข้าใจหลักการปรับพฤติกรรม

วิธีการใช้อาคารการณจำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบียร์รรถกร และการใช้อาคารการณจำลองควบคู่กับการชี้แนะ

2. ระยะดำเนินการทดลอง ใช้เวลา 12 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 ถึงวันที่ 6 สิงหาคม 2541 การทดลองครั้งนี้เป็นแบบสลับกลับ (ABA Reversal Design) โดยผู้วิจัยแบ่งการทดลองเป็น 3 ระยะ คือ

2.1 ระยะที่ 1 (A₁) เป็นระยะเสถียรภาพพฤติกรรม ใช้เวลา 2 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 1 - 2)

ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 ถึงวันที่ 11 มิถุนายน 2541 โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ในสภาพการเรียนการสอนปกติในระยะนี้ไม่มีการใช้อาคารการณจำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบียร์รรถกร และการใช้อาคารการณจำลองควบคู่กับการชี้แนะ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที โดยค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของการสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้อาคารการณจำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบียร์รรถกร และกลุ่มที่ได้รับการใช้อาคารการณจำลองควบคู่กับการชี้แนะ เท่ากับ 0.89 และ 0.88 ตามลำดับ

2.2 ระยะที่ 2 (B) เป็นระยะทดลอง ใช้เวลา 6 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 3 - 8) ตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน 2541 ถึงวันที่ 23 กรกฎาคม 2541 ระยะนี้ผู้วิจัยทำการทดลองโดยใช้โปรแกรมการใช้อาคารการณจำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบียร์รรถกร และการใช้อาคารการณจำลองควบคู่กับการชี้แนะ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที จากนั้นผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

ประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ในสภาพการเรียนการสอนปกติอีกครั้งหนึ่ง โดยค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของการสังเกต พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เท่ากับ 0.91 และ 0.89 ตามลำดับ

2.3 ระยะที่ 3 (A_2) เป็นระยะหลังการทดลอง ใช้เวลา 2 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 9 - 10) ตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม 2541 ถึงวันที่ 6 สิงหาคม 2541 โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการสังเกต และบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ในสภาพการเรียนการสอนปกติ ในระยะนี้ไม่มีการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที โดยค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของการสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เท่ากับ 0.90 และ 0.91 ตามลำดับ ✓

วิธีจัดการกับข้อมูล

หลังจากได้ผลจากการสังเกตแล้วนำมาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
3. เปรียบเทียบผลต่างระหว่างพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
4. ใช้คะแนนดิบของนักเรียนแต่ละคนเขียนกราฟเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนในแต่ละระยะ ตั้งแต่ระยะเส้นฐานพฤติกรรมระยะทดลองและระยะหลังการทดลอง

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียน ก่อนและหลัง

การใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ผลปรากฏว่า หลังจากการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ผลปรากฏว่า หลังจากการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เมื่อเปรียบเทียบผลต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยแบบภาวะธรรมของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ก่อนและหลังการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ก่อนและหลังการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ผลปรากฏว่า พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ

การอภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบผลการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบอน (นายนานนทอนุสรณ์) กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้ คือ

1. นักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร สามารถพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมได้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสุนทร จันทรตรี (2530 : 394) ที่กล่าวไว้ว่าสถานการณ์จำลอง ช่วยให้นักเรียนได้เผชิญปัญหามากมายในระยะเวลาอันจำกัด นักเรียนมีความตื่นตัวโดยทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนให้ความร่วมมือ กล้าแสดงความคิดเห็น สามารถคิดตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และจากงานวิจัยของพุชาติ เพชรสถิต (2535 : 57) ศึกษาพบว่า สถานการณ์จำลอง

สามารถพัฒนาพฤติกรรมการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้เพิ่มขึ้นได้ และนอกจากนี้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรเป็นการเสริมแรงทางบวกที่สามารถเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้เพราะเบี้ยอรรถกรเป็นแรงเสริมที่สามารถเสริมแรงบุคคลที่มีความต้องการและความพึงพอใจต่างกัน และไม่หมดภาวะการมีประสิทธิภาพในการเสริมแรง เพราะสามารถแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งของหรือกิจกรรมที่ต้องการได้มากมาย (Kazdin. 1977 : 39 - 45 ; Christophersen and others. 1972) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ลักษณะ กฤษณา (2524 : 51) ที่พบว่า การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร สามารถเพิ่มพฤติกรรมการตอบคำถาม และการทำบ้านในวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้เพิ่มขึ้นได้

จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ภายหลังการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการใช้สถานการณ์จำลองเป็นการสร้างสถานการณ์หรือสภาพการณ์ให้คล้ายกับสภาพที่เป็นจริง โดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ อัลบูซลี แจมเจริญ (2522 : 5 - 9) ที่ว่า การสอนโดยการใช้สถานการณ์จำลองเป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ หรือสวมบทบาทในสถานการณ์ที่จำลองจากความเป็นจริง และช่วยส่งเสริมบรรยากาศของการเรียนการสอนให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากนักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีวินัยในตนเอง และรู้จักคิดนำเหตุผลมาอภิปราย

ส่วนการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ซึ่งเป็นตัวเสริมแรงทางบวก ทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจ และเกิดการเรียนรู้ในการแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบจงใจกระทำของสกินเนอร์ (กมลรัตน์ หล้าสูงงษ์. 2528 : 154 - 168 ; อ้างอิงมาจาก Skinner. n.d.) คือ เมื่ออินทรีย์แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และอินทรีย์ได้รับสิ่งที่พึงพอใจทำให้อินทรีย์เกิดการเรียนรู้ ซึ่งในการทดลองครั้งนี้เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมตามเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนได้รับเบี้ยอรรถกร ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปแลกสิ่งของที่พึงพอใจได้ จึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และเบี้ยอรรถกรดังกล่าวเป็นสิ่งล่อใจ (Incentive) ทำให้นักเรียนเกิดการคาดหวัง (Expectancy) เพื่อได้รับสิ่งที่นักเรียนพึงพอใจในการแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมใหม่เพิ่มขึ้น และการที่นักเรียนได้รู้ผลของการกระทำในแต่ละครั้งนั้นเป็นแรงจูงใจ (Motive) ให้อยากแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมใหม่ให้ถูกต้องเพิ่มขึ้นอีกด้วย

2. นักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านกระบวนการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2. ที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะสามารถพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านกระบวนการได้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร (2534 : 87 - 88) กล่าวถึงประโยชน์ของสถานการณ์จำลองว่าเป็นเครื่องมือที่สร้างและพัฒนาทักษะทางสังคม และจริยธรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น และจากผลการศึกษาของธำรงค์ น่วมศิริ (2527 : 53) ที่ศึกษาผลการใช้ข่าวหนังสือพิมพ์สร้างเป็นสถานการณ์จำลองในการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงขึ้น และจากแนวคิดของ ผ่องพรรณน เกติพิทักษ์ (2530 : 86 - 87) ที่กล่าวว่า การชี้แนะเป็นสภาพการณ์ที่มีลักษณะช่วยแนะช่องทางในการตอบสนองของนักเรียน เพื่อให้สามารถแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์แล้วนักเรียนก็ได้รับการเสริมแรง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาวดี ธนะศรี (2531 : 7) ที่พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงทางบวก สามารถเพิ่มพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า ภายหลังการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านกระบวนการเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการใช้สถานการณ์จำลองเป็นการสร้างสถานการณ์ที่สมมุติขึ้นมาในสภาพที่ใกล้เคียงความเป็นจริงในสังคม แล้วให้นักเรียนปฏิบัติในสถานการณ์นั้น การปฏิบัติเหล่านั้นนักเรียนได้กระทำเหมือนอยู่ในสถานการณ์นั้นจริง ๆ ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ในสภาพที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด และเป็นการสร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม เนื่องจากนักเรียนได้แสดงบทบาทซึ่งเปลี่ยนแปลงไปในการทดลองแต่ละครั้ง ทำให้นักเรียนสนใจและไม่เบื่อหน่ายต่อการทำกิจกรรม นอกจากนั้นนักเรียนก็มีความคาดหวังให้เพื่อนในกลุ่มเลือกเป็นผู้แสดงบทบาท จึงก่อให้เกิดความตื่นเต้นและแรงจูงใจในการประกอบกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับที่สมบุญ เสนียวงศ์ ณ อยุธยา (2525 : 17 - 18) ได้กล่าวไว้ว่า สถานการณ์จำลองสามารถสร้างอารมณ์และสร้างทัศนคติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้ นอกจากนั้นยังช่วยปรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนให้เข้ากันได้เป็นอย่างดี สามารถชักจูงนักเรียนให้เข้าสู่พฤติกรรมที่ต้องการได้ เป็นกิจกรรมที่ยืดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งการได้แสดงบทบาทต่าง ๆ ช่วยให้นักเรียนเกิดความพร้อม ความกระตือรือร้นในการเรียนอย่างมีชีวิตชีวา

ส่วนการให้การชี้แนะตามขั้นตอนและหลักการเสริมแรงที่เหมาะสมแก่นักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แคชดิน (Kazdin, 1980 : 40) ที่กล่าวว่า การชี้แนะเป็นสิ่งเร้าที่ช่วยให้บุคคลแสดงพฤติกรรมได้ถูกต้องและรวดเร็ว ซึ่งการชี้แนะที่ให้ผลดีและมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีการกำหนดพฤติกรรมในการชี้แนะอย่างชัดเจน และเป็นพฤติกรรมที่เด็กสามารถทำได้ (Knapczyk and Livingston, 1974 : 115 - 121) มีขั้นตอนชี้แนะอย่างเหมาะสม (Cataniz and Brigham, 1978 : 342) และควรให้การเสริมแรงทันทีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมตามที่ชี้แนะ ซึ่งทำให้บุคคลได้ผลธรรมที่พึงพอใจ (Craighead and others, 1976 : 128) ตลอดจนผู้ที่ให้การชี้แนะต้องเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อผู้ที่ได้รับการชี้แนะด้วย (Houeten and Sullivan, 1975 : 197 - 201) และในการทดลองแต่ละครั้ง การที่ครูยิ้มพยักหน้าให้กำลังใจ และให้การเสริมแรงโดยกล่าวคำชมในช่วงท้ายของการทดลอง เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมตามเกณฑ์ที่กำหนด ทำให้บรรยากาศไม่ตึงเครียด และนักเรียนเกิดความกระตือรือร้น และมีความตั้งใจในการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้น

3. นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรและนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ การศึกษาค้นคว้าโดยการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรและการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะครั้งนี้ นักเรียนทั้งสองกลุ่มได้รับการใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่มีระบบขั้นตอนมุ่งให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมุติ การอภิปราย และกิจกรรมกลุ่ม พร้อมทั้งอุปกรณ์การสอนที่เป็นสื่อประสมต่าง ๆ ซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับที่เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร. (2534 : 87 - 88) ได้กล่าวว่า สถานการณ์จำลองช่วยให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหา รู้จักคิดตัดสินใจ คิดอย่างมีเหตุผล อันเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจไปพร้อม ๆ กัน

นอกจากนี้ นักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรและการชี้แนะ ซึ่งเป็นวิธีการปรับพฤติกรรม และนักเรียนได้รับการเสริมแรงที่พึงพอใจ ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมตามเกณฑ์ที่กำหนด จึงทำให้คำมัธยฐานของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน

การวัดธรรมของนักเรียนเพิ่มขึ้นทั้งสองกลุ่ม แต่ค่ามัธยฐานของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน การวัดธรรมของนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร สูงกว่าค่ามัธยฐานของนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ทั้งนี้เป็น เพราะนักเรียนทั้งสองกลุ่มได้รับวิธีการเสริมแรงที่แตกต่างกัน จากการสังเกตในการทดลองครั้งนี้ นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรมีความตื่นตัว มีแรงจูงใจ และมีความคาดหวังต่อตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของมากกว่านักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการใช้ สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ และได้รับการเสริมแรงโดยครูกล่าวคำชมซึ่งเป็นแรงเสริม ทางสังคม

เนื่องจากเบี้ยอรรถกรเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพในการรักษาระดับหรือเพิ่ม พฤติกรรมได้มากกว่าตัวเสริมแรงอื่น ๆ ซึ่งรวมทั้งตัวเสริมแรงทางสังคม เนื่องจากมีอำนาจในการ แฝงขยายกล่าวคือ การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร มีผลให้นักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงมีโอกาสได้ เลือกสิ่งทีพอใจด้วยตัวเอง และสิ่งนั้นยังคงเป็นรูปธรรมอยู่กับผู้รับด้วย (kazdin. 1977 : 39 - 45 ; Christopherson and others. 1972) ซึ่งเหมาะสมกับนักเรียนในวัยนี้ การที่เบี้ยอรรถกรดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดการหมดสภาพเป็นตัวเสริมแรง ซึ่งแตกต่างจากแรงเสริมทางสังคม จึงทำให้ผลของการใช้ สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรได้ผลดีกว่าการใช้สถานการณ์จำลอง ควบคู่กับการชี้แนะและได้รับการเสริมแรงโดยครูกล่าวคำชม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทศพร จันทนราช. (2534 : 62 - 63) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลของการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรกับ การใช้แรงเสริมทางสังคมที่มีต่อการเขียนสะกดคำพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ย อรรถกรเขียนสะกดคำได้ถูกต้องสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการใช้แรงเสริมทางสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วย เบี้ยอรรถกรสามารถพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการวัดธรรมของนักเรียนได้มากกว่าการใช้ สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ดังนั้นครู และครูแนะแนวหรือผู้ที่มีความชำนาญในการใช้ สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ควรนำวิธีดังกล่าวไปใช้พัฒนา พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการวัดธรรมของนักเรียนแต่อย่างไรก็ตามการใช้สถานการณ์จำลอง ควบคู่กับการชี้แนะ ก็สามารถพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการวัดธรรมของนักเรียนเพิ่มขึ้น ได้ ดังนั้นครู และครูแนะแนว อาจเลือกใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะได้อีกวิธีหนึ่ง

เพราะทั้ง 2 วิธีสามารถพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมให้เพิ่มขึ้นได้

1.2 ควรมีการเผยแพร่หลักการปรับปรุงพฤติกรรมโดยการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะแก่ครู และครูแนะแนว เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะผู้ที่นำวิธีการดังกล่าวไปใช้ต้องมีความรู้ ความชำนาญ ต้องศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมาย ลำดับขั้นตอนของวิธีการดังกล่าวก่อนนำไปใช้ในการปรับปรุงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำวิธีการใช้สถานการณ์จำลองไปใช้ควบคู่กับวิธีการอื่น เช่น การควบคุมตนเอง การให้ข้อมูลย้อนกลับ การใช้หลักฟรีแมค เป็นต้น

2.2 ควรนำการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรและการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะไปใช้พัฒนาพฤติกรรมอื่น เช่น ความขยันหมั่นเพียรในการเรียนความมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา เป็นต้น

2.3 ควรนำการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น เพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา
การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- กรรณิกา ปิ่นทอง. การเปรียบเทียบผลของการให้ข้อมูลย้อนกลับและบอกวิธีแก้ไข กับการให้ข้อมูล
ย้อนกลับ และบอกวิธีแก้ไขและให้กำลังใจที่ดีต่อความเข้าใจในการอ่านวิชาภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) จังหวัดนครราชสีมา,
ปริญญาโท. กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537.
อัดสำเนา.
- กิตติ อมตชีวิน. การเรียนรู้ทางการเมืองในสิทธิประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา : ศึกษา
ทดลองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสุทธิสะอาด. วิทยานิพนธ์ ร.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อ
พัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2536). กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536.
- _____. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถม
ศึกษา เล่ม 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2531
- _____. คู่มือประเมินผลพฤติกรรมประชาธิปไตยโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยใน
โรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : เอกสารโรเนียว, ม.ป.ป.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8.
กรุงเทพฯ : 2539.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
บรรณกิจ, 2523.
- ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ. “วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย,” เอกสารวิชาสถิติสำหรับการวิจัย,
กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2529.
- เชาวรัตน์ คันสยะวิชัย. “ประชาธิปไตย (Democracy)”, วิทยาจารย์. 81(1) : 28-33 : มกราคม -
มีนาคม 2526.

ดวงเดือน แซ่ตั้ง. อิทธิพลของการให้แรงเสริมด้วยเบี้ยอรรถกรต่อความเชื่ออำนาจในตนของเด็กก่อนวัยรุ่น. ปรินิพนธ์พนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. ถ่ายเอกสาร.

ทศพร จันทนราช. การเปรียบเทียบผลของการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรกับการใช้แรงเสริมทางสังคมที่มีต่อการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านห้วยทำนบ จังหวัดนครราชสีมา. ปรินิพนธ์พนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

ธำรงค์ น่วมศิริ. การทดลองใช้หนังสือพิมพ์เพื่อสร้างเป็นสถานการณ์จำลองในการสอนจริยศึกษา เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินิพนธ์พนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

นิภา ศรีไพโรจน์. สถิตินอนพาราเมตริก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โจ เอส พรินต์ติ้งเฮ้าส์, 2523.

บัญญัติ สมชอบ. “แนวคิดในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยม,” วิทยาสาร. 91(3) : 23 - 26 ; มีนาคม 2536.

บุญทัน อยู่ชมบุญ. หลักการสอน (บทที่ 1 - 4) เชียงราย : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูเชียงราย, 2533.

บัวย อึ้งภากรณ์. “ประชาธิปไตยของไทย,” สังคมศาสตร์ปริทัศน์ฉบับครบรอบ 30 ปี. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์พลชัย, 2529.

ปิยะรัตน์ ศรีสมบัติ. ผลการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งไกรสงพวงษ์สงเคราะห์ จังหวัดอุดรธานี. ปรินิพนธ์พนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

ปรีชา นิพนธ์พิทยา. “การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา,” สารพัฒนาลัทธิ. 43 : 54 - 56 ; ตุลาคม 2528.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งราช ทบวงมหาวิทยาลัย, 2530.

พจน์ สะเพียรชัย. “ลักษณะของการศึกษาในระบบสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลง,” พัฒนาวิวัฒ. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514.

- พีระพงษ์ ศรีเหนียง. การศึกษาความคิดรอบยอเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยของ
นักเรียนบ้านหมู่วง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524.
อัดสำเนา.
- พุทธชาติ เพชรสถิต. ผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการอภิปรายกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมการแก้
ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดธรรมมงคล กรุงเทพฯ.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
อัดสำเนา.
- เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร. เอกสารประกอบการสอนวิชาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา.
ขอนแก่น : ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2534.
- มงคล สุภาขร. ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี จังหวัดอุบลราชธานี. ปริญญาานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2537. อัดสำเนา
- รัตนา นุตมากุล. ผลของการใช้เงื่อนไขการให้เบี่ยงพฤติกรรมและการชี้แนะต่อพฤติกรรมทางการเรียน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีปัญหาทางพฤติกรรม. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ทวีกิจการพิมพ์, 2536.
- ลักษณะ กฤษณา. ผลของการเสริมแรงด้วยเบี่ยงพฤติกรรมต่อคำถาม - ตอบคำถามและการทำการ
บ้าน วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา
- วัชรพร จับเกตุ. ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความเสียสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 โรงเรียนอินทรมหรรณอนุสรณ์ จังหวัดสมุทรปราการ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- วารี ถิระจิตร. การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2524. ก.
- วิชาการ, กรม. คู่มือครูเรื่องการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนา
หลักสูตร, 2521

วิมลพรรณ กลางมณี. ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านใจดี อําเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
อัดสำเนา.

วีรพัฒน์ อติโรจน์. การศึกษาการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักเรียน
โรงเรียนหมู่บ้านเด็กจังหวัดกาญจนบุรี. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

ศศวรรณ เทศศรีเมือง. การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเองและการชี้แนะที่มีต่อความขยัน
หมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัด
อุดรธานี. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2535. อัดสำเนา.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. คู่มือส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2535.

_____. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2534.

สมพงษ์ จิตระดับ. การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ เอส
พรินติ้งเฮาส์, 2530.

_____. “ความล้มเหลวของการสอนประชาธิปไตยในโรงเรียน,” วารสารก้าวไกล. 13(5) :
48 - 49 ; กันยายน 2535.

สมพงศ์ พวงคำ. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
และทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีปกติ
และกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม, กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536

สมบูรณ์ เสนียววงศ์ ณ อยุธยา. การเปรียบเทียบผลการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนหน่วย “การทำมาหากิน” ด้วยการสอนแบบ
ใช้และไม่ใช้สถานการณ์จำลอง. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

- สาโรช บัวศรี. “ความหมายของประชาธิปไตยในแง่ของการศึกษา,” ในพื้นฐานการเมืองการปกครองของไทย. หน้า 66 - 68. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2520.
- สาลี จบศรี. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสิบสาม “ฉวีศรีราษฎร์บำรุง” จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- สุดา เหลี่ยมวิริยกิจ. ผลของการสอนเพื่อนและการสอนโดยกลุ่มเพื่อนกับการวางแผนการเรียนเสริมแรงเป็นกลุ่มต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.
- สุชา จันทน์อม. จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2536.
- สุภา กิจจาทร. เอกสารการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอนแบบจุลภาค. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2519.
- สุภาวดี นะศรี. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการใช้การชี้แนะ การเสริมแรงทางบวกและการคอยถอดถอนต่อการเพิ่มและการคงอยู่ของพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531. อัดสำเนา.
- สุทิน บุญชูวงศ์. หลักการสอนตรงตามหลักสูตร สภาพการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2530. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2530.
- สุนทร จันทตรี. การประถมศึกษากับประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย, กระทรวงมหาดไทย. สรุปผลการสัมมนาผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงมหาดไทย เรื่องประชาธิปไตยในทางปฏิบัติ. วันที่ 20 - 22 กรกฎาคม 2522. กรุงเทพฯ : บริษัทการพิมพ์, 2528.
- สำเร็จ เวชสุนทร. “กิจกรรมสถานการณ์จำลองในวิทยาลัยครู,” ครูปริทัศน์. 5(2) : 18 - 22 ; ธันวาคม 2533.
- อัญชลี แจ่มเจริญ. “สถานการณ์จำลองกับการเรียนการสอน,” มิตรครู. 21(9) : 5 - 9 ; พฤษภาคม 2522.
- Akande, Adebawale. “Improving Toilet - Use in a Nine Year Old Male through Full-Cleanliness Training and Token Reinforcement,” Journal of Early Child Development and Care. 12 : 123 - 130 ; 1993.

- Alexander, R.N., and C.H.Apfel. "Altering Schedule of Reinforcement for Improved Classroom Behavior," *Exceptional Children*. 43 : 97 - 99 ; 1976.
- Ayllon, Theodore., and Micheal D. Roberta. "Eliminating Discipline Problems by Strengthening Academic Performance," *Journal of Applied Behavior Analysis*. 7 : 71 - 76 ; 1974.
- Beck, Isabel H. and Bruce Monroe. "Some Dimension of Simulation, Student Cognitive Retention and Pupil Teach Effective Perception," *Dissertation Abstracts International*. 4713 - A ; February, 1974.
- Catania, A.C. and T.A. Brigram. *Handbook of Applied Behavior Analysis*. NewYork : Irvington Publishers Inc., 1978.
- Corbin, Warren Spencer. "The Effects of a Simulation Game About Southeast Asia on Political Economic an Social Attitude of Ninth Grade Students," *Dissertation Abstracts International*. 32 : 1258A ; September, 1971.
- Craighead, Edward W., Alen E.Kazdin and M.J.Mahoney. *Behavior Modification*. Boston : Houghton Mifflin Company, 1976.
- Cruichshank, D." Nature of Simulation and Games : A Preliminary Inquiry," *Education Technology*. July, 1972.
- Dewey, John. *Democracy and Education*. New York : The Macmillan Company, 1967.
- Geller, Scott E., Lisa Paterson and Elizabeth Talbott. "A Behavior Analysis of Incentive Prompts for Motivation Seat Belt Use," *Journal of Applied Behavior Analysis*. 15 : 403 - 415 ; 1982.
- Hall, Darlene York. "The Effects of a Token Reinforcement on Physical Activity, Body Weight, and Self Concept of Overweight and Obese Adolescents with Serious Emotional Disturbances/Behavioral Disorder," *Dissertation Abstracts International*. 36 : 172 ; September, 1992.

- Houeten, Ronald Ban and Keith Sullivan. "Effects of An Audio Cueing System on the Rate of Teacher Praise," *Journal of Applied Behavior Analysis*. 8 : 197 - 201 ; 1975.
- Inkster, J.A. and T.F McLaughlin. "Token Reinforcement : Effects for Reducing Tardiness with a Socially Disadvantaged Adolescent Student," *Journal of Special Education*. 24 : 176 - 182 ; 1993.
- Kazdin, Alan E. *Behavior Modification in Applied Setting*. Illinois : Dorsy Press, 1984.
- The Token Economy : A Review and Evaluation. New York : Plenum Press, 1977.
- Knapczyk, D.R. and G. Livingston. "The Effects of Prompting Question Asking Upon On - Task Behavior and Reading Comprehension," *Journal of Applied Behavior Analysis*. 7 : 115 - 121 ; 1974.
- Lahey, Benjamin B. and Renold S. Drabman. "Facilitation of The Acquisition and Retention of Sight - word Vacabulary Through Token Reinforcement," *Journal of Applied Behavior Analysis*. 7 : 307 - 312 ; 1974.
- Laski, Havold J. "Democracy," in *Encyclopedia of the Social Sciences*. V. 5 - 6 p.84. New York : The Macmillan Company, 1967.
- Machomey, R.K. Van and L. Meyerson. "Toilet Training of Normal and Retarded children," *Journal of Applied Behavior Analysis*. 4 : 173 - 181 ; 1971.
- Mikulas, William L. *Behavior Modification*. New York : Harper & Row, 1978.
- Muir, K.A. and M.A. Milan. "Parent Reinforcement for Children Achievement : The Use of a Lottery of Maximize Parent Training Effects," *Journal of Applied Behavior Analysis*. 15 : 445 - 460 ; 1982.
- Platner, Marquerite and Joyce Brady. "The Effects of Democratic Classroom on the Behavior of 9 - 10 - 11 year - old Children, "*Dissertation Abstracts International*." 38(8A) : 4751 - A ; June, 1978.
- Pennock, Roland J. *Democratic Political Theory*. New Jersey : Princeton University Press, 1979.

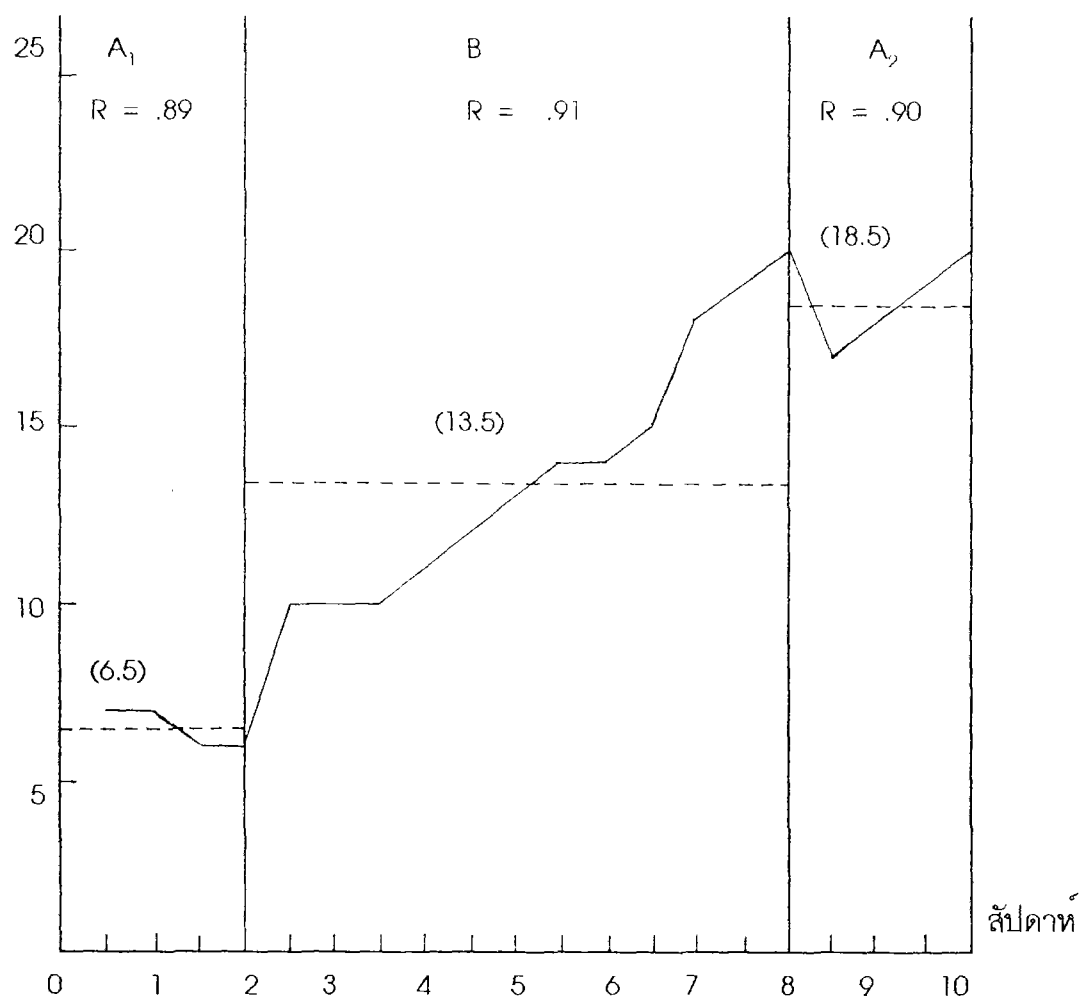
- Postma, Charles Henry. "Simulation in High School Social Students : Students Cognitive Retention and Pupil Teacher Affective Perceptions," Dissertation Abstracts International. 34(8) : 4712 - 4713 - A ; February, 1974.
- Ringwall, Douglas Dinon. "Planning and Participation in Democracy Theory Verses Practice," Dissertation Abstracts International. 39(9) : 6286 - A ; 1976.
- Rosenbrum, Michael S. and James Breiling. "The Development and Functional Control of Reading - Comprehension Behavior," Journal of Applied Behavior Analysis. 9 : 323 - 333 ; 1976.
- Smith, Edward., Stanley W.Krouse and M.Mark. "Atkinson Social Studies Programs," In The Education's Encyclopedia. 7th ed. P 347. Englewood Cliffs, New Jewsey : Prentice - Hall, 1969.
- Schultz, Landall L. Simulation in Social and Administrative Science. New Jersey : Prentice - Hall, Inc., 1972.
- Taylor, John L. and Rex Walford. Simulation in the Classroom. Middlesex. England : Penquinbook, Inc, 1974.
- White, Cotte Jerome. "A Study of Democratic Sociopolitical Values Among High School Students in an Urban Setting," Dissertation Abstracts International. 2036 - A : 38 ; October, 1977.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. กราฟแสดงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเป็นรายบุคคล ของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ตลอด 3 ระยะ
2. ตารางแสดงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเป็นรายบุคคล ของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ
3. ตารางแสดงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเป็นรายบุคคล ของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ตลอด 3 ระยะ
4. ตารางเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมโดยรวมของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรก่อนและหลังการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
5. ตารางเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมโดยรวมของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ก่อนและหลังการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
6. ตารางเปรียบเทียบผลต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมโดยรวมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ก่อนและหลังการทดลอง

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดม

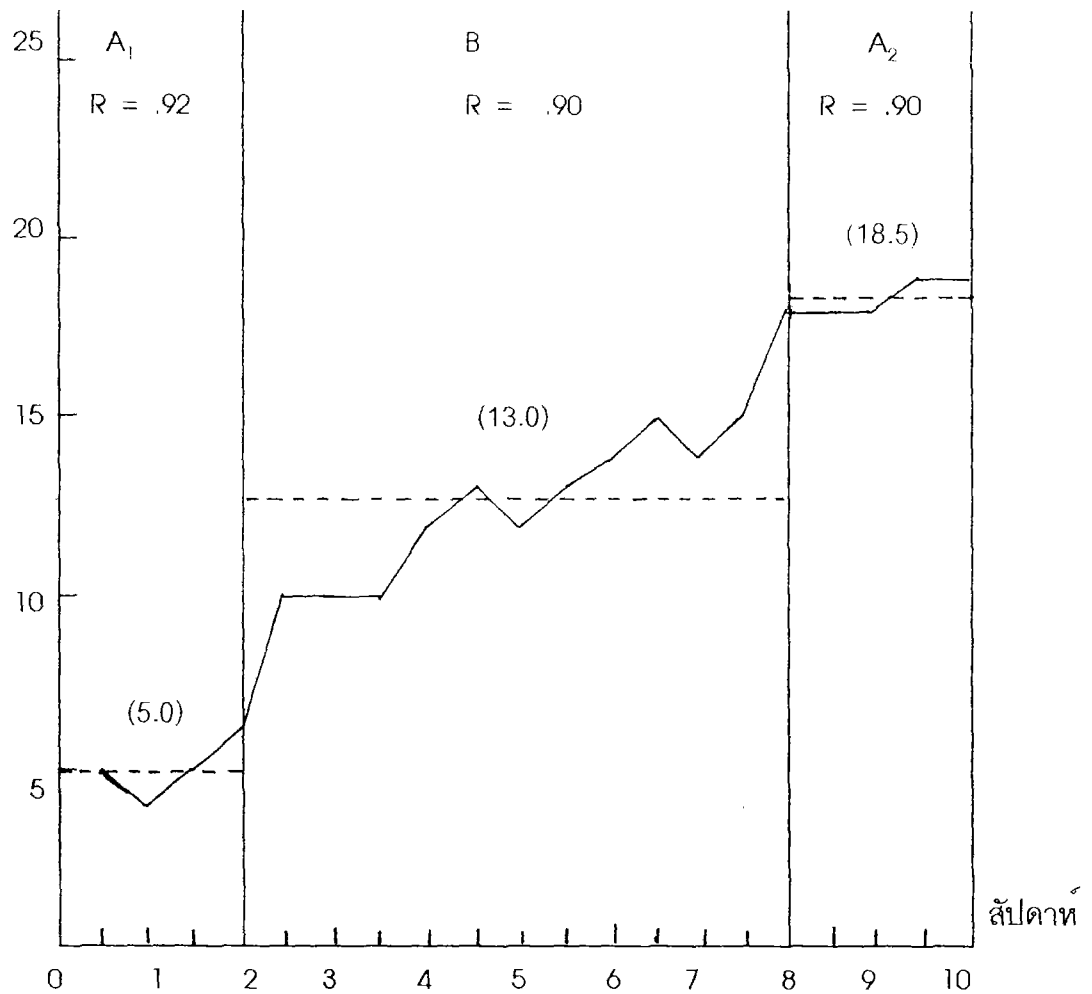
- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมในแต่ละสัปดาห์
- ค่ามัธยฐานของความถี่พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดม
- R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ภาพประกอบ 3 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมของนักเรียนคนที่ 1

ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดม

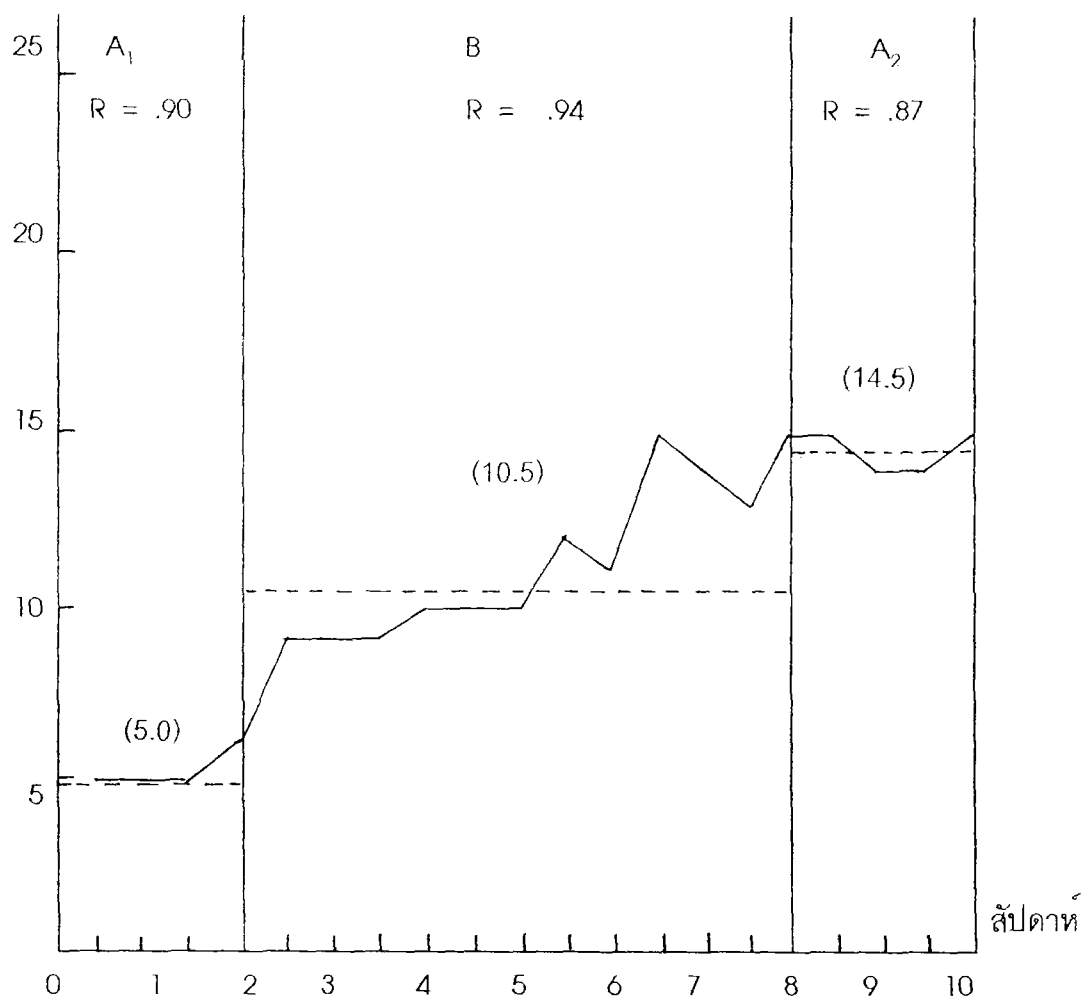

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมในแต่ละสัปดาห์
 ----- ค่ามัธยฐานของความถี่พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดม
 R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ภาพประกอบ 4 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมของนักเรียนคนที่ 2

ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยวรรณกร ตลอด 3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

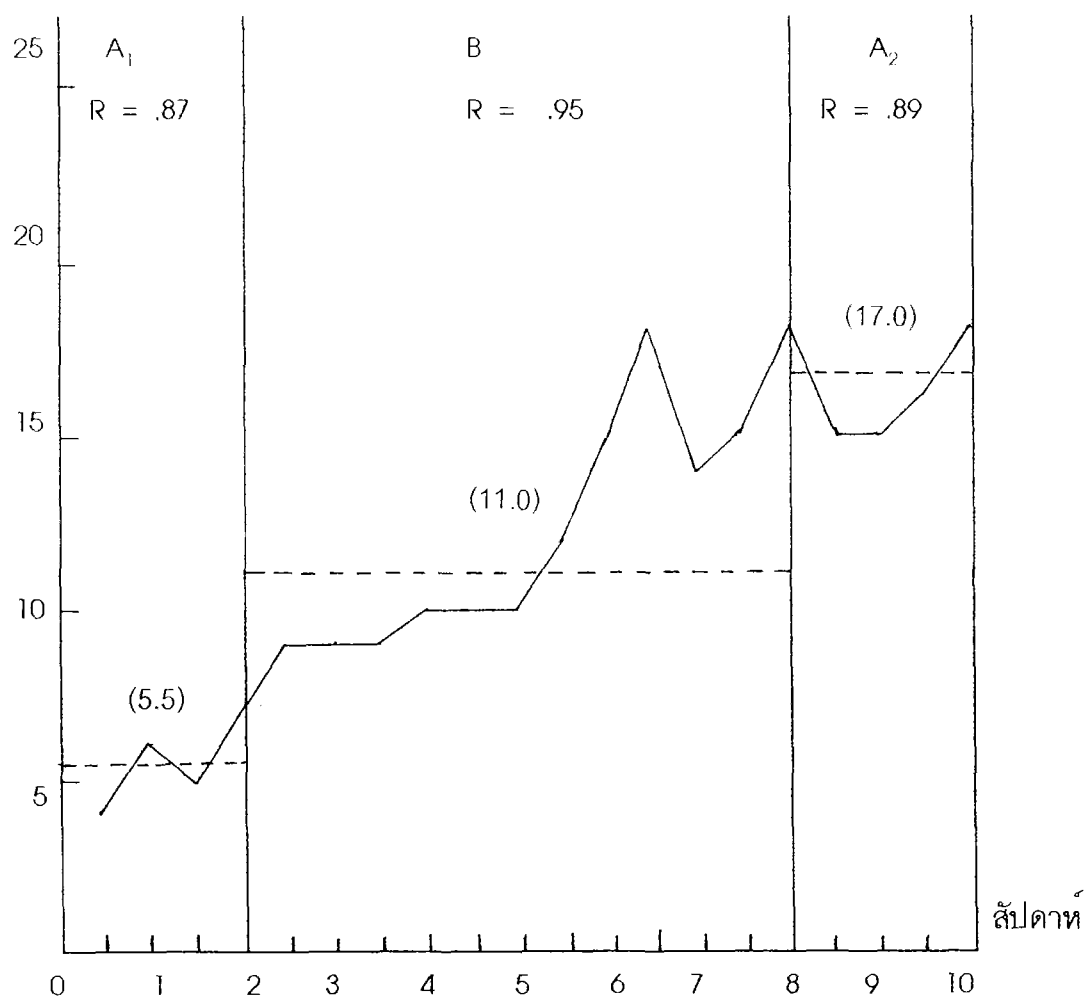

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในแต่ละสัปดาห์
 ----- ค่ามัธยฐานของความถี่พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
 R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ภาพประกอบ 5 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนคนที่ 3

ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

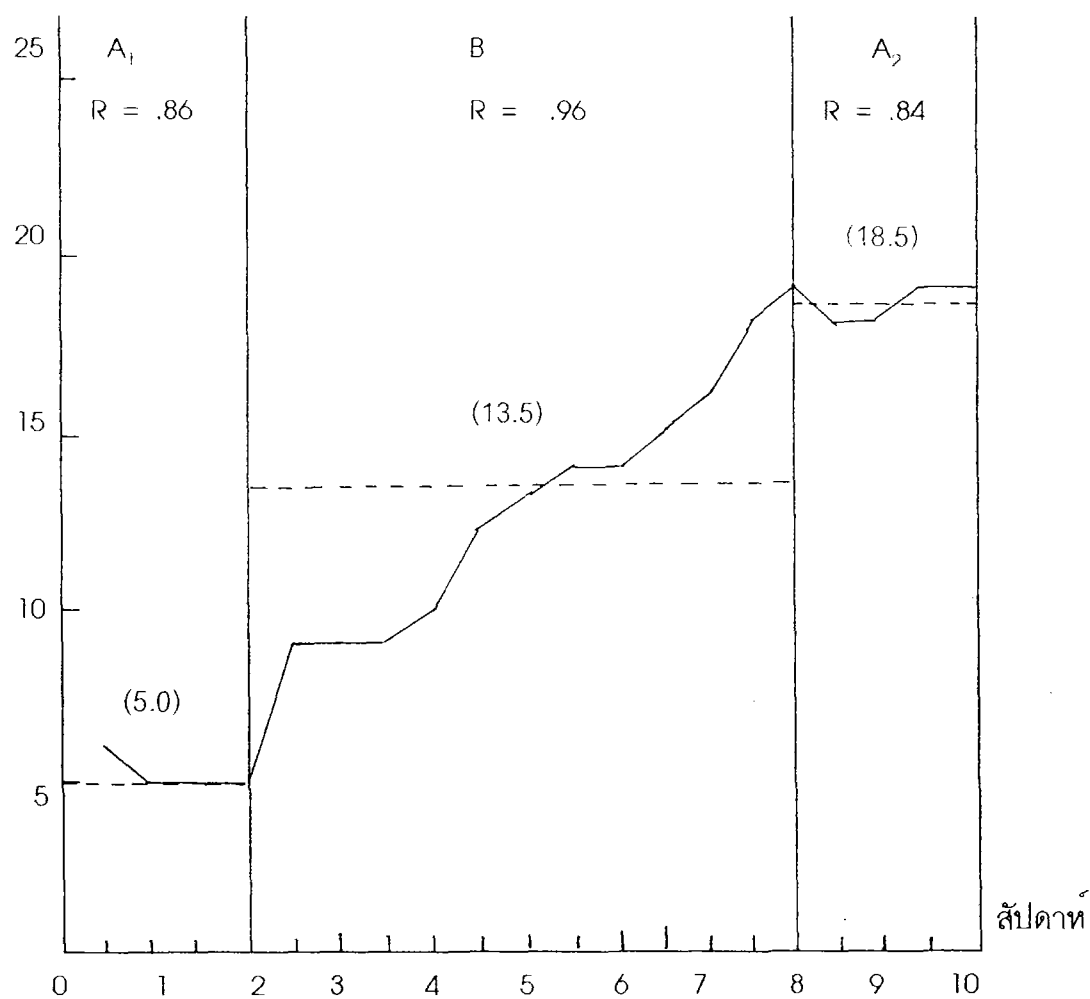

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในแต่ละสัปดาห์
 ----- ค่ามัธยฐานของความถี่พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
 R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ภาพประกอบ 6 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนคนที่ 4

ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

———— ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในแต่ละสัปดาห์

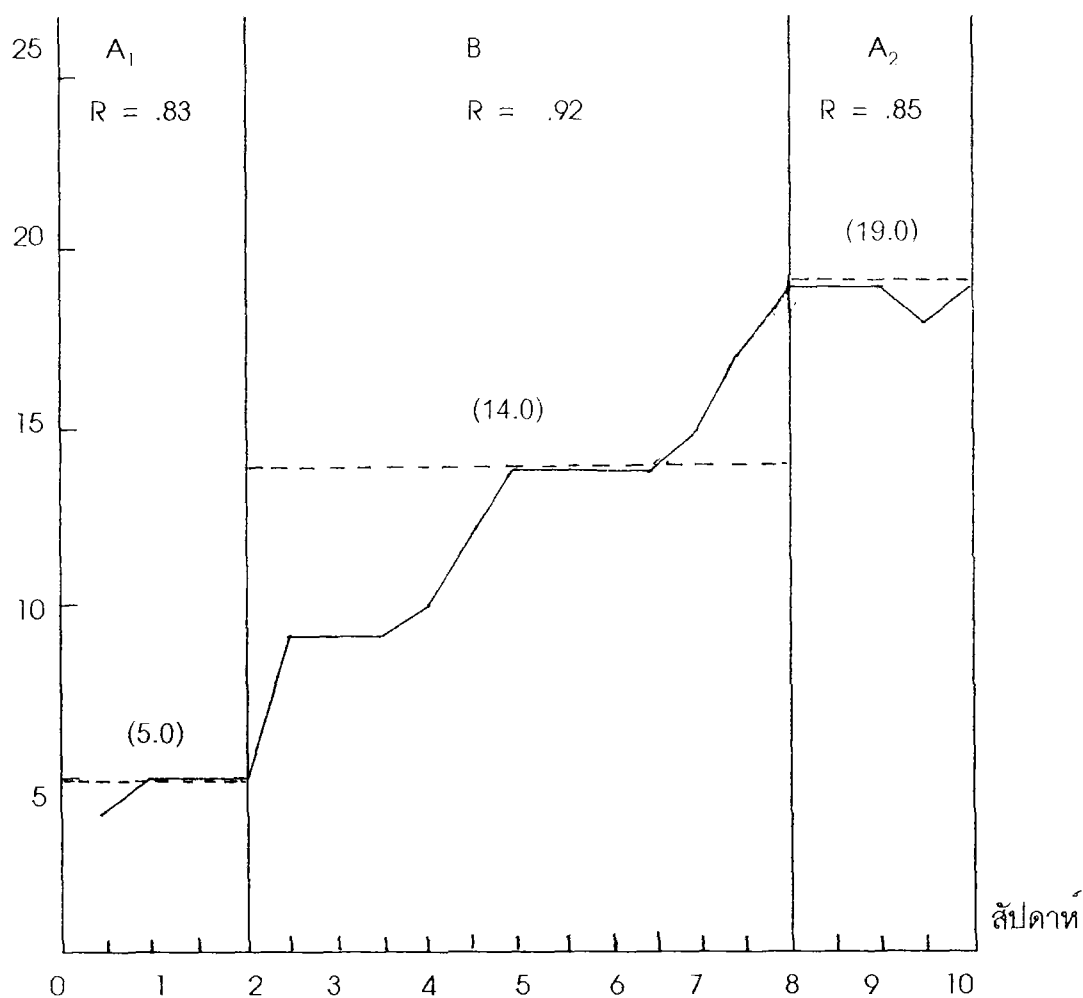
----- ค่ามัธยฐานของความถี่พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ภาพประกอบ 7 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนคนที่ 5

ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดม

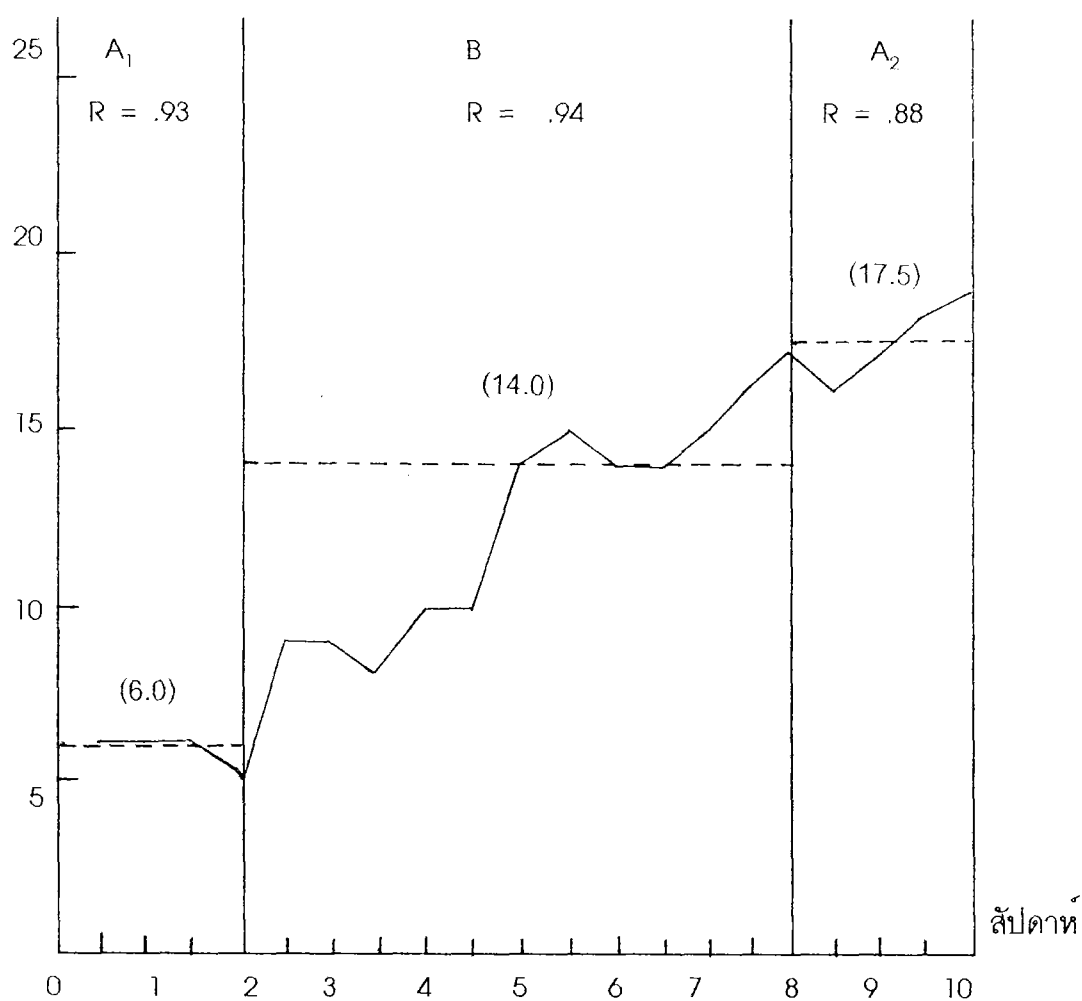

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมในแต่ละสัปดาห์
- ค่ามัธยฐานของความถี่พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดม
- R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ภาพประกอบ 8 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมของนักเรียนคนที่ 6

ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ

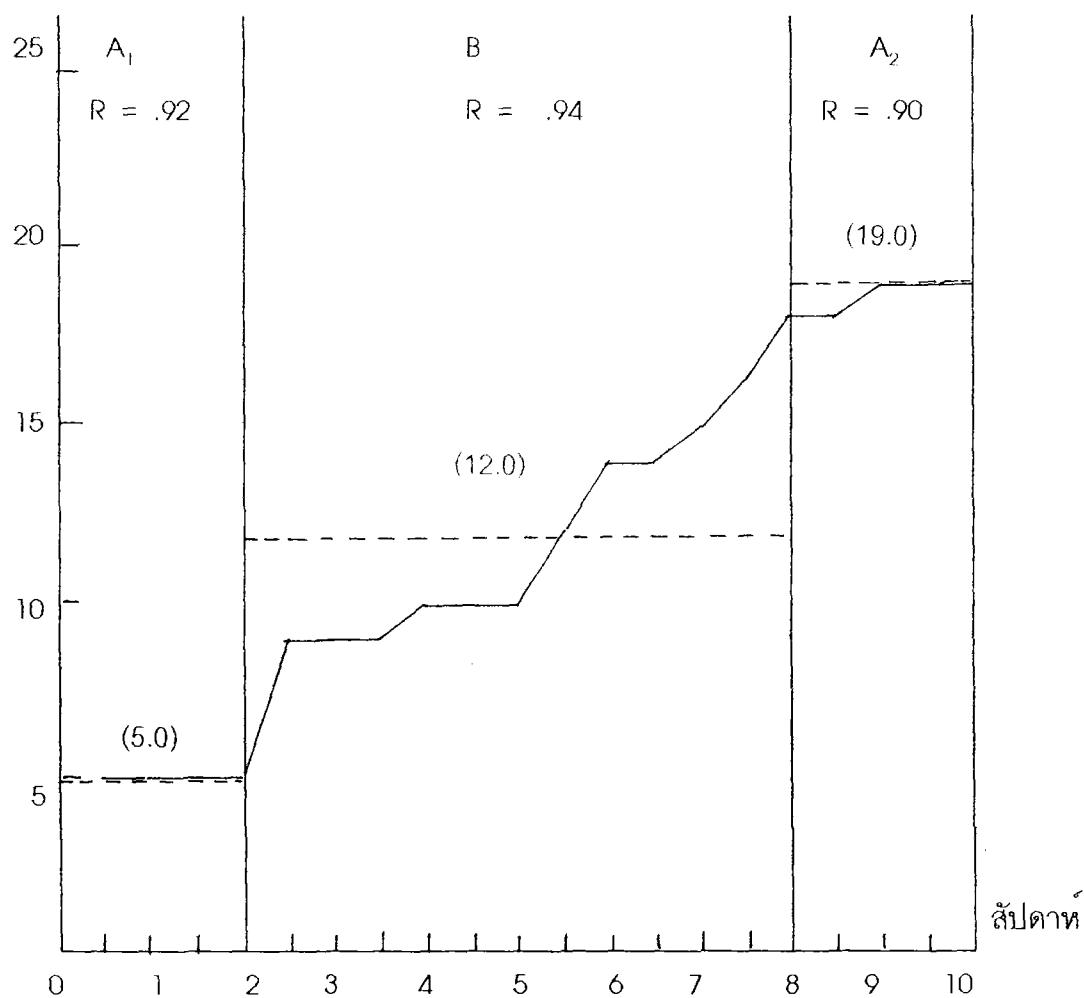
ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในแต่ละสัปดาห์
 ----- ค่ามัธยฐานของความถี่พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
 R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ภาพประกอบ 9 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนคนที่ 7
 ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

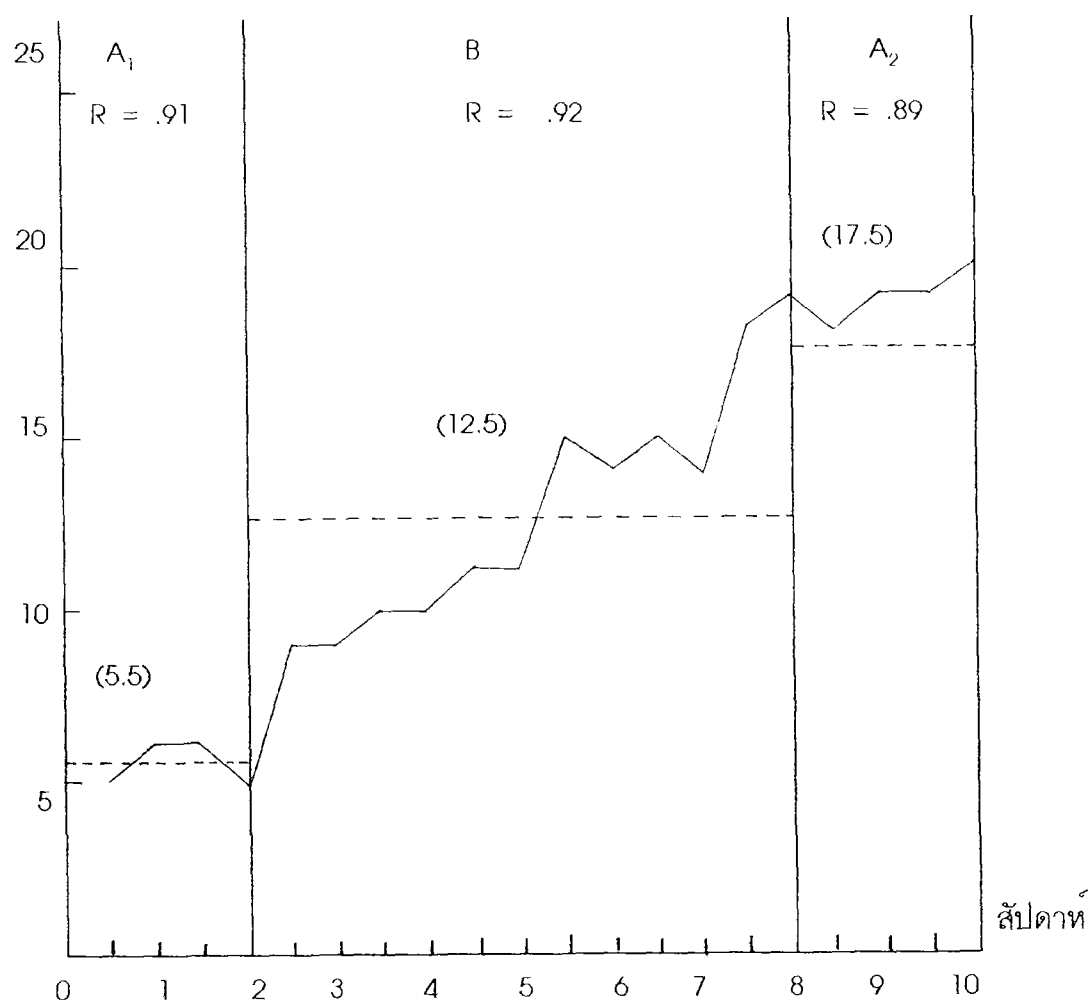

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในแต่ละสัปดาห์
- ค่ามัธยฐานของความถี่พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
- R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ภาพประกอบ 10 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนคนที่ 8

ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดม

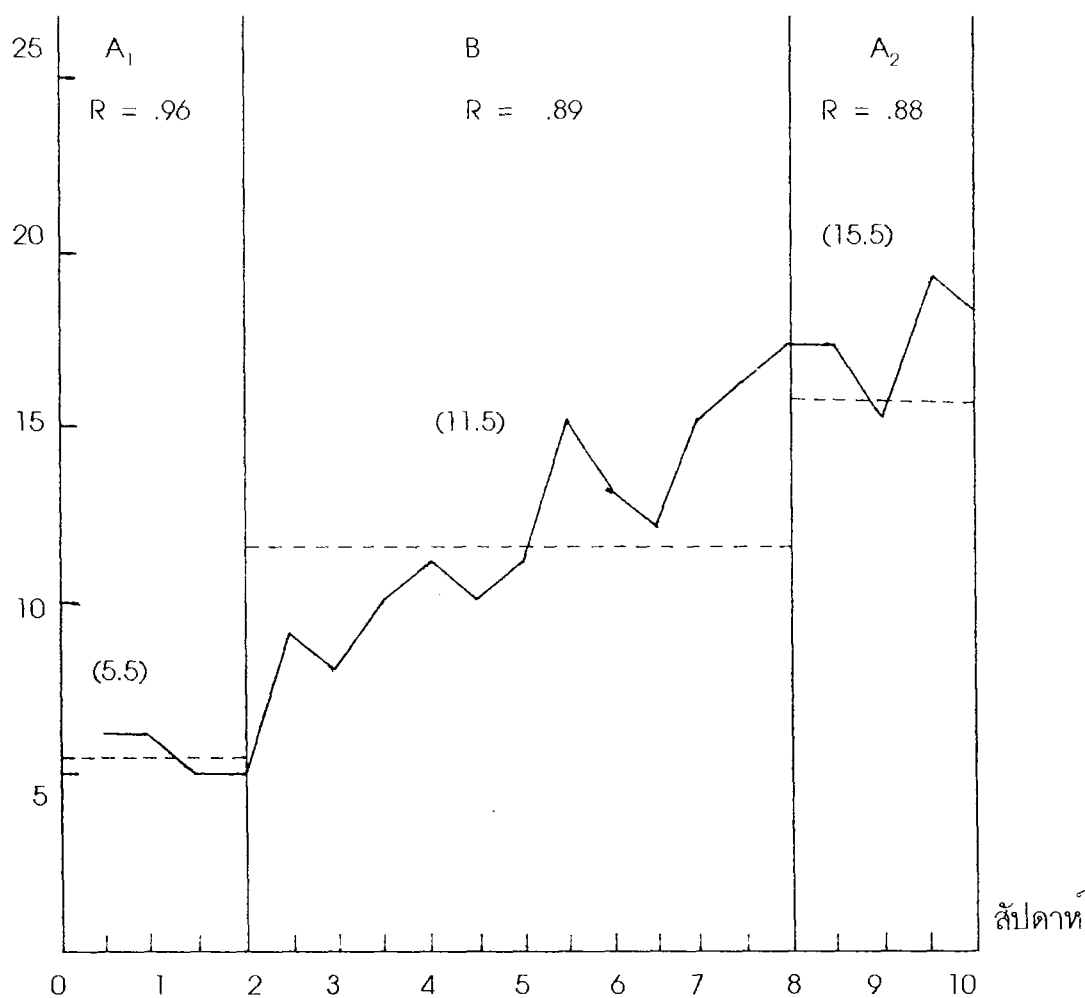

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมในแต่ละสัปดาห์
 ----- ค่ามัธยฐานของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดม
 R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ภาพประกอบ 11 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมของนักเรียนคนที่ 1
 ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ตลอด 3 ระยะ

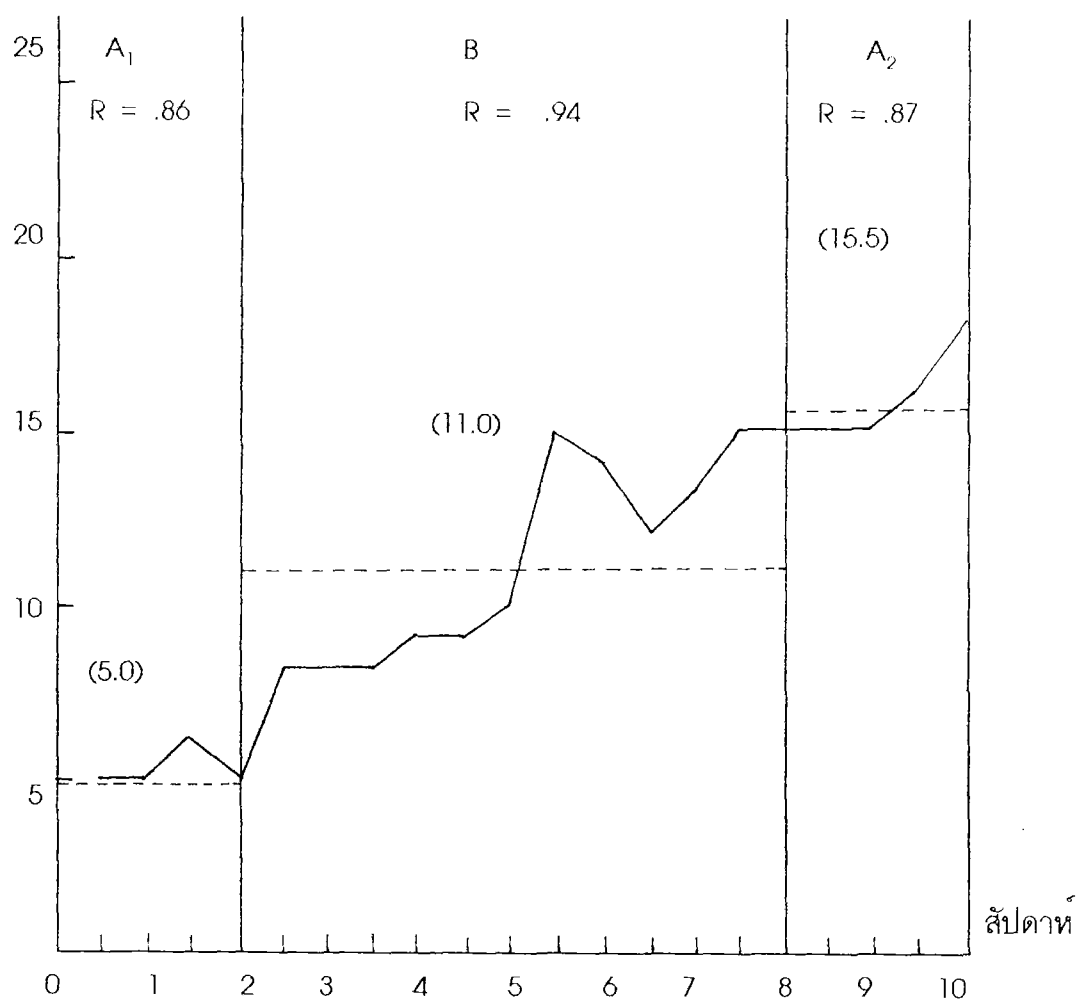
ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในแต่ละสัปดาห์
 ----- ค่ามัธยฐานของความถี่พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
 R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ภาพประกอบ 12 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนคนที่ 2
 ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ตลอด 3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

———— ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในแต่ละสัปดาห์

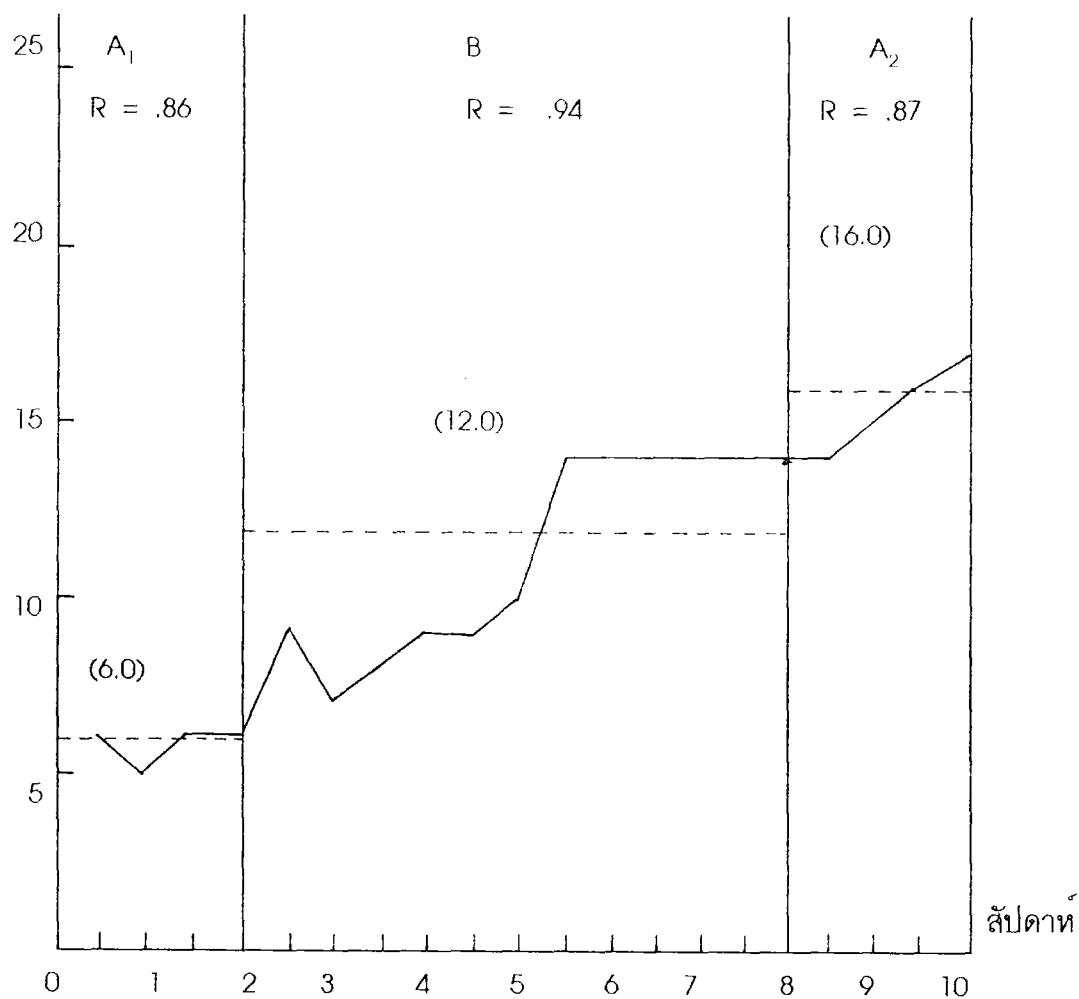
----- ค่ามัธยฐานของความถี่พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ภาพประกอบ 13 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนคนที่ 3

ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ตลอด 3 ระยะ

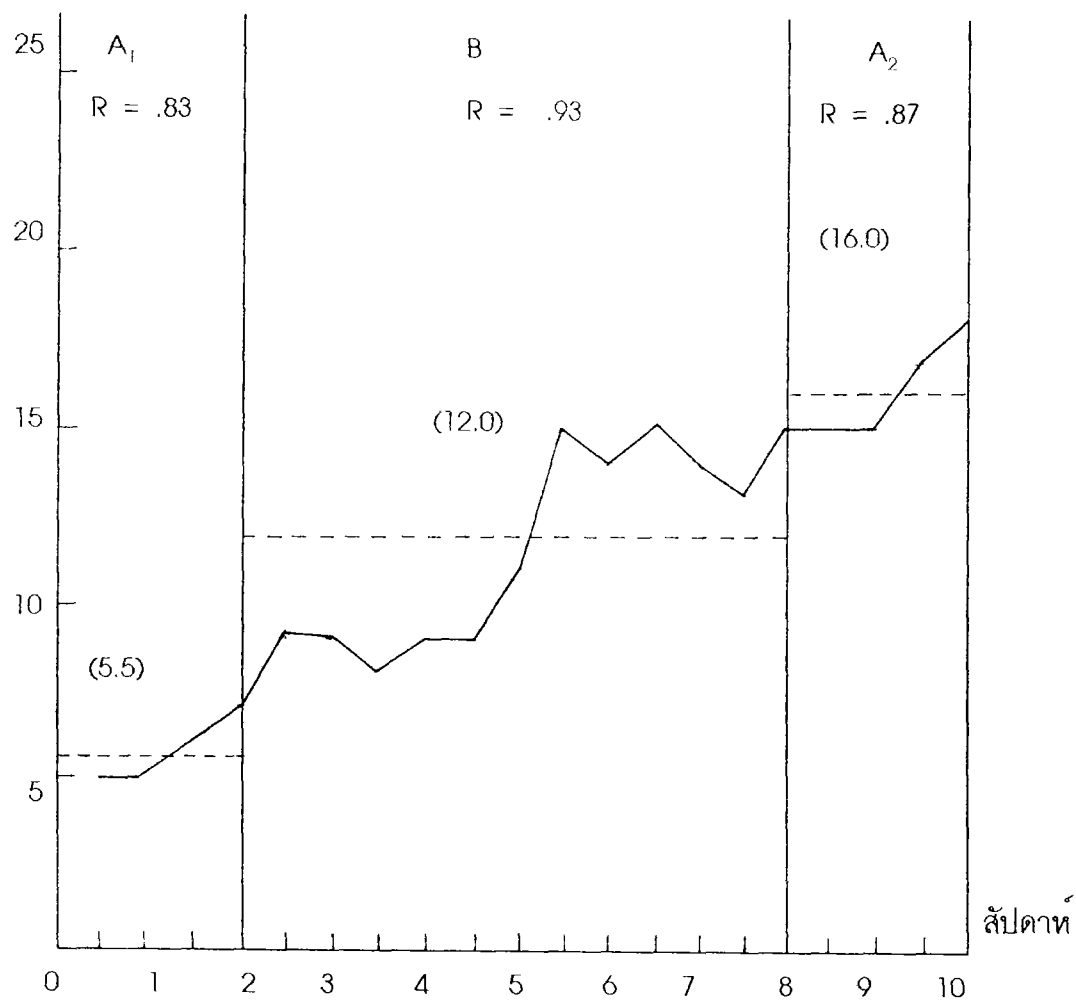
ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในแต่ละสัปดาห์
 ----- ค่ามัธยฐานของความถี่พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
 R ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ภาพประกอบ 14 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนคนที่ 4
 ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ตลอด 3 ระยะ

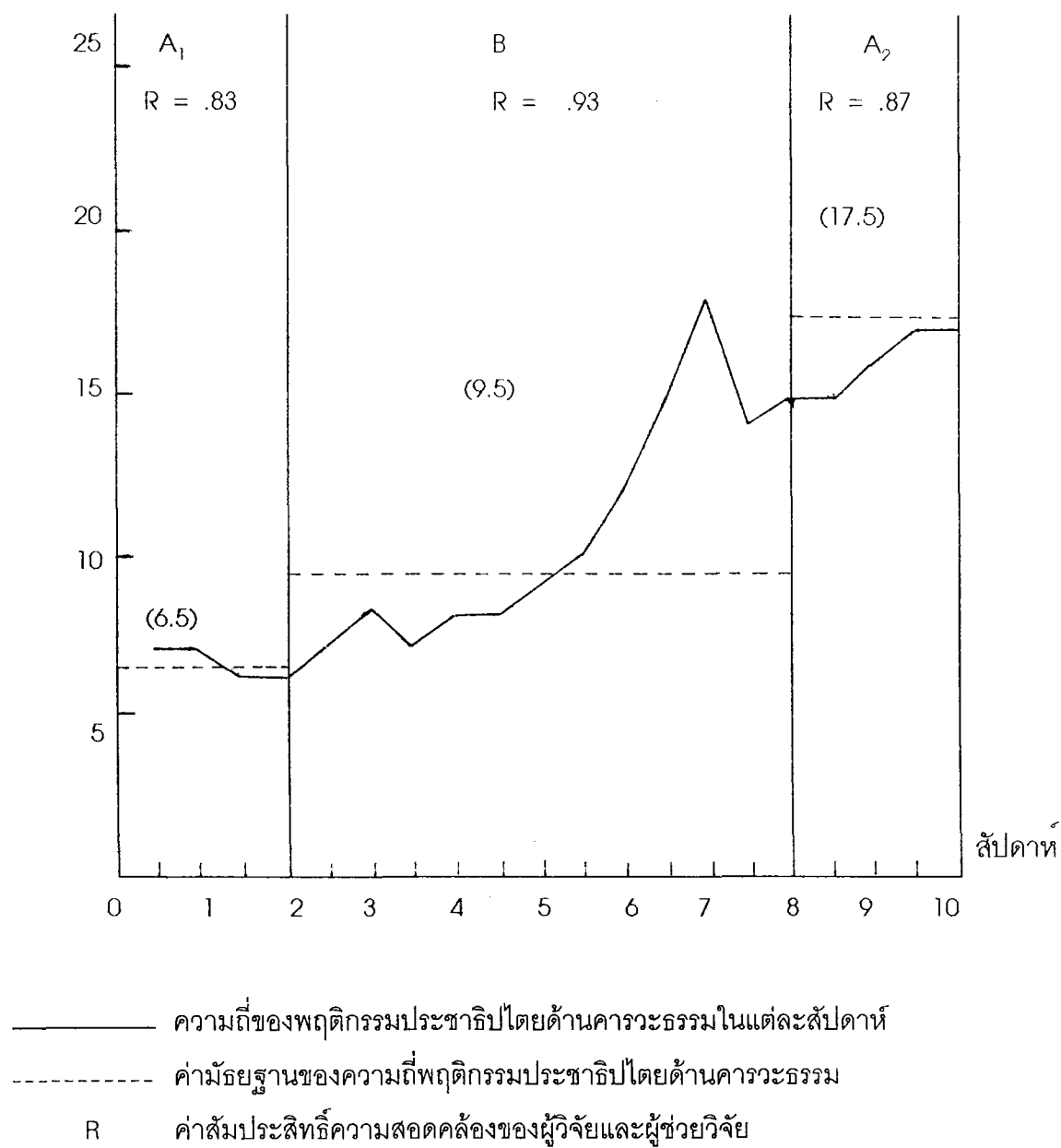
ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในแต่ละสัปดาห์
- ค่ามัธยฐานของความถี่พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
- R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

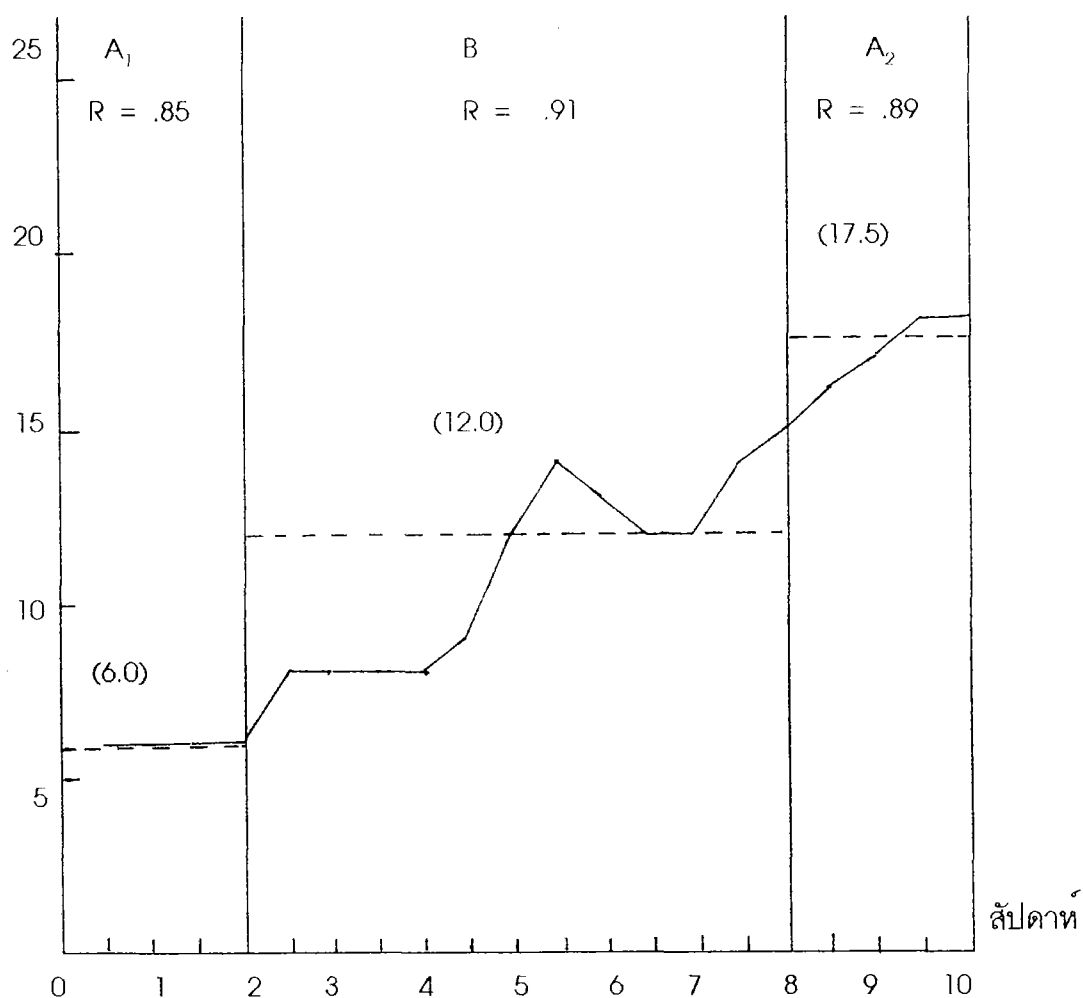
ภาพประกอบ 15 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนคนที่ 5
ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ตลอด 3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดม

ภาพประกอบ 16 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมของนักเรียนคนที่ 6
ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ตลอด 3 ระยะ

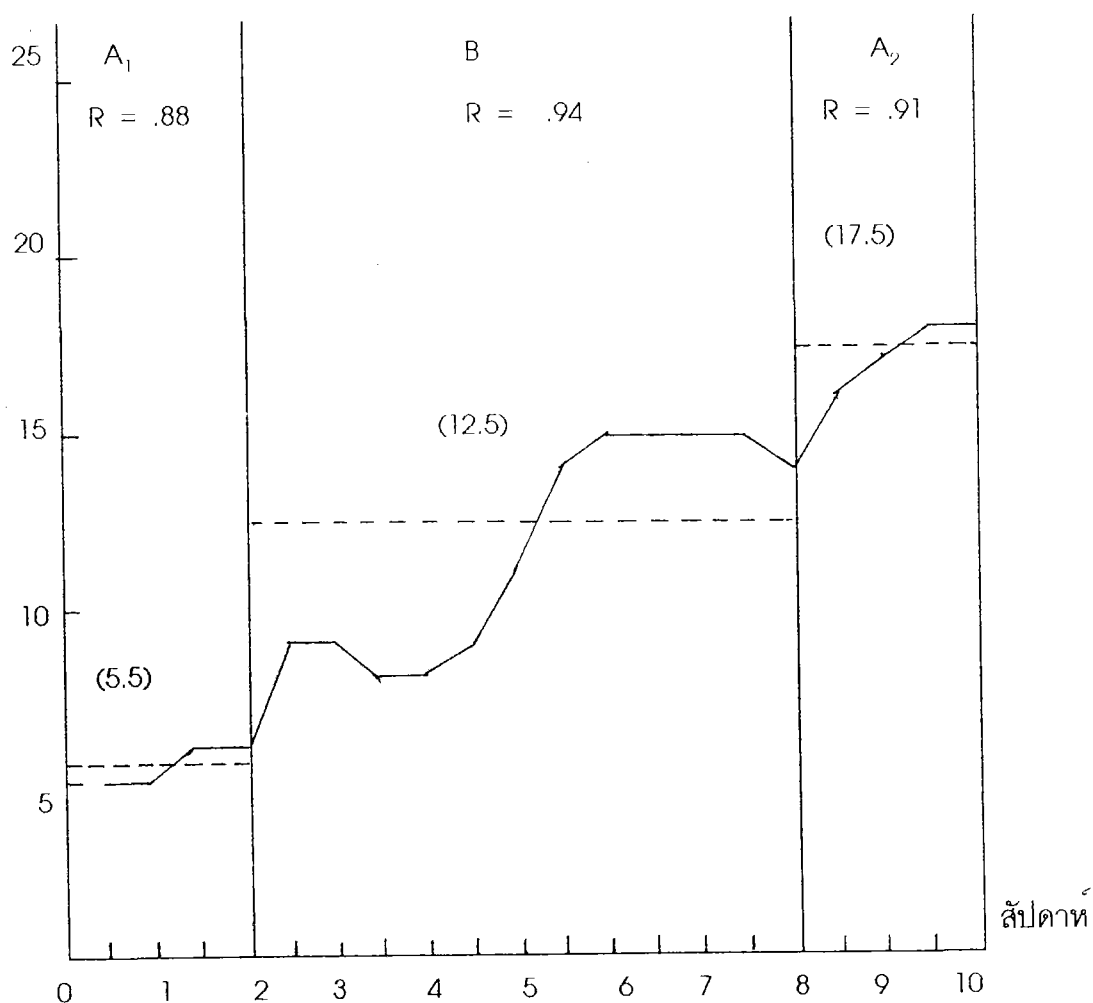
ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในแต่ละสัปดาห์
- ค่ามัธยฐานของความถี่พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
- R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ภาพประกอบ 17 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนคนที่ 7
ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ตลอด 3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในแต่ละสัปดาห์
 ----- ค่ามัธยฐานของความถี่พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
 R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ภาพประกอบ 18 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนคนที่ 8
 ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ตลอด 3 ระยะ

ตาราง 4 แสดงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเป็นรายบุคคลของนักเรียน
ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ตลอด 3 ระยะ

ระยะ ที่	สัปดาห์ ที่	ครั้ง ที่	นักเรียนคนที่								มัธยฐาน
			1	2	3	4	5	6	7	8	
A ₁	1	1	7	5	5	4	6	4	6	5	5.0
		2	7	4	5	6	5	5	6	5	5.0
	2	1	6	5	5	5	5	5	6	5	5.0
		2	6	6	6	7	5	5	5	5	5.5
	มัธยฐาน	-	6.5	5.0	5.0	5.5	5.0	5.0	6.0	5.0	5.0
B	3	1	10	10	9	9	9	9	9	9	9.0
		2	10	10	9	9	9	9	9	9	9.0
	4	1	10	10	9	9	9	9	8	9	10.0
		2	11	12	10	10	10	10	10	10	11.0
	5	1	12	13	10	10	12	12	10	10	12.5
		2	13	12	10	10	13	14	14	10	13.5
	6	1	14	13	12	12	14	14	15	14	14.0
		2	14	14	11	15	14	14	14	14	15.0
	7	1	15	15	15	18	15	14	14	14	15.0
		2	18	14	14	14	16	15	15	15	15.0
	8	1	19	15	13	15	18	17	16	16	16.0
		2	20	18	15	18	19	19	17	18	16.0
	มัธยฐาน	-	13.5	13.0	10.5	11.0	13.5	14.0	14.0	12	13.0
A ₂	9	1	17	18	15	15	18	19	16	18	17.5
		2	18	18	14	18	18	19	17	19	18.0
	10	1	19	19	14	16	19	18	18	19	18.5
		2	20	19	15	18	19	19	19	19	19.0
	มัธยฐาน	-	18.5	18.5	14.5	17	18.5	19.0	17.5	19.0	18.25

ตาราง 5 แสดงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการยอมรับเป็นรายบุคคลของนักเรียน
ในกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ตลอด 3 ระยะ

ระยะ ที่	สัปดาห์ ที่	ครั้งที่	นักเรียนคนที่								มัธยฐาน
			1	2	3	4	5	6	7	8	
A ₁	1	1	5	6	5	6	5	7	6	5	5.5
		2	6	6	5	5	5	7	6	5	5.5
	2	1	6	5	6	6	6	6	6	6	6.0
		2	5	5	5	6	7	6	6	6	6.0
	มัธยฐาน	-	5.5	5.5	5.0	6.0	5.5	6.5	6	5.5	5.75
B	3	1	9	9	8	9	9	7	8	9	9.0
		2	9	8	8	7	9	8	8	9	8.0
	4	1	10	10	8	8	8	7	8	8	8.0
		2	10	11	9	9	9	8	8	8	9.0
	5	1	11	10	9	9	9	8	9	9	9.0
		2	11	11	10	10	11	9	12	11	11.0
	6	1	15	15	15	14	15	10	14	14	14.5
		2	14	13	14	14	14	12	13	15	14.0
	7	1	15	12	12	14	15	15	12	15	14.5
		2	14	15	13	14	14	18	12	15	14.0
	8	1	18	16	15	14	13	14	14	15	14.5
		2	19	17	15	14	15	15	15	14	15.0
	มัธยฐาน	-	12.5	11.5	11.0	12.0	12.0	9.5	12.0	12.5	12.5
A ₂	9	1	18	17	15	14	15	15	16	16	15.5
		2	19	15	15	15	15	16	17	17	15.5
	10	1	19	19	16	16	17	17	18	18	17.5
		2	20	18	18	17	18	17	18	18	18.0
	มัธยฐาน	-	17.5	15.5	15.5	16.0	16.0	17.5	17.5	17.5	16.5

ตาราง 6 เปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมโดยรวมของนักเรียนในกลุ่มที่ได้
รับการใช้อาคารการณัจำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ก่อนและหลังการใช้อาคาร
การณัจำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร

คนที่	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน ภาวะธรรมโดยรวมของนักเรียน		ผลต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตย ด้านภาวะธรรมโดยรวมของนักเรียน	อันดับ	R	R ⁺
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง				
1	26	74	48	4	0	4
2	20	74	54	6	0	6
3	21	58	37	1	0	1
4	22	64	42	2	0	2
5	21	74	53	5	0	5
6	19	75	56	8	0	8
7	23	70	47	3	0	3
8	20	75	55	7	0	7
Mdn	21	74	50.5		$\sum X^- = 0$	$\sum X^+ = 36$
Q.D.	2.7	3.0	4.5			

$$T = 0^{**}$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 7 เปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมโดยรวมของนักเรียนในกลุ่มที่ได้
รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ก่อนและหลังการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่
กับการชี้แนะ

คนที่	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน ภาวะธรรมโดยรวมของนักเรียน		ผลต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตย ด้านภาวะธรรมโดยรวมของนักเรียน	อันดับ	R ⁻	R ⁺
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง				
1	22	76	54	8	0	8
2	22	69	47	6.5	0	6.5
3	21	64	43	4	0	4
4	23	62	39	1.5	0	1.5
5	23	65	42	3	0	3
6	26	65	39	1.5	0	1.5
7	24	69	45	5	0	5
8	22	69	47	6.5	0	6.5
Mdn	22.5	67.0	44		$\sum X^- = 0$	$\sum X^+ = 36$
Q.D.	0.85	4.1	2.5			

$$T = 0^{**}$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 8 เปรียบเทียบผลต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมโดยรวมของนักเรียน
กลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มที่ได้รับการ
ใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1				กลุ่มทดลองที่ 2			
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง	อันดับ	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง	อันดับ
1	26	74	48	11	22	76	54	13.5
2	20	74	54	13.5	22	69	47	9
3	21	58	37	1	21	64	43	6
4	22	64	42	4.5	23	62	39	2.5
5	21	74	53	12	23	65	42	4.5
6	19	75	56	16	26	65	39	2.5
7	23	70	47	9	24	69	45	7
8	20	75	55	15	22	69	47	9

$$\sum R_1 = 82$$

$$\sum R_2 = 54$$

ภาคผนวก ข

1. แบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม
2. แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม
3. แบบสำรวจตัวเสริมแรง
4. โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
5. โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ

แบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรมของนักเรียน

ผู้ประเมิน .....
 ครูผู้สอน วิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ..... ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/ .....

คำอธิบาย

พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรม หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกต่อบุคคลอื่น ตามสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน ด้วยความเคารพทั้งทางร่างกายและทางวาจา โดยพิจารณาจากคุณลักษณะ ดังนี้

1. เคารพทางร่างกาย ได้แก่
  - 1.1 แสดงความเคารพโดยการไหว้หรือโค้งคำนับ
  - 1.2 เชื้อพึงเมื่อประธานว่ากล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย
2. เคารพทางวาจา ได้แก่
  - 2.1 พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ และมีคำลงท้ายครับ ค่ะ
  - 2.2 พูดสรรเสริญผู้อื่นอย่างเหมาะสม ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน
3. เคารพทางความคิดเห็น
  - 3.1 ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซง หรือพูดขึ้นมาลอย ๆ
  - 3.2 เสนอความคิดเห็นได้เหมาะสมตามกาลเทศะ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด
4. เคารพกฎเกณฑ์
  - 4.1 ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน
5. เคารพสิทธิของผู้อื่น
  - 5.1 ขออนุญาตก่อนหยิบทรัพย์สินของผู้อื่น
  - 5.2 เข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อน-หลัง

คำชี้แจง

ให้ทำเครื่องหมาย ✓ เพื่อระบุให้นักพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรมของนักเรียนในช่วงโมงเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนแต่ละคน ลงในช่องที่มีพฤติกรรมแต่ละด้านกำกับอยู่ สำหรับความหมายของแต่ละด้าน มีดังนี้

- 5 หมายถึง นักเรียนแสดงพฤติกรรมมากที่สุด
- 4 หมายถึง นักเรียนแสดงพฤติกรรมมาก
- 3 หมายถึง นักเรียนแสดงพฤติกรรมปานกลาง
- 2 หมายถึง นักเรียนแสดงพฤติกรรมน้อย
- 1 หมายถึง นักเรียนแสดงพฤติกรรมน้อยที่สุด

แบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรมของนักเรียน

ชื่อนักเรียน ..... นามสกุล ..... ชั้น .....

พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรม ที่นักเรียนแสดงออก	ความถี่ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น					รวม
	5	4	3	2	1	
เคารพทางร่างกาย 1.1 แสดงความเคารพโดยการไหว้หรือ โค้งคำนับ 1.2 เชื้อพึงเมื่อประธานว่ากล่าวตักเตือน โดยไม่แสดง กิริยาท่าทางหยาบคาย เคารพทางวาจา 2.1 พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ และมีคำ ลงท้ายครับ ค่ะ 2.2 พูดสรรเสริญผู้อื่นอย่างเหมาะสม ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน เคารพทางความคิดเห็น 3.1 ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูด แทรกแซง หรือพูดขึ้นมალอย ๆ 3.2 เสนอความคิดเห็นได้เหมาะสมตามกาลเทศะ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด เคารพกฎเกณฑ์ 4.1 ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของ ห้องเรียน กฎของโรงเรียน เคารพสิทธิของผู้อื่น 5.1 ขออนุญาตก่อนหยิบทรัพย์สินของผู้อื่น 5.2 เข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อน - หลัง						

แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดม
สำหรับผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ครั้งที่ ..... กลุ่มทดลองที่ ..... ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/ .....

วิชา ..... กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ..... สถานที่ .....

ผู้สังเกต ..... วัน เดือน ปี .....

คำอธิบาย

พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดม หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกต่อบุคคลอื่น ตามสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน ด้วยความเคารพทั้งทางร่างกายและทางวาจา โดยพิจารณาจากคุณลักษณะ ดังนี้

1. เคารพทางร่างกาย ได้แก่
  - 1.1 แสดงความเคารพโดยการไหว้หรือโค้งคำนับ
  - 1.2 เชื้อพึงเมื่อประธานว่ากล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย
2. เคารพทางวาจา ได้แก่
  - 2.1 พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ และมีคำลงท้ายครบ ค่ะ
  - 2.2 พูดสรรเสริญผู้อื่นอย่างเหมาะสม ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน
3. เคารพทางความคิดเห็น
  - 3.1 ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซง หรือพูดขึ้นมายุ่ง
  - 3.2 เสนอความคิดเห็นได้เหมาะสมตามกาลเทศะ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด
4. เคารพกฎเกณฑ์
  - 4.1 ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน
5. เคารพสิทธิของผู้อื่น
  - 5.1 ขออนุญาตก่อนหยิบทรัพย์สินของผู้อื่น
  - 5.2 เข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อน-หลัง

คำชี้แจง

การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมของนักเรียนในชั่วโมงเรียน วิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ใช้เวลาครั้งละ 50 นาที โดยมีเกณฑ์การบันทึกดังนี้

ในช่วงเวลาของการสังเกต ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมให้ใส่เครื่องหมาย / ตามจำนวนครั้งของความถี่ของพฤติกรรม ลงในช่องตรงกับพฤติกรรมที่แสดง

แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการยอมรับ

นักเรียนคนที่	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการยอมรับ							
	เคารพทางร่างกาย		เคารพทางวาจา		เคารพทางความคิดเห็น		เคารพกฎเกณฑ์	เคารพสิทธิของผู้อื่น
	แสดงความเคารพโดยการไหวหรือโองคัมภ์	เชื่อฟังเมื่อประธานว่ากล่าวตักเตือนโดยไม่แสดงกิริยาทำทางหยาบคาย	พูดถ้อยคำสุภาพและมีสิ่งท้ายรับ ค่ะ	พูดสรรเสริญผู้อื่นอย่างเหมาะสม ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน	ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูดโดยไม่พูด ไม่เล่น ไม่พูดแทรกแซง หรือพูดขึ้นมาลอย ๆ	เสนอความคิดเห็นได้เหมาะสม ตามกาลเทศะ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด	ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน	ขออนุญาตก่อนหยิบสิ่งของของผู้อื่น เข้าแถวรับสิ่งของหรือ รับบริการตามลำดับก่อนหลัง
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								

แบบสำรวจตัวเสริมแรงในกลุ่มทดลองที่ 1

สัปดาห์ที่ ..... วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ชื่อ ..... ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/ .....

จงเรียงลำดับสิ่งนี้นักเรียนต้องการมากที่สุดไปหาสิ่งนี้นักเรียนต้องการน้อยที่สุด 5 อันดับ
โดยใส่หมายเลข 1 เป็นสิ่งนี้นักเรียนต้องการมากที่สุด

_____	กล่องใส่ดินสอ
_____	ดินสอ
_____	ใส่ดินสอกด
_____	ปากกาลูกกลิ้งสีน้ำเงิน
_____	ปากกาลูกกลิ้งสีแดง
_____	ยางลบดินสอ
_____	ยางลบหมึก
_____	ไม้บรรทัด
_____	วงเวียน
_____	สมุดปกอ่อน
_____	สมุดปกแข็ง
_____	หนังสือการ์ตูน
_____	นมกล่อง
_____	บะหมี่ซอง
_____	ลูกอม
_____	น้ำหวาน
_____	ผลไม้
_____	อื่น ๆ ระบุ .....

หมายเหตุ แบบสำรวจตัวเสริมแรงนี้ใช้สำรวจทุกสัปดาห์

โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
1.	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกัน 2. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์และวิธีการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร 3. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบความหมายและคุณลักษณะของผู้ที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม 4. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม	1. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการสร้างความคุ้นเคยและความเป็นกันเองระหว่างกัน กิจกรรมนี้ชื่อ “คู่ใครเอ่ย” โดยมีวิธีการ ดังนี้ 1.1 ผู้วิจัยและนักเรียนทุกคนแนะนำตัวเอง 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนนับ 1 - 4 จนครบทั้ง 8 คน แล้วให้นักเรียนที่นับเลขเดียวกันจับคู่กัน ผู้วิจัยแจกกระดาษเปล่าและปากกาให้สมาชิกคนละ 1 ชุด 1.3 ผู้วิจัยกำหนดเวลา 5 นาทีให้นักเรียนพูดคุย ชักถามข้อมูลส่วนตัวของตัวเอง และจดลงในกระดาษ 1.4 เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามวิธีเล่นจนเข้าใจ จากนั้นเริ่มทำกิจกรรม 1.5 ให้นักเรียนเก็บรวบรวมกระดาษจดข้อมูลรวมกัน จากนั้นผู้วิจัยหยิบขึ้นมา 1 แผ่น อ่านให้จบและถามว่าเป็นข้อมูลของใคร แล้วให้นักเรียนคนนั้นออกมาหยิบกระดาษข้อมูลขึ้นมา 1 แผ่น อ่านให้จบและถามว่าเป็นของใคร ทำเช่นนั้นจนครบทุกคน 2. เมื่อบรรยายภาคภายในกลุ่มมีความอบอุ่นเป็นกันเอง และทุกคนรู้จักคุ้นเคยกันดีแล้ว ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และขั้นตอนในการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรบทบาทและหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม	

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
			3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายความหมายและลักษณะของบุคคลที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 4. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทดลอง ตั้งแต่วันแรก จนถึงวันสิ้นสุดการทดลอง	
2 - 3	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมในการเคารพทางร่างกาย - แสดงความเคารพโดยการไหว้หรือโค้งคำนับ - เชื้อพึงเมื่อประธานว่ากล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย	1. เพื่อทบทวนบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเคารพโดยการไหว้หรือโค้งคำนับ 3. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการเชื้อพึงเมื่อประธานกล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย	ตั้งแต่ครั้งที่ 2 - 11 ครูดำเนินการทุกครั้งเป็นขั้นตอน ดังนี้ 1. <u>ขั้นเตรียมการ</u> ครูออกวัตถุประสงค์ประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรเงื่อนไขการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรให้นักเรียนตอบแบบสำรวจตัวเสริมแรงที่ชอบ และระบุตัวเสริมแรงที่ชอบอันดับ 1-5 และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองที่จะนำมาใช้ หลังจากนั้นนักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาทสมมติ และมอบหมายบทบาทการแสดงให้นักเรียนเหล่านั้น 2. <u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u> นักเรียนแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ในเวลาประมาณ 10-15 นาที 3. <u>ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล</u> ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่างๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสีย ของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเข้าไปสังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรตามวันและเวลาที่กำหนด โดยนั่งใน	
4 - 5	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมในการเคารพทางวาจา - พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ และมีคำลงท้ายครับ ค่ะ - พูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ และมีคำลงท้ายครับ ค่ะ 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมพูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน	นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาทสมมติ และมอบหมายบทบาทการแสดงให้นักเรียนเหล่านั้น 2. <u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u> นักเรียนแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ในเวลาประมาณ 10-15 นาที 3. <u>ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล</u> ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่างๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสีย ของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเข้าไปสังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรตามวันและเวลาที่กำหนด โดยนั่งใน	
6 - 7	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมในการเคารพทางความคิดเห็น - ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซง หรือพูดขึ้นมალอย ๆ	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซง หรือพูดขึ้นมალอย ๆ 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเสนอความคิดเห็นได้เหมาะสมตามกาลเทศะ	ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเข้าไปสังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรตามวันและเวลาที่กำหนด โดยนั่งใน	

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
	- เสนอความคิดเห็นได้ ได้เหมาะสมตาม กาลเทศะ ยกมือ ขออนุญาตก่อนพูด		ในตำแหน่งที่สามารถสังเกต พฤติกรรมของนักเรียนได้อย่าง ชัดเจนและไม่รบกวนการเรียนการ สอนโดยไม่ให้นักเรียนเห็นแบบบันทึก	
8 - 9	พฤติกรรมประชาธิปไตย ด้านภาวะธรรมในการ เคารพกฎเกณฑ์ - ยอมรับและปฏิบัติ ตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลง ของกลุ่ม ห้องเรียน โรงเรียน	พฤติกรรม เมื่อหมดเวลาการสังเกต แต่ละครั้ง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยตรวจ สอบความสอดคล้องของการสังเกต โดยหาสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง ตั้งแต่ .80 ขึ้นไป ก็ให้การเสริมแรง ตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ ถ้านักเรียน แสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน	
10 - 11	พฤติกรรมประชาธิปไตย ด้านภาวะธรรมในการ เคารพสิทธิของผู้อื่น - ขออนุญาตก่อนหยิบ สิ่งของของผู้อื่น - เข้าแถวรับสิ่งของ หรือรับบริการตาม ลำดับก่อนหลัง	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม ขออนุญาตก่อนหยิบสิ่งของ ของผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม เข้าแถวรับส่งของหรือรับบริการ ตามลำดับก่อน - หลัง	ภาวะธรรมเพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐาน นักเรียนได้รับเบี้ยวรรณาเพื่อนำไป แลกตัวเสริมแรงในช่วงท้ายของการ ทดลอง ตามเกณฑ์ดังนี้ 1. พฤติกรรมเพิ่มขึ้น 1 - 2 ได้รับ เบี้ยวรรณา 1 อัน เพื่อนำไปแลกตัว เสริมแรง อันดับ 5 2. พฤติกรรมเพิ่มขึ้น 3 - 4 ได้รับ เบี้ยวรรณา 2 อัน เพื่อนำไปแลกตัว เสริมแรง อันดับ 4 3. พฤติกรรมเพิ่มขึ้น 5 - 6 ได้รับ เบี้ยวรรณา 3 อัน เพื่อนำไปแลกตัว เสริมแรง อันดับ 3 4. พฤติกรรมเพิ่มขึ้น 7 - 8 ได้รับ เบี้ยวรรณา 4 อัน เพื่อนำไปแลกตัว เสริมแรง อันดับ 2 5. พฤติกรรมเพิ่มขึ้น 9 ขึ้นไป ได้ รับเบี้ยวรรณา 5 อัน เพื่อนำไปแลก ตัวเสริมแรง อันดับ 1 4. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกัน สรุปให้เห็นหลักการเดียวกัน และครู ให้คำแนะนำเพิ่มเติม	

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
			หลังจากนั้นในช่วงเวลาเรียนวิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเข้าไปสังเกต พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคาวะ ธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้ สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริม แรงด้วยเบี้ยอรรถกร อีกครั้งหนึ่ง	
12	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจพฤติกรรม ประชาธิปไตยด้านคาวะธรรม 2. เพื่อสรุปผลการทดลองและบอก ประโยชน์ที่ได้จากการทดลอง	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปและทบทวน ลักษณะของบุคคลที่มีพฤติกรรม ประชาธิปไตยด้านคาวะธรรม ความแตกต่างของผู้ที่มีและไม่มี พฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน คาวะธรรม แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียน ซักถามและแสดงความคิดเห็น 3. ผู้วิจัยกล่าวขอบใจนักเรียนที่ มีส่วนร่วมในการทดลองและ กล่าวปิดการทดลอง	

หมายเหตุ ใช้เวลาในการทดลองครั้งละ 50 นาที

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
ครั้งที่ 1

หัวข้อเรื่อง
ชื่อกิจกรรม
เวลา
วัตถุประสงค์

ปฐมนิเทศ

คู่มือ

50 นาที

อุปกรณ์

วิธีดำเนินการ

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกัน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์และวิธีการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
3. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายและคุณลักษณะของผู้ที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม
4. เพื่อให้นักเรียนทราบบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม

1. กระดาษเปล่าและปากกา
2. ตารางกำหนดการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ตัวอย่างแบบสำรวจตัวเสริมแรง

1. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการสร้างความคุ้นเคยและความเป็นกันเองระหว่างกัน คือ กิจกรรม “คู่มือ” โดยมีวิธีการดังนี้
  - 1.1 ผู้วิจัยและนักเรียนทุกคนแนะนำตัวเอง
  - 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนนับ 1 - 4 จนครบทั้ง 8 คน แล้วให้นักเรียนที่นับเลขเดียวกันจับคู่กัน จากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษเปล่าและปากกาให้นักเรียนคนละ 1 ชุด
  - 1.3 ผู้วิจัยกำหนดเวลา 5 นาที ให้นักเรียนพูดคุย ซักถามข้อมูลส่วนตัวคู่ของตัวเอง และจดลงในกระดาษในหัวข้อต่อไปนี้
    - 1.3.1 ชอบอะไร ไม่ชอบอะไร
    - 1.3.2 วิชาที่ชอบเรียน วิชาที่ไม่ชอบเรียน

1.3.3 ชอบทำอะไรในยามว่าง

1.3.4 อนาคตอยากเป็นอะไร

1.4 เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามวิธีเล่นจนเข้าใจ จากนั้นเริ่มทำกิจกรรม

1.5 ให้นักเรียนรวบรวมกระดาษจดข้อมูลมารวมกัน จากนั้นผู้วิจัยหยิบขึ้นมา 1 แผ่น อ่านให้จบและถามว่าเป็นข้อมูลของใคร แล้วให้นักเรียนคนนั้นออกมาหยิบกระดาษข้อมูลขึ้นมา 1 แผ่น อ่านให้จบและถามว่าเป็นของใคร ทำเช่นนี้จนครบทุกคน

2. เมื่อบรรยายภาคในกลุ่มมีความอบอุ่นเป็นกันเอง มีความคุ้นเคยกันดี แล้วผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการและขั้นตอนของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม บทบาทและหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายความหมายและลักษณะของบุคคลที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
4. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทดลอง ตั้งแต่วันแรกจนถึงวันสิ้นสุดการทดลอง ตามตารางกำหนดการเข้าร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ครั้งที่ 2

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในการเคารพทางร่างกาย - การแสดงความเคารพโดยการไหว้หรือโค้งคำนับ - เชื้อพึงเมื่อประธานว่ากล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบ
คาย	
ชื่อกิจกรรม	เพื่อนคนดี
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อทบทวนบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการเคารพโดยการไหว้หรือโค้งคำนับ 3. เพื่อให้นักเรียนแสดงการเชื้อพึงเมื่อประธานว่ากล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง 3. แบบสำรวจตัวเสริมแรง 4. เบี้ยอรรถกร 5. สิ่งที่เป็นตัวเสริมแรง
วิธีดำเนินการ	1. ขั้นเตรียม 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เงื่อนไขการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ให้นักเรียนตอบแบบสำรวจตัวเสริมแรงที่ชอบ และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลอง เรื่อง “เพื่อนคนดี” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดง แต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม

นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง เรื่อง “เพื่อนคนดี”
ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะ
ปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดง
พฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การเสริม
แรงด้วยเบี้ยอรรถกรแก่นักเรียน

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้
คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน

2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป

ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมทางร่างกาย
ในการแสดงความเคารพโดยการไหว้และโค้งคำนับ และเชื่อฟัง
ประธานว่ากล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคายเพิ่มขึ้น
จากระยะเริ่มต้น นักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรและ
นำไปแลกเป็นรางวัลได้ในช่วงท้ายของการทดลอง

3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ครั้งที่ 3

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านกระบวนการในการเคารพทางร่างกาย - การแสดงความเคารพโดยการไหวหรือโค้งคำนับ - เชื้อพึงเมื่อประธานว่ากล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบ
คาย	
ชื่อกิจกรรม	วิภาผู้นำรัก
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการเคารพโดยการไหวหรือโค้งคำนับ 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการเชื้อพึงเมื่อประธานกล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง 3. เบี้ยอรรถกร 4. สิ่งที่เป็นตัวเสริมแรง
วิธีดำเนินการ	1. ขั้นเตรียม 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เงื่อนไขการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลอง เรื่อง “วิภาผู้นำรัก” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดง แต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง เรื่อง “วิภาผู้นำรัก” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรแก่นักเรียน

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน

2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป

ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมทางร่างกาย ในการแสดงพฤติกรรมการเคารพโดยการไหวหรือโค้งคำนับ และการ เชื้อพึงเมื่อประธานว่ากล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาทำทางหยาบคายเพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐานนักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และนำไปแลกเป็นรางวัลได้ในช่วงท้ายของการทดลอง

3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ครั้งที่ 4

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในการเคารพทางวาจา - พูดด้วยถ้อยคำสุภาพและมีคำลงท้าย ครับ ค่ะ - พูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน
ชื่อกิจกรรม	มองผิดไป
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ และมีคำลงท้าย ครับ ค่ะ 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงการพูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง 3. แบบสำรวจตัวเสริมแรง 4. เบี้ยอรรถกร 5. สิ่งที่เป็นตัวเสริมแรง
วิธีดำเนินการ	1. ขั้นเตรียม 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เสนอไขการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรให้นักเรียนตอบแบบสำรวจตัวเสริมแรงที่ชอบ และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลอง เรื่อง “มองผิดไป” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดงแต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย

2. ขั้นตอนกิจกรรม

นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง เรื่อง “มองผิดไป”
ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะ
ปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดง
พฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การเสริม
แรงด้วยเบี้ยอรรถกรแก่นักเรียน

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้
คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน

2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป

ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในการ
เคารพทางวาจาโดยการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพและมีคำลงท้ายครับ ค่ะ
และพูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน เพิ่มขึ้น จากระยะ
เส้นฐานนักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรและนำไปแลกเปลี่ยน
รางวัลได้ในช่วงท้ายของการทดลอง

3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
ครั้งที่ 5

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในการเคารพทางวาจา - พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ และมีคำลงท้าย ครับ ค่ะ - พูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่เสียดสี ประชดประชัน
ชื่อกิจกรรม	วาจาดีมีคนรัก
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ และมีคำลงท้าย ครับ ค่ะ 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการพูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง 3. เบี้ยอรรถกร 4. สิ่งที่เป็นตัวเสริมแรง
วิธีดำเนินการ	1. ขั้นเตรียม 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เงื่อนไขการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลอง เรื่อง “วาจาดีมีคนรัก” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดง แต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง เรื่อง “วาจาดีมีคนรัก” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรแก่นักเรียน

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป
ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านกระบวนการในการเคารพทางวาจาโดยการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ และมีคำลงท้าย ครบคະ และการพูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่พูดเสียดสี ประชดประชันเพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐานนักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรและนำไปแลกเปลี่ยนรางวัลได้ในช่วงท้ายของการทดลอง
3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
ครั้งที่ 6

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในการเคารพทางความคิดเห็น - ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซงหรือพูดขึ้นมา ลอย ๆ
ชื่อกิจกรรม	คิดดูใหม่
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซงหรือพูดขึ้นมาลอย ๆ 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้เหมาะสมตามกาลเทศะ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง 3. แบบสำรวจตัวเสริมแรง 4. เบี้ยอรรถกร 5. สิ่งที่เป็นตัวเสริมแรง
วิธีดำเนินการ	1. ขั้นเตรียม 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการ เสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เงื่อนไขการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ให้นักเรียนตอบแบบสำรวจตัวเสริมแรงที่ชอบ และครูเล่าเรื่อง สถานการณ์จำลอง เรื่อง “คิดดูใหม่” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดง แต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย

2. ขั้นตอนกิจกรรม

นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง เรื่อง “คิดดูใหม่”
ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะ
ปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดง
พฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การเสริม
แรงด้วยเบี้ยอรรถกรแก่นักเรียน

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้
คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน

2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป

ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านกระบวนการในการ
เคารพทางความคิดเห็น โดยการตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูดไม่แทรกแซง
และการแสดงความคิดเห็นได้เหมาะสมตามกาลเทศะ ยกมือขอ
อนุญาตก่อนพูดเพิ่มขึ้น จากระยะเส้นฐานนักเรียนได้รับการเสริมแรง
ด้วยเบี้ยอรรถกรและนำไปแลกเปลี่ยนรางวัลได้ในช่วงท้ายการทดลอง

3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
ครั้งที่ 7

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในการเคารพทางความคิดเห็น - ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซงหรือพูดขึ้นมา ลอย ๆ - เสนอความคิดเห็นเหมาะสมตามกาลเทศะ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด
ชื่อกิจกรรม	งานวันเด็ก
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซงหรือพูดขึ้นมาลอย ๆ 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเสนอความคิดเห็นได้เหมาะสมตาม กาลเทศะ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง 3. เบี้ยอรรถกร 4. สิ่งที่เป็นตัวเสริมแรง
วิธีดำเนินการ	1. ขั้นเตรียม 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการ เสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เงื่อนไขการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลอง เรื่อง “งานวันเด็ก” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดง แต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย 2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง เรื่อง “งานวันเด็ก” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ชั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรแก่นักเรียน

4. ชั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในการเคารพทางความคิดเห็น โดยการตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด ไม่แทรกแซง และการเสนอความคิดเห็นได้เหมาะสมตามกาลเทศะ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด เพิ่มขึ้นจากระยะเริ่มต้นนักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และนำไปแลกเปลี่ยนรางวัลได้ในช่วงท้ายการทดลอง
3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
ครั้งที่ 8

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในการเคารพกฎเกณฑ์ - ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน
เรียน	
ชื่อกิจกรรม	กฎของเรา
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ห้องเรียน โรงเรียน
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง 3. แบบสำรวจตัวเสริมแรง 4. เบี้ยอรรถกร 5. สิ่งที่เป็นตัวเสริมแรง
วิธีดำเนินการ	1. ขั้นเตรียม 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร แจ้งไขการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรให้นักเรียนตอบแบบสำรวจตัวเสริมแรงที่ชอบ และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลอง เรื่อง “กฎของเรา” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดงแต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง เรื่อง “กฎของเรา” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรแก่นักเรียน

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมในการเคารพทางกฎหมาย โดยการยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลง ของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน เพิ่มขึ้นจากระยะเริ่มต้นนักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และนำไปแลกเปลี่ยนรางวัลได้ในช่วงท้ายการทดลอง
3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
ครั้งที่ 9

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในการเคารพกฎเกณฑ์ - ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน
เรียน	
ชื่อกิจกรรม	ร่วมคิดร่วมทำ
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง 3. เบี้ยอรรถกร 4. สิ่งที่เป็นตัวเสริมแรง
วิธีดำเนินการ	1. ขั้นเตรียม 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เงื่อนไขการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลอง เรื่อง “ร่วมคิดร่วมทำ” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดง แต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง เรื่อง “ร่วมคิดร่วมทำ” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรแก่นักเรียน

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความร่วมมือในการเคารพทางกฎหมาย โดยการยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน เพิ่มขึ้นจากระยะเริ่มต้นนักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และนำไปแลกเปลี่ยนรางวัลได้ในช่วงทำการทดลอง
3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
ครั้งที่ 10

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในการเคารพสิทธิของผู้อื่น - ขออนุญาตก่อนหยิบสิ่งของของผู้อื่น - เข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง
ชื่อกิจกรรม	จำไว้เนะจ๊ะ
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมขออนุญาตก่อนหยิบสิ่งของของผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงการเข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง 3. แบบสำรวจตัวเสริมแรง 4. เบี้ยอรรถกร 5. สิ่งที่เป็นตัวเสริมแรง
วิธีดำเนินการ	1. ขั้นเตรียม 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เนื่องจากการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรให้นักเรียนตอบแบบสำรวจตัวเสริมแรงที่ชอบ และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลอง เรื่อง “จำไว้เนะจ๊ะ” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดงแต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง เรื่อง “จำไว้เนะจ๊ะ” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรแก่นักเรียน

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรมในการเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยการขออนุญาตก่อนหยิบสิ่งของของผู้อื่น และการเข้าแถวรับสิ่งของ หรือรับบริการตามลำดับก่อนหลังเพิ่มขึ้นจากระยะเริ่มต้น นักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และนำไปแลกเปลี่ยนรางวัลได้ในช่วงท้ายการทดลอง
3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
ครั้งที่ 11

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในการเคารพสิทธิของผู้อื่น - ขออนุญาตก่อนหยิบสิ่งของของผู้อื่น - เข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง
ชื่อกิจกรรม	ผมขอโทษ
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมขออนุญาตก่อนหยิบสิ่งของของผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง 3. เบี้ยอรรถกร 4. สิ่งที่เป็นตัวเสริมแรง
วิธีดำเนินการ	1. ขั้นเตรียม 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เงื่อนไขการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลอง เรื่อง “ผมขอโทษ” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดง แต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง เรื่อง “ผมขอโทษ” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรแก่นักเรียน

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในการเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยการขออนุญาตก่อนหยิบสิ่งของของผู้อื่น และการเข้าแถวรับสิ่งของ หรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง เพิ่มขึ้นจากระยะเริ่มต้น นักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และนำไปแลกเปลี่ยนรางวัลได้ในช่วงท้ายการทดลอง
3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
ครั้งที่ 12

หัวข้อเรื่อง

ปัจฉิมนิเทศ

ชื่อกิจกรรม

เราเป็นคนดี

เวลา

50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม
2. เพื่อให้นักเรียนสรุปผลการทดลองและบอกประโยชน์ที่ได้จากการ

ทดลอง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปและทบทวนลักษณะของบุคคลที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ความแตกต่างของผู้ที่มีและไม่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยกล่าวขอบใจนักเรียนที่ให้ความร่วมมือและกล่าวปิดการทดลอง

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
1.	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกัน 2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์และวิธีการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ 3. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายและคุณลักษณะของผู้ที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม 4. เพื่อให้นักเรียนทราบบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม	1. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการสร้างความคุ้นเคยและความเป็นกันเองระหว่างกัน กิจกรรมนี้ชื่อ “คู่ใครเอ่ย” โดยมีวิธีการ ดังนี้ 1.1 ผู้วิจัยและนักเรียนทุกคนแนะนำตัวเอง 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนนับ 1 - 4 คนครบทั้ง 8 คน แล้วให้นักเรียนที่นับเลขเดียวกันจับคู่กัน ครูแจกกระดาษเปล่าและปากกาให้สมาชิกคนละ 1 ชุด 1.3 ผู้วิจัยกำหนดเวลา 5 นาทีให้นักเรียนพูดคุย ชักถามข้อมูลส่วนตัวคู่ของตัวเอง และจดลงในกระดาษ 1.4 เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามวิธีเล่นจนเข้าใจ จากนั้นเริ่มทำกิจกรรม 1.5 ให้นักเรียนเก็บรวบรวมกระดาษจดข้อมูลรวมกัน จากนั้นครูหยิบขึ้นมา 1 แผ่น อ่านให้จบและถามว่าเป็นข้อมูลของใคร แล้วให้นักเรียนคนนั้นออกมาหยิบกระดาษข้อมูลขึ้นมา 1 แผ่น อ่านให้จบและถามว่าเป็นของใคร ทำเช่นนั้นจนครบทุกคน 2. เมื่อบรรยากาศภายในกลุ่มมีความอบอุ่นเป็นกันเอง และทุกคนรู้จักคุ้นเคยกันดีแล้ว ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และขั้นตอนในการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ บทบาทและหน้าที่ของนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม	

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
			3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายความหมายและลักษณะของบุคคลที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านเคารพธรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 4. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทดลอง ตั้งแต่วันแรกจนถึงวันสิ้นสุดการทดลอง	
2 - 3	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านเคารพธรรมในการเคารพทางร่างกาย - แสดงความเคารพโดยการไหว้หรือโค้งคำนับ - เชื้อพึงเมื่อประธานกล่าวดำเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย	1. เพื่อทบทวนบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเคารพโดยการไหว้หรือโค้งคำนับ 3. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเชื้อพึงเมื่อประธานกล่าวดำเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย	ตั้งแต่ครั้งที่ 2 - 11 ครูดำเนินการทุกครั้งเป็นขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นเตรียมการ ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เงื่อนไขการเสริมแรง และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองที่จะนำมาใช้ หลังจากนั้น นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาทสมมติและมอบหมายบทบาทการแสดงให้นักเรียนเหล่านั้น	
4 - 5	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านเคารพธรรมในการเคารพทางวาจา - พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ และมีคำลงท้ายครับ ค่ะ - พูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ และมีคำลงท้ายครับ ค่ะ 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมพูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน	2. ขั้นดำเนินกิจกรรม นักเรียนแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ในเวลาประมาณ 10 - 15 นาที 3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่างๆ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสีย ของการแสดงพฤติกรรม	
6 - 7	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านเคารพธรรมในการเคารพทางความคิดเห็น - ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซง หรือพูดขึ้นมალอย ๆ 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเสนอความคิดเห็นได้เหมาะสมตามกาลเทศะ	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซง หรือพูดขึ้นมალอย ๆ 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเสนอความคิดเห็นได้เหมาะสมตามกาลเทศะ	โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การชี้แนะแก่นักเรียนในลักษณะคำพูดและท่าทางหรืออย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเข้าไปสังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านเคารพธรรมของนักเรียนกลุ่ม	

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
	- เสนอความคิดเห็น ได้เหมาะสมตาม กาลเทศะ ยกมือ ขออนุญาตก่อนพูด		ที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่ กับการชี้แนะ ตามวันและเวลาที่กำหนด โดยนั่งในตำแหน่งที่สามารถสังเกต พฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างชัดเจน และไม่รบกวนการเรียนการสอนโดย ไม่ให้นักเรียนเห็นแบบบันทึก พฤติกรรม เมื่อหมดเวลาการสังเกต แต่ละครั้ง ครูและผู้ช่วยวิจัยตรวจ สอบความสอดคล้องของการสังเกต โดยหาสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง ตั้งแต่ .80 ขึ้นไป จึงให้การเสริม	
8 - 9	พฤติกรรมประชาธิปไตย ด้านภาวะธรรมในการ เคารพกฎเกณฑ์ - ยอมรับและปฏิบัติ ตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลง ของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน	แรงตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ ถ้านักเรียน แสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน ภาวะธรรมเพิ่มขึ้นจากระดับฐาน ครูให้การเสริมแรงตามเกณฑ์ดังนี้ (1) พฤติกรรมเพิ่มขึ้น 1 - 2 ให้คำชม ว่า ดีขึ้นกว่าเดิมเล็กน้อย (2) พฤติกรรมเพิ่มขึ้น 3 - 4 ให้คำชม ว่า ดีขึ้น พยายามต่อไป (3) พฤติกรรมเพิ่มขึ้น 5 - 6 ให้คำชม ว่า ดี (4) พฤติกรรมเพิ่มขึ้น 7 - 8 ให้คำชม ว่า ดีมาก (5) พฤติกรรมเพิ่มขึ้น 9 ขึ้นไป ให้ คำชมว่า ยอดเยี่ยม 4. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกัน สรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครู ให้การแนะนำเพิ่มเติม หลังจากนั้นในช่วงเวลาเรียนวิชากลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ผู้วิจัย และผู้ช่วยเข้าไปสังเกตพฤติกรรม ประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของ นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์ จำลองควบคู่กับการชี้แนะ อีกครั้งหนึ่ง	
10 - 11	พฤติกรรมประชาธิปไตย ด้านภาวะธรรมในการ เคารพสิทธิของผู้อื่น - ขออนุญาตก่อนหยิบ สิ่งของของผู้อื่น - เข้าแถวรับสิ่งของ หรือรับบริการตาม ลำดับก่อนหลัง	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม ขออนุญาตก่อนหยิบสิ่งของ ของผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม เข้าแถวรับส่งของหรือรับบริการ ตามลำดับก่อน - หลัง		

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
ครั้งที่ 1

หัวข้อเรื่อง
ชื่อกิจกรรม
เวลา
วัตถุประสงค์

ปฐมนิเทศ
คู่ใครเอ่ย
50 นาที

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกัน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์และวิธีการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
3. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายและคุณลักษณะของผู้ที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านความระงับอารมณ์
4. เพื่อให้นักเรียนทราบบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม

อุปกรณ์

1. กระดาษเปล่าและปากกา
2. ตารางกำหนดการเข้าร่วมกิจกรรม

วิธีดำเนินการ

1. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการสร้างความคุ้นเคยและความเป็นกันเองระหว่างกันคือ กิจกรรม “คู่ใครเอ่ย” โดยมีวิธีการดังนี้
  - 1.1 ผู้วิจัยและนักเรียนทุกคนแนะนำตัวเอง
  - 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนนับ 1 - 4 จนครบทั้ง 8 คน แล้วให้นักเรียนที่นับเลขเดียวกันจับคู่กัน จากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษเปล่าและปากกาให้นักเรียนคนละ 1 ชุด
  - 1.3 ผู้วิจัยกำหนดเวลา 5 นาที ให้นักเรียนพูดคุย ซักถามข้อมูลส่วนตัวคู่ของตัวเอง และจดลงในกระดาษในหัวข้อต่อไปนี้
    - 1.3.1 ชอบอะไร ไม่ชอบอะไร
    - 1.3.2 วิชาที่ชอบเรียน วิชาที่ไม่ชอบเรียน
    - 1.3.3 ชอบทำอะไรในยามว่าง
    - 1.3.4 อนาคตอยากเป็นอะไร

- 1.4 เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามวิธีเล่นจนเข้าใจ จากนั้นเริ่มทำกิจกรรม
- 1.5 ให้นักเรียนรวบรวมกระดาษจดข้อมูลมารวมกัน จากนั้นผู้วิจัยหยิบขึ้นมา 1 แผ่น อ่านให้จบและถามว่าเป็นข้อมูลของใคร แล้วให้นักเรียนคนนั้นออกมาหยิบกระดาษข้อมูลขึ้นมา 1 แผ่น อ่านในจบและถามว่าเป็นของใคร ทำเช่นนี้จนครบทุกคน
2. เมื่อบรรยายภาคในกลุ่มมีความอบอุ่นเป็นกันเอง มีความคุ้นเคยกันดี แล้วผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และขั้นตอนของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม บทบาทและหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายความหมายและลักษณะของบุคคลที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
4. ผู้วิจัยนัดหมายกัน เวลา และสถานที่ในการทดลอง ตั้งแต่วันแรกจนถึงวันสิ้นสุดการทดลอง ตามตารางกำหนดการเข้าร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
ครั้งที่ 2

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านกระบวนการในการเคารพทางร่างกาย - การแสดงความเคารพโดยการไหว้หรือโค้งคำนับ - เชื้อพึงเมื่อประธานว่ากล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย
ชื่อกิจกรรม	เพื่อนคนดี
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อทบทวนบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมในการเคารพโดยการไหว้หรือโค้งคำนับ 3. เพื่อให้นักเรียนแสดงการเชื้อพึงเมื่อประธานว่ากล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง
วิธีดำเนินการ	1. ขั้นเตรียม 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เงื่อนไขการเสริมแรง และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง “เพื่อนคนดี” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดง แต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง “เพื่อนคนดี” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ชั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การชี้แนะแก่นักเรียนในลักษณะที่เป็นคำพูดและท่าทาง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป
ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมทางร่างกายในการแสดงความเคารพโดยการไหว้และโค้งคำนับ และเชื่อฟังประธานว่ากล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคายเพิ่มขึ้นจากระยะเริ่มต้น นักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยคำชมในช่วงท้ายการทดลอง
3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนนิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ครั้งที่ 3

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านกระบวนการในการเคารพทางร่างกาย - การแสดงความเคารพโดยการไหวหรือโค้งคำนับ - เชื้อพึงเมื่อประธานกล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย
ชื่อกิจกรรม	วิภาผู้นำรัก
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการเคารพโดยการไหวหรือโค้งคำนับ 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการเชื้อพึงเมื่อประธานกล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง
วิธีดำเนินการ	1. ขั้นเตรียม 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เจาะใจการเสริมแรง และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง “วิภาผู้นำรัก” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดงแต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง เรื่อง “วิภาผู้นำรัก” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การชี้แนะแก่นักเรียนในลักษณะที่เป็นคำพูดและท่าทาง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน

2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป

ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมทางร่างกาย ในการแสดงพฤติกรรมการเคารพโดยการไหวหรือโค้งคำนับ และการเชื่อฟังเมื่อประธานว่ากล่าวตักเตือน โดยไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย เพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐานนักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยคำชม ในช่วงท้ายการทดลอง

3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนนิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
ครั้งที่ 4

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมทุนในการเคารพทางวาจา
ชื่อกิจกรรม	- พูดด้วยถ้อยคำสุภาพและมีคำลงท้าย ครับ ค่ะ - พูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน
เวลา	มองผิดไป
วัตถุประสงค์	50 นาที
อุปกรณ์	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ และมีคำลงท้าย ครับ ค่ะ 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงการพูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน
วิธีดำเนินการ	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง 1. ขั้นเตรียม 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เงื่อนไขการเสริมแรง และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง “มองผิดไป” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดงแต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง “มองผิดไป” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การชี้แนะแก่นักเรียนในลักษณะที่เป็นคำพูดและท่าทาง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุปถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมในการเคารพทางวาจา โดยการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพและมีคำลงท้ายครับ ค่ะ และพูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน เพิ่มขึ้น จากระยะเส้นฐานนักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยคำชมในช่วงท้าย การทดลอง
3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
ครั้งที่ 5

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านกระบวนการในการเคารพทางวาจา - พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ และมีคำลงท้าย ครับ ค่ะ - พูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่เสียดสี ประชดประชัน
ชื่อกิจกรรม	วาจาดีมีคนรัก
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ และมีคำลงท้าย ครับ ค่ะ 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการพูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่พูดเสียดสี ประชดประชัน
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง
วิธีดำเนินการ	1. <u>ขั้นเตรียม</u> 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เจาะลึกการเสริมแรง และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง “วาจาดีมีคนรัก” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดง แต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย 2. <u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u> นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง “วาจาดีมีคนรัก” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การชี้แนะแก่นักเรียนในลักษณะที่เป็นคำพูดและท่าทาง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม ในการเคารพทางวาจา โดยการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ และมีคำลงท้าย ครับ ค่ะ และการพูดสรรเสริญผู้อื่น ไม่พูดเสียดสี ประชดประชันเพิ่มขึ้นจากระยะ
เส้นฐานนักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยคำชมในช่วงท้าย การทดลอง
3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ

ครั้งที่ 6

หัวข้อเรื่อง

พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในการเคารพทางความคิดเห็น
- ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซง หรือพูดขึ้นมา
ลอย ๆ
- เสนอความคิดเห็นเหมาะสมตามกาลเทศะ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด

ชื่อกิจกรรม

คิดดูใหม่

เวลา

50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซง หรือพูดขึ้นมาลอย
2. เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้เหมาะสมตามกาลเทศะ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด

อุปกรณ์

1. อุปกรณ์ประกอบฉาก
2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียม
  - 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เงื่อนไขการเสริมแรง และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง “คิดดูใหม่”
  - 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดงแต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย
2. ขั้นดำเนินกิจกรรม

นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง “คิดดูใหม่”
ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ชั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การชี้แนะแก่นักเรียนในลักษณะที่เป็นคำพูดและท่าทาง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

4. ชั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านจรรยาบรรณในการเคารพทางความคิดเห็น โดยการตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซงหรือพูดขึ้นมาลอย ๆ และการแสดงความคิดเห็นได้เหมาะสมตามกาลเทศะ ยกมือขออนุญาตก่อนพูดเพิ่มขึ้น จากระยะเส้นฐาน นักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยคำชมในช่วงท้ายการทดลอง
3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
ครั้งที่ 7

หัวข้อเรื่อง

พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมในการเคารพทางความคิดเห็น
- ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซง หรือพูดขึ้นมา
ลอย ๆ
- เสนอความคิดเห็นเหมาะสมตามกาลเทศะ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด

ชื่อกิจกรรม

งานวันเด็ก

เวลา

50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซง หรือพูดขึ้นมาลอย ๆ
2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเสนอความคิดเห็นได้เหมาะสมตาม กาลเทศะ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด

อุปกรณ์

1. อุปกรณ์ประกอบฉาก
2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียม
  - 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เงื่อนไขการเสริมแรง และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง “งานวันเด็ก”
  - 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดงแต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย
2. ขั้นดำเนินกิจกรรม

นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง “งานวันเด็ก” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การชี้แนะแก่นักเรียนในลักษณะที่เป็นคำพูดและท่าทาง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านกระบวนการในการเคารพทางความคิดเห็น โดยการตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นพูด โดยไม่เล่น ไม่คุย ไม่พูดแทรกแซง หรือพูดขึ้นมาลอย ๆ และการเสนอความคิดเห็นได้เหมาะสมตามกาลเทศะ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด เพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐานนักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยคำชมในช่วงท้ายการทดลอง
3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ

ครั้งที่ 8

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมในการเคารพกฎเกณฑ์ - ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน
ชื่อกิจกรรม	กฎของเรา
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง
วิธีดำเนินการ	1. <u>ขั้นเตรียม</u> 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เจาะลึกการเสริมแรง และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง “กฎของเรา” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดงแต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย 2. <u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u> นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง “กฎของเรา” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง 3. <u>ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล</u> ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การชี้แนะแก่นักเรียนในลักษณะที่เป็นคำพูดและท่าทาง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านกระบวนการในการเคารพทางกฎหมาย โดยการยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ห้องเรียน โรงเรียน และยกมือขออนุญาตก่อนพูดเพิ่มขึ้นจากระยะเริ่มต้น นักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยคำชมในช่วงท้ายการทดลอง

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ ครั้งที่ 9

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านกระบวนการในการเคารพกฎเกณฑ์
เรียน	- ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน
ชื่อกิจกรรม	ร่วมคิดร่วมทำ
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง
วิธีดำเนินการ	1. <u>ขั้นเตรียม</u> 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เงื่อนไขการเสริมแรง และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง “ร่วมคิดร่วมทำ” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดง แต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย 2. <u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u> นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง เรื่อง “ร่วมคิดร่วมทำ” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง 3. <u>ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล</u> ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การชี้แนะแก่นักเรียน ในลักษณะที่เป็นคำพูดและท่าทาง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านกระบวนการในการเคารพทางกฎเกณฑ์ โดยการยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม กฎของห้องเรียน กฎของโรงเรียน และการยกมือขออนุญาตก่อนพูดเพิ่มขึ้นจากระยะเริ่มต้นนักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยคำชมในช่วงท้ายการทดลอง
3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนนิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
ครั้งที่ 10

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมในการเคารพสิทธิของผู้อื่น - ขออนุญาตก่อนหยิบสิ่งของของผู้อื่น - เข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง
ชื่อกิจกรรม	จำไว้เนะจ๊ะ
เวลา	50 นาที
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมขออนุญาตก่อนหยิบสิ่งของของผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงการเข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง
อุปกรณ์	1. อุปกรณ์ประกอบฉาก 2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง
วิธีดำเนินการ	1. <u>ขั้นเตรียม</u> 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เงื่อนไขการเสริมแรง และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง “จำไว้เนะจ๊ะ” 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดงแต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย 2. <u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u> นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง เรื่อง “จำไว้เนะจ๊ะ” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การชี้แนะแก่นักเรียนในลักษณะที่เป็นคำพูดและท่าทาง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านจรรยาบรรณในการเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยการขออนุญาตก่อนหยิบทรัพย์สินของผู้อื่น และการเข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลังเพิ่มขึ้นจากระยะเริ่มต้น นักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยคำชมในช่วงท้ายการทดลอง
3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนนิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ

ครั้งที่ 11

หัวข้อเรื่อง

พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมในการเคารพสิทธิของผู้อื่น

- ขออนุญาตก่อนหยิบสิ่งของของผู้อื่น
- เข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง

ชื่อกิจกรรม

ผมขอโทษ

เวลา

50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมขออนุญาตก่อนหยิบสิ่งของของผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง

อุปกรณ์

1. อุปกรณ์ประกอบฉาก
2. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียม
  - 1.1 ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เงื่อนไขการเสริมแรง และครูเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง “ผมขอโทษ”
  - 1.2 นักเรียนและครูช่วยกันเลือกผู้แสดง และแจกเอกสารให้ผู้แสดง แต่ละคนศึกษาบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย
2. ขั้นดำเนินกิจกรรม

นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง “ผมขอโทษ” ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้สังเกตการแสดง
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและอภิปราย และครูให้การชี้แนะแก่นักเรียน ในลักษณะที่เป็นคำพูดและท่าทาง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และครูให้
คำแนะนำเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุป ถ้านักเรียน
แสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านกระบวนการในการเคารพสิทธิของ
ผู้อื่น โดยการขออนุญาตก่อนหยิบสิ่งของของผู้อื่น และการเข้าแถวรับ
สิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง เพิ่มขึ้นจากระยะเริ่มต้น
นักเรียนได้รับการเสริมแรงด้วยคำชมในช่วงท้ายการทดลอง
3. สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ
ครั้งที่ 12

หัวข้อเรื่อง

ปัจฉิมนิเทศ

ชื่อกิจกรรม

เราเป็นคนดี

เวลา

50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม
2. เพื่อให้นักเรียนสรุปผลการทดลองและบอกประโยชน์ที่ได้จากการ

ทดลอง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปและทบทวนลักษณะของบุคคลที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม ความแตกต่างของผู้ที่มีและไม่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือและกล่าวปิดการทดลอง

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

เอกสารเรื่อง เพื่อนคนดี

ฉากที่ 1 บรรยายภาคตอนเช้าหน้าห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเข้าชั้นเรียน นักเรียนกำลังนั่งเล่นหน้าห้องเรียนในตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียน บางคนกำลังอ่านหนังสือ บางคนกำลังนั่งเล่น ครูวัลลภาทำหน้าที่ครูเวร เดินผ่านมาตรวจการทำความสะอาดห้องเรียน

สุทธิดา ลูกชั้นไหว้ครูวัลลภา

สุทธิดา : สวัสดีค่ะ คุณครู

ครูวัลลภา : สวัสดีสุทธิดา วันนี้มาแต่เช้าเหมือนเดิมนะ

ขณะเดียวกัน ศักดิ์สิทธิ์ถือกระเป๋าเดินสวนทางกับครูวัลลภา และหยุดยืนตรงโค้งคำนับครู

ศักดิ์สิทธิ์ : ครูครับสวัสดีครับ

ครูวัลลภา : สวัสดีศักดิ์สิทธิ์ มาแต่เช้าเหมือนเดิม

สุทธิดา : คุณครูค่ะ คุณครูมีเวลารอว่ารีเปล่าค่ะ หนูกับศักดิ์สิทธิ์ขอรบกวนคุณครูช่วยอธิบายเลข ข้อ 4. ค่ะ

ครูวัลลภา : ได้ซีค่ะ ครูจะอธิบายให้เธอสมุดมาให้ครูดู ไม่เข้าใจตรงไหน

สุทธิดา : ค่ะ

ศักดิ์สิทธิ์ : ครับ

ครูวัลลภาอธิบายคณิตศาสตร์

ครูวัลลภา : เธอละตอนนี่คงเข้าใจแล้วใช่ไหม

สุทธิดา , ศักดิ์สิทธิ์ กราบขอบพระคุณคุณครูมากค่ะ

ทั้งสองคนยกมือไหว้ครูวัลลภา

ครูวัลลภา : เดี่ยวครูจะเดินไปตรวจชั้น ป. 6 นะ

ครูวัลลภาเดินหันหลังกลับไป

ยศ และพัชรี วิ่งกันมาชนครูวัลลภาซึ่งกำลังเดินอยู่

ครูวัลลภา : โอ๊ย! ยศ พัทรี พวกเธอจะรีบไปไหนกัน

ยศ และพัชรี วิ่งไปแล้วหันหน้ามาพูดกับครู

ยศ : พวกผมจะไปเล่นปิงปอง เดี่ยวคนอื่นจะมาเล่นก่อน

ครูวัลลภายืนมองตามหลังทั้งสองคน

ครูวัลลภา : เด็กพวกนี้ต้องอบรมกันใหม่

ฉากที่ 2 ในชั่วโมงเรียนวิชาศิลปศึกษา ครูญาติให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3 คน โดยเลือกประธานกลุ่ม และวางแผนการทำงานร่วมกันออกแบบบัตรอวยพร

ศักดิ์สิทธิ์เป็นประธานกลุ่มที่ 1 ขอความคิดเห็นจากเพื่อน

ศักดิ์สิทธิ์ : เราจะออกแบบบัตรอวยพร เป็นรูปแบบไหนดี

สุทธิดา : น่าจะออกแบบให้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำใครจะดีกว่า

ยศ : ไม่เข้าท่า ซักซ้ำ เสียเวลาเปล่า ๆ

ศักดิ์สิทธิ์หันมาขอความเห็นจากยศ

ศักดิ์สิทธิ์ : เธอคิดว่าควรทำแบบไหนดีล่ะ

ยศตอบโดยแสดงสีหน้าเบื่อหน่าย

ยศ : ลอกเลียนตามแบบนั้นแหละ ไม่ต้องเรื่องมาก น่าเบื่อจะตาย

สุทธิดา : วัสดุเรามีหลายอย่าง น่าจะใช้ให้คุ้มค่า

ศักดิ์สิทธิ์ : ก็ดีเหมือนกัน บัตรของเราจะได้สวย ๆ

ยศแสดงท่าทางโกรธ พูดเสียงดัง ไม่พอใจเพื่อนทั้งสองคน

ยศ : จั๊นเธอสองคนก็ทำกันไปเองก็แล้วกัน

ศักดิ์สิทธิ์ : ยศ นายจะมัวแต่มาทะเลาะทำไม มาช่วยกันทำด้วยกันดีกว่า

ยศนิ่งเฉยและไม่ช่วยเพื่อนทำงาน

เมื่อทำงานเสร็จ ครูญาติสรุปผลงานของทุกกลุ่ม

ครูญาติ : บัตรอวยพรของกลุ่มที่ 1 แปลกใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ดีมาก มีการวางแผนการทำงานที่ดี ครูจะโชว์ผลงานไว้ที่หน้าห้อง และทุกคนควรดูเป็นแบบอย่าง

ศักดิ์สิทธิ์ สุทธิดา ยิ้มด้วยความภาคภูมิใจ ยศมองดูด้วยความเสียใจ

ฉากที่ 3 ตอนท้ายชั่วโมงเรียนวิชาศิลปศึกษา

ครูญาติ : และวันนี้ครูจะแจ้งข่าวดีให้ทราบ ครูวัลลภาท่านชมศักดิ์สิทธิ์และสุทธิดา เพื่อนร่วมชั้นเราว่าเป็นเด็กดี มีสัมมาคารวะต่อครูและเพื่อน ๆ ทุกคน นักเรียนควรเอาเป็นเยี่ยงอย่าง และดำเนินนักเรียนบางคนในห้องเรา เดินชนครูแล้ว ยังไม่ขอโทษ ขอให้ปรับปรุง และขอให้ปรบมือให้เพื่อนที่ทำความดี

นักเรียนทุกคนปรบมือพร้อมกัน สุทธิดา และศักดิ์สิทธิ์ ลูกขึ้นยกมือไหว้

ศักดิ์สิทธิ์ สุทธิดา ขอบคุณครับ ค่ะ คุณครูและเพื่อน ๆ

เอกสารเรื่อง วิชาผู้นำรัก

ฉากที่ 1 วิชามาถึงโรงเรียนแต่เช้าและพบครูไพศิลป์ซึ่งทำหน้าที่ครูเวรรับนักเรียน ที่หน้าประตูโรงเรียน วิชายกมือไหว้แล้วรีบเดินขึ้นบนอาคารเรียนตรงไปที่ห้องเรียน

ครูชลิตา : ใจเย็น ๆ ประเดี๋ยวหกล้มนะจ๊ะ

วิชาหยุดชะงักเล็กน้อย พร้อมกับยกมือไหว้ครู

วิชา : สวัสดีค่ะ คุณครู

ครูชลิตา : สวัสดีจ๊ะ วันนี้เวรหนูหรือมาแต่เช้าเลย

วิชา : ใช่ค่ะ คุณครู เดี่ยวหนูจะทำความสะอาดโต๊ะและจัดแจกันให้ใหม่ นะคะ

ครูชลิตา : ดีจ๊ะ รับสัมมนี่ไว้สิ หวานดีนะครูให้หนูนะ

วิชารับสัมและยกมือไหว้ครูชลิตา จากนั้นก็ทำความสะอาดห้องเรียนต่อไป ขณะนั้นวาสนาก็เดินเข้ามาในห้องเรียน

วาสนา : มาแต่เช้าเลยนะวิชา ทำเวรเสร็จแล้วใช่ไหม ฉันคงไม่ต้องช่วยเธอนะ

วิชา : ไม่เป็นไรจ๊ะ เกือบจะเสร็จอยู่แล้ว

วาสนา : เออ ดีมาก

วาสนาเหลือบไปพบครูชลิตา จึงกล่าวทักทายโดยไม่ได้ยกมือไหว้

วาสนา : อ้าว คุณครูมาแล้ว สวัสดีค่ะ

ครูชลิตามองดูเตือนให้วาสนาทำความสะอาดใหม่

ครูชลิตา : วาสนาทำความสะอาดครูอีกครั้งโดยการไหว้ชื่ะ

วาสนาปฏิบัติตามแล้ววิ่งออกจากห้องไปอย่างรวดเร็ว และเดินไปพบครูไพศิลป์ขณะดูแลความเรียบร้อยในสนามกีฬา

วาสนา : คุณครู วันนี้หนูขอเล่นวอลเลย์บอลนะคะ

ครูไพศิลป์เรียกวาสนาและกล่าวเตือน

ครูไพศิลป์ : เมื่อพบคุณครูทุกครั้งนักเรียนต้องยกมือไหว้ เธออยู่ชั้น ป. 5 แล้วควรปฏิบัติในสิ่งที่ดีเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับรุ่นน้องด้วย

วาสนารับปฏิบัติตามและรับว่าจะปรับปรุงตัวเอง

ฉากที่ 2   ในห้องเรียน ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มอภิปรายเรื่อง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร

วีรกรเป็นประธานกลุ่มในการอภิปราย

วีรกร   :   เพื่อน ๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไรครับ

วิภา   :   เราคิดว่าไม่ควรเลือก ส.ส. ที่แจกเงินนะคะ พวกนี้ทำให้บ้านเมืองเราไม่พัฒนา
สักที เขาใช้เงินซื้อคะแนนเสียง พอได้เป็น ส.ส. เขาก็ลืมความเดือดร้อนของ
ประชาชน ไม่สนใจที่จะช่วยเหลือ

วาสนา   :   บางคนไม่รับเงิน เพราะคิดว่าเงินน้อยนะที่ ที่จริงก็ชอบ

วีรกรหันไปถามภานุพลซึ่งนั่งเงียบอยู่

วีรกร   :   ภานุพลละ คิดว่าอย่างไรครับ

ภานุพล   :   เห็นด้วยกับวิภาครับ ส.ส. ที่แจกเงินไม่มีความคิดจริงจังกับประชาชน พอเลือก
เข้าไปแล้วก็จะไปคดโกงบ้านเมือง ไม่สนใจความทุกข์ยาก ความเดือดร้อน
ของประชาชน ไม่ได้เป็นตัวแทนของเราจริง ๆ

วาสนา   :   แหะ ทำเป็นพูดจาฉะฉาน

วีรกรมองหน้าวาสนาและพูดตักเตือน

วีรกร   :   วาสนา กรุณาให้เกียรติเพื่อนและพูดจาให้สุภาพด้วย

วาสนาแสดงความไม่พอใจ เถียงวีรกรอย่างไม่ยอมลดละ

วาสนา   :   เธอก็เหมือนกันสนใจถามแต่คนอื่น ฉันพูดอะไรก็ไม่ฟัง

วีรกร   :   ก็กรุณา อย่างแสดงกิริยาวาจาที่ไม่น่าดูสิครับ

ขณะเดียวกันครูชลิตาเดินผ่านมาได้ยินพอดี

ครูชลิตา   :   ไซ่แล้วจ๊ะ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเราต้องให้เกียรติต่อประธาน และผู้ร่วมงาน
ไม่แสดงกิริยา วาจาที่ไม่สุภาพ ไม่เหมาะสม ประธานว่ากล่าวตักเตือนอะไร
เราควรรับฟังแล้วพิจารณาด้วยว่าจริงหรือไม่ ควรที่จะปรับปรุงหรือไม่ เพื่อการ
ทำงานจะได้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย เข้าใจไหมจ๊ะ วาสนา

วาสนา   :   ค่ะคุณครู หนูจะปรับปรุงตัวเอง และต้องขอโทษเพื่อน ๆ และวีรกรด้วยค่ะ

วาสนาได้แสดงความคิดเห็นบ้าง พร้อมทั้งพูดจาสุภาพมากขึ้น

เอกสารเรื่อง มองผิดไป

ฉากที่ 1 ในชั่วโมงเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิชาภาษาอังกฤษ

ครูเกรียงไกร : วันนี้ครูจะสอนภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการสนทนา ในโอกาสต่าง ๆ มีความสำคัญ และจำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน

อัสนี : ผมว่าภาษาอังกฤษไม่มีความสำคัญสำหรับผมเลย ไม่เห็นจะได้เอาไปใช้ที่ไหนเลย เราเป็นคนไทยก็ควรจะพูดภาษาไทยจริงไหม

พรเทพ : จริงด้วย

จิตรา : ครูรูปร่างดีจังเลย น่าจะไปแสดงหนังดีกว่า ได้เงินเยอะด้วย

ครูเกรียงไกรมองดูนักเรียนแล้วพูดขึ้นว่า

ครูเกรียงไกร : สังคมปัจจุบันเราต้องติดต่อกับต่างประเทศในด้านธุรกิจ การค้าขาย เราจะอยู่ประเทศเดียวโดยไม่ติดต่อกับใครเลยจะทำให้ประเทศของเราล้าหลัง และไม่ทันคนอื่น ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ทุกประเทศใช้ติดต่อสื่อสารกัน ถ้าเราไม่เรียนรู้ เราก็ไม่สามารถจะพัฒนาประเทศให้ทันเขาได้

กฤษฎี : ครูพูดถูก

ครูเกรียงไกรมองหน้านักเรียนแต่ละคนด้วยความไม่พอใจ พร้อมพูดขึ้นว่า

ครูเกรียงไกร : อย่างการพูดจาก็เหมือนกัน การจะให้ใครมองดูพวกเราด้วยความชื่นชม พวกเราจะต้องพูดจาสุภาพ ยิ่งเป็นเด็กพูดกับผู้ใหญ่ ต้องพูดแสดงความอ่อนน้อม มีคำลงท้ายครับ ค่ะ ทุกครั้ง ครูสังเกตว่าพวกเธอพูดจาไม่น่ารักเลย โดยเฉพาะเป็นเด็กไม่ควรพูดจาล้อเลียน พูดเล่น หรือพูดล่วงเกินผู้ใหญ่ เป็นการไม่แสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่

นักเรียนสทุกคนต่างนั่งเสียบและก้มหน้า พรเทพลุกขึ้นยืนและพูดว่า

พรเทพ : ครูครับผมขอโทษครับ

ครูเกรียงไกร : ต้องพูดว่าขออภัย

พรเทพ : ขออภัยครับ

จิตรา : ขออภัยค่ะ ต่อไปนี้หนูจะไม่พูดล่วงเกินคุณครูอีกแล้วค่ะ

ครูเกรียงไกร : ดีแล้ว ที่พวกเธอคิดได้ เรามาเรียนต่อกันเลย เราเสียเวลามากแล้ว

ฉากที่ 2   ในโรงอาหารเวลาพักกลางวัน หนึ่งนุช ปราณี และสุภาพ กำลังคุยเกี่ยวกับเพื่อนต่างห้อง

หนึ่งนุช   :   ปราณีเราไม่ชอบยามสมศรีเลย ชอบทำตัวเด่น ประจบให้ครูรัก สอนก็ไม่สวย ด่าก็ด่า

ปราณี   :   เออ ใช่!

สุภาพ   :   แต่เราว่า สมศรีเขาเป็นคนมั่นใจในตัวเองนะ และความมีน้ำใจของเขาทำให้คุณครูรัก กับเพื่อน ๆ สมศรีคอยช่วยเหลือเสมอ เวลาพวกเราลืมของ เขาก็ให้เราืมทุกครั้ง

หนึ่งนุช   :   เธอเห็นเขาเป็นคนดี เธอก็ไปอยู่กับเขาสิ

สุภาพ   :   เธอไม่น่าพูดประชดเราเลย ไม่เอาละ กินข้าวดีกว่า

ขณะเดียวกัน สมศรีเดินมาที่โรงอาหารที่เพื่อน ๆ นั่งรับประทานอาหารอยู่

สมศรี   :   พวกเธอนั่งอยู่ที่นี้เอง เราเดินตามหาดังนาน

สุภาพ   :   มีอะไรจะสมศรี

สมศรี   :   สัปดาห์หน้าโรงเรียนของเราจะมีการประกวดได้วาทีกับโรงเรียนอื่น เราตั้งใจว่าจะชวนพวกเธอไปหาคุณครู เราบอกกับคุณครูว่าหนึ่งนุชมีความสามารถในการพูด ถ้าเราตั้งทีมได้ เราต้องชนะแน่

ปราณี   :   ดีนะหนึ่งนุช

หนึ่งนุช   :   ตามใจเธอสิ

สมศรี   :   ตกลง เราจะไปบอกคุณครูว่าเธอตกลงนะ

สมศรีก็เดินกลับขึ้นไปหาคุณครูบนอาคารเรียน

สุภาพยิ้มให้หนึ่งนุชและพูดขึ้นว่า

สุภาพ   :   เห็นไหมล่ะว่า สมศรีเป็นคนมีน้ำใจกับเพื่อน ๆ เสมอ

ปราณี   :   เราดูสมศรีผิดไป สมศรีเป็นคนดีนะ ไม่ได้เป็นอย่างที่เราคิดเลย

หนึ่งนุชนั่งเงียบ และแสดงท่าครุ่นคิด แล้วพูดว่า

หนึ่งนุช   :   อย่ามัวพูดกันเลย เราไปหาคุณครูกันเถอะ

ฉากที่ 3   บริเวรหน้าเสาธง เมื่อเคารพธงชาติเสร็จแล้ว ครูประกาศผลการแข่งขันประกวด
ได้วาที

ครู   :   ครูมีข่าวดีจะแจ้งให้พวกเราทราบว่า มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ทำ
ชื่อเสียงให้กับโรงเรียนโดยไปประกวดแข่งขันได้วาที ได้รับรางวัลชนะเลิศ
ขอเชิญตัวแทน
ทุกคนครับ

ตัวแทนนักเรียนที่ทำชื่อเสียงให้โรงเรียนเดินมารับรางวัล และครูให้กล่าวถึงวิธีการที่ทำให้ประสบ
ความสำเร็จในการแข่งขัน เพื่อนในกลุ่มได้เลือกให้หนึ่งนุชเป็นตัวแทนในการพูด

หนึ่งนุช   :   สวัสดีค่ะ คุณครูและเพื่อนนักเรียนทุกคน ที่มีวันนี้ก็เพราะความร่วมมือของ
ทุกคน โดยเฉพาะคุณครูที่ช่วยชี้แนะ และให้การส่งเสริมที่ดี

นักเรียนทุกคนในสนามปรบมือให้แก่นักเรียนที่ทำชื่อเสียงให้โรงเรียน

ฉากที่ 4   ในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนหลายคนกำลังจับกลุ่มคุยกัน แสดงความ
ยินดีกับเพื่อนที่ได้รับรางวัล หนึ่งนุช เดินไปหาสมศรี พร้อมจับมือสมศรีพูดขึ้นว่า

หนึ่งนุช   :   เราต้องขอโทษเธอที่ครั้งหนึ่งเราเคยมองเธอผิดไป เธอเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้
เรามีโอกาสทำงานครั้งนี้ และความสำเร็จของพวกเราก็เพราะเธอมีความ
สามารถในการประสานงานคอยดูแลเอาใจช่วยทุกอย่าง

สมศรี   :   เธอเป็นคนมีความสามารถมาก เราดีใจที่มีเพื่อนอย่างเธอ และหวังว่าเราจะ
เป็นเพื่อนที่ดีต่อกันตลอดไปนะคะ

ทั้งสองจับมือและยิ้มให้กัน

เอกสารเรื่อง วาจาดีมีคนรัก

ฉากที่ 1   ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เช้าวันอังคารก่อนโรงเรียนเช้า มินตราและนฤมล อยู่ในห้องเรียนด้วยกัน

นฤมล   :   มินตรา ทำอะไรอยู่จ๊ะ
 มินตรา   :   ทำการบ้าน เพราะเมื่อคืนปวดท้องมากเลขทำไม่เสร็จ
 นฤมล   :   มีอะไรให้ฉันช่วยไหมจ๊ะ
 มินตรา   :   ไม่มีต้องทำเอง แล้วก็เหลือข้อเดียวก็จะเสร็จแล้ว
 นฤมล   :   ถ้าอย่างนั้นฉันจะอ่านหนังสือรอให้เธอทำการบ้านเสร็จก่อน ค่อยไปเล่นดีไหมจ๊ะ
 มินตรา   :   ก็ได้จ๊ะ

ดารณีเดินเข้ามาในห้องเอากะเป๋าเก็บที่โต๊ะ แล้วเดินมานหานฤมล

ดารณี   :   นฤมลอ่านหนังสืออะไร
 นฤมล   :   หนังสือภาษาไทยจ๊ะ
 ดารณี   :   อี๊ย! ไม่ต้องมาพูดจะจำกับฉันหรือ พุดธรรมดาก็ได้
 นฤมล   :   ฉันก็พุดธรรมดาแล้วนะจ๊ะ
 ดารณี   :   ำคาญ แม่พวกปากหวานจังเลย ฉันยืมสมุดการบ้านเธอหน่อยสิ
 นฤมลเปิดกระเป๋าหยิบสมุดให้ดารณี

มินตรา   :   จะยืมของคนอื่นแท้ ๆ ไม่รู้จักพุดเพราะ ๆ กับเขา และยังไม่รู้จักขอบคุณเขาด้วย

ดารณี   :   เธอว่าใครมินตราว่าพุดไม่เพราะ และไม่รู้จักขอบคุณคนอื่น เธอว่าฉันใช่ไหม

มินตรา   :   ใช่ ฉันรำคาญพุดไม่เพราะ

นฤมล   :   พอแล้ว เป็นเพื่อนกันอย่าทะเลาะกัน

ดารณี   :   ไม่ได้ยืมตัวเองสักหน่อยทำเป็นพุดมาก

วรรณาเดินเข้ามาในห้องเรียน

วรรณา   :   สวัสดิจ๊ะทุกคน มินตรา นฤมล ไปเล่นวอลเลย์กันไหม

มินตรา   :   ไปสิ ทำงานเสร็จพอดี ไปเถอะ

มินตรา วรรณา นฤมล เดินออกไปจากห้อง ดารณีมองตาม

- ฉากที่ 2 บริเวณสนามหน้าอาคารเรียน ดารณีนั่งอยู่ใต้ต้นไม้คนเดียว นฤมลเดินเข้าไปหา
- นฤมล : ทำไมไม่ไปเล่นกับเพื่อน มานั่งอยู่คนเดียวทำไม มีอะไรไม่สบายใจ หรือเปล่า จะให้ฉันช่วยอะไรก็บอกมานะจ๊ะ ฉันยินดีมากถ้าไม่ช่วยเธอ
- ดารณี : ฉันคิดว่าเพื่อน ๆ พยายามหนีฉัน ไม่มีใครอยากให้ฉันเล่นด้วย ไม่มีใครอยากคุยกับฉัน ไม่เหมือนเธอที่เพื่อน ๆ รัก และขอบคุณกับเธอ รวมทั้งคุณครูทุกคน
- นฤมล : เธอคิดไปเองหรือเปล่านั้น
- ดารณี : เปล่าเลย มีคนหลายคนพูดกับฉันว่าฉันพูดไม่เพราะ ก็ฉันพูดแบบนี้ มาตั้งนาน และที่บ้านฉันก็พูดแบบนี้ ไม่เห็นมีใครว่าอะไร
- นฤมล : เธออาจจะพูดแบบนี้ที่บ้านได้เพราะเธอชิน และที่บ้านของเธอก็พูดกันแบบนี้ แต่นี่เป็นที่โรงเรียน ถ้าเธอสามารถเปลี่ยนได้ก็จะดีนะจ๊ะ
- ดารณี : ฉันควรพูดแบบไหนล่ะ
- นฤมล : รู้จักใช้คำแทนตัวเองว่าฉันหรือเรา ใช้คำแทนเพื่อนว่าเธอ พูดมีคำลงท้ายว่า จ๊ะ กับทุกคน ไม่เฉพาะแต่ครูเท่านั้น และรู้จักขอบคุณและขอโทษ ในโอกาสที่เหมาะสม แค่นี้เพื่อน ๆ ก็จะรักเธอทุกคนเองแหละจ๊ะ”
- ดารณี : ฉันจะพยายาม ขอบใจเธอมากนะจ๊ะนฤมล
- นฤมล : ไม่เป็นไรหรอก เห็นไหมฉันบอกแป๊บเดียวเธอก็พูดได้แล้วนี่จ๊ะ
- ดารณี ยิ้มให้นฤมล

ฉากที่ 3 บรรยากาศในห้องเรียนวิชาจริยศึกษา ครูให้นักเรียนเลือกเพื่อนที่มีความประพฤติดี และพูดจาสุภาพเพื่อเป็นตัวแทนของห้องไปคัดเลือกเป็นตัวแทนของโรงเรียนเข้าประกวดมารยาทนักเรียนระดับกลุ่มโรงเรียน

- ครูดวงแก้ว : จากการรวมคะแนนแล้ว นฤมลได้รับการเลือกเป็นตัวแทนของห้องเรานะคะ นักเรียนปรบมือให้นฤมลพร้อมกัน นฤมลโน้มศีรษะเล็กน้อยเป็นการตอบรับ
- นฤมล : ขอบคุณค่ะ
- เมื่อครูดวงแก้วเดินออกจากห้องไป ดารณีเดินเข้าไปหานฤมลที่โต๊ะ
- ดารณี : นฤมล เราขอแสดงความยินดีด้วยนะจ๊ะที่เธอได้รับเลือกจากเพื่อน ๆ ในห้อง ว่าเป็นนักเรียนตัวอย่างที่มีความประพฤติดีและพูดจาสุภาพ ซึ่งเราเองก็คิดว่าเธอเหมาะสมมาก ใครที่อยู่ใกล้เธอต้องยอมรับทุกคน
- นฤมล : ขอบใจมากจ๊ะ ที่ให้กำลังใจเรา เธอเองก็พูดจาไพเราะขึ้นมากทีเดียว เพื่อนหลายคน ชมเชยเธอนะ

- ดารณี : จริงหรือจ๊ะ เราดีใจจังเลย
- นฤมล : และคุณครูคงแกวยังบอกกับเราด้วยว่า เดี่ยวนี้เธอเป็นเด็กน่ารัก มีสัมมาคารวะ
อ่อนน้อมถ่อมตน มีน้ำใจต่อคุณครูและเพื่อน ๆ บ่อยครั้ง
- ดารณี : ฉันจะทำตัวให้เป็นเด็กดีแบบนี้ตลอดไป ชอบใจเธออีกครั้งนะคะ
- นฤมล : เช่นเดียวกันจ๊ะ

เอกสารเรื่อง งานวันเด็ก

ฉากที่ 1 บริเวณหน้าเสาธงโรงเรียน หลังจากที่นักเรียนเคารพธงชาติและสวดมนต์ไหว้พระแล้ว ครูสุดาได้พูดกับนักเรียนเกี่ยวกับการจัดงานวันเด็ก ที่จะจัดขึ้นในโรงเรียนประจำปีนี้ เพื่อให้การจัดงานวันเด็กเป็นการสนองความต้องการของนักเรียนจริง ๆ จึงมอบให้คณะกรรมการสภานักเรียนประชุมกัน เพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับประเภทของกิจกรรมที่จะจัดขึ้น ซึ่งจะเสนอต่อที่ประชุมครูต่อไป

เสรี ซึ่งเป็นประธานนักเรียนได้ยกมือขึ้น

เสรี : จะให้พวกเราประชุมกันเวลาไหนครับ

ครูสุดา : ให้พวกเธอประชุมช่วงพักเที่ยง ถ้ายังไม่เสร็จให้ประชุมต่อในช่วงโมงสุดท้าย

ฉากที่ 2 ห้องประชุมสภานักเรียน เสรี เป็นประธานดำเนินการประชุม มีศจีเป็นเลขานุการ และมีสมาชิกซึ่งเป็นกรรมการสภานักเรียนอีก 4 คน คือ วสันต์ กิติ มีนา และเมษา เมื่อเสรีเริ่มดำเนินการประชุมต่างก็เสนอความคิดของตัวเอง

วสันต์ : ฉันว่า น่าจะแข่งเกมวิบาก แก้อัฒนตรี แล้ววสันต์ต้องหยุดเมื่อได้ยินเสียงกิติ และมีนาพูดแทรกขึ้นพร้อม ๆ กัน

กิติ : ไม่เอา ... เราไม่เอา เราอยากแสดงละคร

มีนา : ประกวดแดนเซอร์ดีไหม มันทันจะบอกให้

มีนาพูดพร้อมกับแสดงท่าทางประกอบ

เมษา : พูดทีละคนได้ไหม ฉันหนวกหูจะตายอยู่แล้ว

กิติ : มีอะไรี่เปล่า ... มีอะไรี่เปล่า กิติแก๊งร้องเพลงยืยวนต่อ

เสรี : ฉันขอให้พวกเธอพูดทีละคนได้ไหม

แต่เสรีไม่สามารถทำให้เสียงเหล่านั้นสงบลงได้ เสรีจึงปิดประชุมเพื่อไปประชุมใหม่ในช่วงโมงสุดท้าย

ฉากที่ 3 หลังเลิกประชุมแล้ว ศจีได้ไปรายงานครูสุดา ว่าการประชุมไม่สามารถหาข้อยุติได้ และได้เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้ครูสุดาฟัง ครูสุดาจึงบอกกับศจีว่าก่อนที่สมาชิกในที่ประชุมจะพูดนั้น จะต้องให้ยกมือขออนุญาตก่อน พร้อมกับรับปากกับศจีว่าจะไปอธิบายให้สมาชิกคนอื่นฟัง ในการประชุมช่วงโมงสุดท้ายวันนี้

เมื่อคณะกรรมการนักเรียนอยู่ในที่ประชุมแล้ว

ครูสุดา : นักเรียนที่รัก ครูรู้ว่าพวกเธอยังหาข้อสรุปไม่ได้ว่าจะให้จัดกิจกรรมอะไรบ้าง
ในงานวันเด็กปีนี้ เพราะว่าพวกเธอไม่เข้าใจถึงวิธีการประชุมที่ดี

ครูสุดาหยุดชะงักเมื่อกิตติพูดแซงขึ้นมา

กิตติ : การประชุมที่ดีเป็นยังไงครับ

ครูสุดา : การประชุมที่ดีนอกจากสมาชิกทุกคนจะช่วยกันแสดงความคิดเห็นแล้ว ยังจะต้องเคารพประธานในที่ประชุมด้วย การยกมือขออนุญาตก่อนพูดทุกครั้ง
และให้ประธานในที่ประชุมอนุญาตจึงพูดได้

ครูสุตามองไปเห็นมีนายยกมืออยู่

ครูสุดา : มีนาจะพูดอะไรคะ

มีนา : คือต่อไปนี่ ผมจะยกมือขออนุญาตก่อนพูดทุกครั้งครับ และผมอยากให้
ประธานเสรี ดำเนินการประชุมได้แล้วครับ

ทุกคนยิ้มอย่างพอใจคำพูดของมีนา และเสรีดำเนินการประชุม โดยที่ทุกคนยกมือขออนุญาตก่อน
พูด และสรุปมติของที่ประชุมได้ เสรีจึงนำเสนอต่อที่ประชุมครูต่อไป

เอกสารเรื่อง ร่วมคิดร่วมทำ

ฉากที่ 1   บรรยายภาคในห้องประชุม ทุกคนนั่งประชุมกันอย่างเรียบร้อย

หัวหน้าห้อง :   วันนี้เราเรียกทุกคนมาประชุมก็เพื่อปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องงานครบรอบ 30 ปีของโรงเรียนเรา ซึ่งจะมีการจัดงาน โดยจะเชิญผู้ปกครองนักเรียน พ่อค้า ประชาชน มาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ที่ประชุมคณะกรรมการนักเรียนมอบหมายให้แต่ละชั้นรับผิดชอบการเตรียมงาน วันนี้เราจึงขอให้ทุกคนช่วยกันคิดว่าจะทำอย่างไร จึงจะเสร็จทันวันจัดงาน เพราะเรามีเวลาเตรียมงานเพียง 1 สัปดาห์เท่านั้น

ศักดา ยกมือขออนุญาต

ศักดา :   เราต้องทำบริเวณไหนบ้างครับ

หัวหน้าห้อง :   บริเวณที่สำคัญคือ ประตูทางเข้าทั้ง 2 ด้าน ส่วนบริเวณรอบ ๆ หอประชุม สนามกีฬา ส่วนด้านหลังโรงเรียน ใครมีความคิดเห็นอย่างไร ก็เชิญเสนอได้เลยค่ะ

สุวรรณ :   ผมขอเสนอว่าแบ่งกลุ่มกันรับผิดชอบไปเลย ใครจะเริ่มทำอะไร เมื่อไรก็ได้ แต่ต้องเสร็จให้ทันวันจัดงาน เพราะเรายังมีเวลาตั้ง 1 สัปดาห์

หัวหน้าห้อง :   ขอบคุณค่ะ เราจะรับข้อเสนอของเธอไว้พิจารณา ตอนนี้ขอให้ทุกคนช่วยแสดงความคิดเห็นก่อนแล้วจึงพิจารณากันทีหลัง

ยุพธนายกมือ

ยุพธนา :   ผมเห็นด้วยกับสุวรรณครับ

เด่นนภายกมือขออนุญาต

เด่นนภา :   ฉันขอเสนอว่าเราช่วยกันทำหลังเลิกเรียน วันละ 2 ชั่วโมง กว่าที่จะถึงวันจัดงาน ก็คงเสร็จพอดี

สุวรรณยกมือขออนุญาต

สุวรรณ :   ถ้าทำแบบนั้นผมว่าจะไม่สะดวก บางคนต้องรีบกลับรถรับ - ส่ง บางคนก็ต้องซ้อมกีฬา

หัวหน้าห้อง :   ทั้งเด่นนภาและสุวรรณ เสนอมาก็ดี แล้วคนอื่นจะว่าอย่างไรค่ะ

สมศักดิ์ยกมือขออนุญาต

สมศักดิ์ : ผมว่าเป็นข้อเสนอที่ดีทั้งสองคน พวกเราควรจะช่วยกันพิจารณา ส่วนผมอยาก
จะให้ทำทั้ง 2 วิธีคือ ช่วงแรกที่ยังมีเวลาเหลือ เราก็ทำตามข้อเสนอของเด่นนภา
และ 2 วันสุดท้าย เราก็แบ่งกลุ่มกันรับผิดชอบตามข้อเสนอของสุวรรณ เราจะได้ดูแลพื้นที่ให้ทั่วถึง

สุวรรณ : ถึงอย่างไรผมก็ยังอยากให้แบ่งกลุ่มกันทำงานไปเลย จะได้รู้ว่ากลุ่มไหนทำ
หรือไม่ทำ

หัวหน้าห้อง : สุวรรณ อย่าลืมนะว่าพวกเราต้องรับผิดชอบทั้งห้อง ไม่ใช่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

สุวรรณ : ขอโทษครับ แล้วส่วนใหญ่คิดว่าควรทำอย่างไรละ

มรกต : ฉันเห็นด้วยกับสมศักดิ์ ที่ให้ช่วยกันทำตอนแรกแล้วค่อยแบ่งกลุ่มกัน
รับผิดชอบตอนหลัง

ชลาลัย : ฉันเห็นด้วยกับมรกต

หัวหน้าห้องยิ้ม

หัวหน้าห้อง : ใครมีความคิดเห็นอย่างอื่นจะเสนอบ้างไหมคะ

ทุกคนเงยบไม่มีข้อเสนอ

หัวหน้าห้อง : สุวรรณกับเด่นนภา จะว่าอย่างไรคะ

สุวรรณ : ความเห็นส่วนมากว่าอย่างไร ผมก็ไม่มีปัญหาอะไรครับ

เด่นนภา : ฉันก็ไม่มีปัญหา ข้อเสนอของสมศักดิ์ก็ดีค่ะ

หัวหน้าห้อง : ถ้าอย่างนั้น ก็ตกลงกันตามนี้นะคะ เราจะช่วยกันทำความสะอาดหลังเลิกเรียน
ทุกวัน จนถึง 2 วันสุดท้ายแล้วจึงให้แต่ละกลุ่มรับผิดชอบตามพื้นที่ต่าง ๆ
จนกว่าจะถึงวันจัดงาน พุธนี้เราเริ่มงานเลยนะคะ ขอให้ทุกคนเตรียมอุปกรณ์
ในการทำความสะอาดกันมาให้ครบนะคะ วันนี้เลิกประชุมกันเพียงเท่านี้
ขอบคุณทุกคนที่เข้าร่วมประชุม และช่วยกันเสนอความคิดเห็นจนได้ข้อสรุป
ที่น่าพอใจ

นักเรียนทุกคนยิ้มให้กัน

เอกสารเรื่อง คิดดูใหม่

ฉากที่ 1   บรรยายภาคในชั้นเรียน วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ขณะที่ครูกำลังอธิบาย
เรื่องสารอาหาร

ครูวัชรีย์ :   เราจะเรียนเรื่องสารอาหาร ก่อนอื่นนักเรียนลงบอกมาก่อนว่าเมื่อเช้า
ใครรับประทานอะไรบ้าง

ต่อพลยกมือขออนุญาต

ต่อพล :   ทานข้าวกับไข่เจียว ครับ

ยุพายกมือขออนุญาต

ยุพา :   ทานข้าวกับไข่ต้ม ค่ะ

ณรงค์ :   ผมทานข้าวกับช้อนครับ

นักเรียนในห้องหัวเราะ และครูวัชรีย์หันไปมองณรงค์

ครูวัชรีย์ :   ณรงค์อย่าออกเรื่อง คนอื่นลงบอกมาอีกสิ เมื่อเช้าทานข้าวกับอะไร

ดารา ยกมือขออนุญาต

ดารา :   ทานข้าวกับต้มยำปลาค่ะ

ครูวัชรีย์ :   ดีมากพอแค่นี้ก่อน คราวนี้มาดูซิว่าอาหารที่เรารับประทานเข้าไป
มีสารอะไรอยู่บ้าง

ยุพายกมือขออนุญาต

ยุพา :   โปรตีนค่ะ

ณรงค์พูดแทรกแซงขึ้นมาทันที

ณรงค์ :   ผมว่าน่าจะเรียกโปรตีนนะครับ จะได้สุขภาพ

นักเรียนในห้องหัวเราะ ครูวัชรีย์มองหน้าณรงค์

ครูวัชรีย์ :   ณรงค์ เธอควรจะเคารพในความคิดเห็นของเพื่อน ถ้าเธออยากแสดงความคิดเห็น ขอให้รักษามารยาทด้วยค่ะ

ครูสอนต่อไป

ครูวัชรีย์ :   ดาราหนูรู้ไหมมีสารอะไรอีกบ้าง นอกจากโปรตีน

ดารา :   คาร์โบไฮเดรต ไขมัน เกลือแร่ วิตามิน และน้ำ ค่ะ

ครูวัชรีย์ :   ดีมาก ถูกต้อง

ณรงค์ :   น้ำมันก๊าด จัดอยู่ในไขมันด้วยหรือเปล่าครับ

ครูวัชรีย์หันไปมองณรงค์

ครูวัชรีย์ : แล้วณรงค์รับประทานน้ำมันก๊าดด้วยหรือเปล่าคะ

ณรงค์ : เปล่าครับ

ครูวัชรีย์ : เรากำลังพูดถึงสารอาหารที่ร่างกายได้รับจากอาหารที่รับประทานเข้าไปอยู่นะคะ นักเรียนบางคนหัวเราะ บางคนนั่งเงียบ ครูวัชรีย์สอนต่อไป

ครูวัชรีย์ : โปรตีนได้จากอาหารจำพวกไหนคะ ต่อพล

ต่อพลลุกขึ้นยืนและตอบครู

ต่อพล : จำพวกเนื้อสัตว์ น้านม ครับ

ณรงค์พูดแทรกขึ้นมา

ณรงค์ : ถั่วบางชนิดด้วยครับ

ต่อพลหันไปมองณรงค์ แล้วนั่งลง

ครูวัชรีย์ : ดีมากต่อพล แล้วคาร์โบไฮเดรต มีอยู่ในอาหารจำพวกไหน ยุพา

ยุพาลุกขึ้นยืนและตอบครู

ยุพา : อาหารจำพวกแป้ง เช่น ข้าว เผือก มัน ค่ะ

ธวัชชัยพูดแทรกขึ้นมา

ธวัชชัย : ถ้าอย่างนั้น อริสมันต์ก็มีคาร์โบไฮเดรต อยู่ด้วยซิครับ

นักเรียนในห้องหัวเราะ ธวัชชัยหันไปยิ้มกับณรงค์

ครูวัชรีย์หันไปมองธวัชชัยแล้วหันกลับ

ครูวัชรีย์ : พูดอะไรให้เข้าใจเรื่องหน่อยนะคะ ขอให้เธอรักษาระเบียบ และรู้จักกาลเทศะด้วย ยุพาตอบถูกแล้ว ส่วนไขมันมีอยู่ในอาหารจำพวกน้ำมันต่าง ๆ แล้วเกลือแร่ วิตามิน จะได้จากอาหารจำพวกไหนคะ

ดารา ยกมือขออนุญาต

ครูวัชรีย์ : ดารา

ดาราลุกขึ้นยืนและตอบครู

ดารา : ผักและผลไม้ ค่ะ

ครูวัชรีย์ : ถูกต้องค่ะ นักเรียนคงรู้แล้วนะคะ เราได้รับสารอาหารอะไรบ้างจากอาหารที่เรารับประทานไปเมื่อเช้า

ณรงค์ : ผมรับประทานกับข้าวแล้วจะได้สารอะไรล่ะครับ

ครูวัชรีย์หันไปมองณรงค์

ครูวัชร : ณรงค์ เรอนอกเรื่องมากไปแล้ว การพูดของเธอแต่ละครั้ง ไม่ให้เกียรติครูเลย
 อยากพูดตอนไหนเธอก็พูด บางทีเพื่อนพูดยังไม่ทันจบเธอก็พูดแทรกขึ้นมา
 แสดงถึงการไม่เคารพคนพูด ทำให้ครูเสียเวลาสอน เพื่อนก็เสียสมาธิในการเรียน
 เธอทำแบบนี้จะอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมไม่ได้ดี ครูอยากให้เธอเก็บไปคิดด้วย

ครูวัชรหันไปมองนักเรียนคนอื่น

ครูวัชร : มีใครจะถามอะไรครูอีกไหม

ธวัชชัยยกมือขึ้นและถามครู

ธวัชชัย : ชั่วโมงหน้าเตรียมของมาทำอาหารที่โรงเรียนใช่ไหมครับ

ครูวัชร : ไม่แน่นอนค่ะ อาจจะไม่ได้ทำเพราะครูต้องสอนเรื่องนี้ให้จบก่อน

นักเรียนทุกคนหันไปมองณรงค์และธวัชชัย ทั้งสองก้มหน้า

เอกสารเรื่อง กฎของเรา

ฉากที่ 1   ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อัมพลวิ่งเข้ามาในห้องทั้งรองเท้าและโยนกระเป๋าหนังสือไว้ที่เก้าอี้

ลลิตา   :   อัมพลทำไมเธอไม่ถอดรองเท้าก่อนล่ะจ๊ะ

อัมพล   :   ฉันขึ้นมาแป๊บเดียว เดี่ยวจะลงไปข้างล่างแล้ว ไม่ทำเลอะเทอะเท่าไรหรอกนะ

ลลิตา   :   ถึงอย่างนั้นก็เถอะนะ เธอควรจะทำตามกฎของโรงเรียนที่ไม่ให้ใส่รองเท้าขึ้นมานบนอาคารเรียนนะ น่าจะเห็นใจคนทำความสะอาดบ้าง

วราพร   :   นั่นสิ แล้วคูชิลี้อีกไม่ใส่ในกางเกงให้เรียบร้อย

อัมพล   :   แหม พวกเธอก็บ่นเป็นยายแก่ไปได้ ไปละ ไปเล่นบอลดีกว่า

ฉากที่ 2   ในสนามฟุตบอล อัมพลและอื่น ๆ กำลังเล่นฟุตบอลอยู่

ธงชัย   :   พวกเรา วันนี้หยุดแค่นี้ก่อนเถอะนะจะเข้าแถวแล้ว

อัมพล   :   ก็ได้ แหมกำลังสนุกเลย เดี่ยวฉันไปซื้อขนมที่สหกรณ์ก่อน

ธงชัย   :   จะเอาไปกินตอนไหน กลางวันค่อยมาซื้อก็ได้

อัมพล   :   นายนี้ไม่รู้อะไรซะแล้ว นายไปก่อนเถอะ

ธงชัย   :   แล้วลูกฟุตบอลนี่ละ วันนี้เวรเธอเก็บไม่ใช่หรือ

อัมพล   :   เออวางแอบ ๆ ไว้แถวสนามนี่แหละ ตรงต้นไม้ก็ได้ เดี่ยวกลางวันก็มาเล่นแล้ว

ธงชัย   :   แต่คุณครูตกลงกับพวกเราแล้วไม่ใช่หรือว่า อุปกรณ์ทุกอย่างเล่นแล้วให้ไปเก็บในห้องพละ

อัมพล   :   เออনা คุณครูไม่รู้หรอก ไม่ต้องไปทำตามที่คุณครูบอกทุกอย่างหรอกนะ ไปละ

ฉากที่ 3   ในช่วงโมงเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ครูมาลินีซึ่งเป็นครูประจำวิชาเดินเข้ามาในห้องเรียน

หัวหน้าชั้น :   นักเรียน ทำความเคารพ

นักเรียน :   สวัสดีครับ สวัสดีค่ะ คุณครู

ครูมาลินี :   สวัสดีค่ะ นักเรียน เป็นอย่างไรบ้างคะเข้านี้เดี๋ยวครูขอดูงานที่ส่งไปเมื่อวานนี้ด้วยนะคะ อ้าวนั่น อัมพลทำไมถึงทานขนมในห้องล่ะคะ ไม่ได้ทานข้าวเช้าหรือคะ

อัมพล   :   เปล่าครับ

ครูมาลินี : นักเรียนคะถ้าใครไม่ได้รับประทานอาหารเข้ามาให้บอกครูนะคะ แต่ถึงอย่างไร นักเรียนก็ไม่ควรทานขนมในขณะที่เรียนอยู่นะคะ และอีกอย่างข้อตกลงของห้องเราเขียนไว้ที่บอร์ดหลังห้องนักเรียนลองอ่านซิคะ

นักเรียน : 1. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน
2. แต่งกายสุภาพ เรียบร้อย และถอดรองเท้าก่อนขึ้นอาคารเรียน
3. ช่วยกันรักษาความสะอาดและทิ้งขยะลงในถังที่รองรับทุกครั้ง
4. ไม่พูดคำหยาบและไม่ส่งเสียงดังหรือคุยเล่นกันขณะเรียน
5. ไม่นำขนมหรืออาหารมารับประทานในขณะที่เรียน

ครูมาลินี : เมื่อเรามีกฎระเบียบและข้อตกลง ซึ่งจะทำให้เราอยู่ร่วมกันได้ และเป็นพื้นฐานต่อการปฏิบัติตามกฎหมายเมื่อนักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เพื่อจะได้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนะคะ

อำพล : ครูครับ ผมขอโทษครับ

ครูมาลินี : ไม่เป็นไรค่ะ ครูอยากให้นักเรียนของครูเป็นเด็กที่น่ารักและเป็นผู้ที่เคารพข้อตกลงที่พวกเราร่วมกันตั้งขึ้นและกฎระเบียบของส่วนรวมเพื่อจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไป

ลลิตา กระซิบกับอำพล

ลลิตา : เห็นไหม อำพล ฉันเตือนเธอเพราะหวังดีจริง ๆ นะ

อำพล : ขอบใจมากนะลลิตา ต่อไปนี้ฉันจะเป็นอำพลคนใหม่แล้วละ

ครูมาลินี : นอกจากนี้ ครูมีข่าวดีจะแจ้งให้ทราบคือจากการรวมคะแนนพฤติกรรมในห้องเรียนจากอาจารย์ทุกท่าน นักเรียนห้องเรา 2 คนได้รับรางวัล ระเบียบวินัยดีเด่นอันดับ 1 และ 2 ของระดับประถมศึกษา คือ ลภาวัน และ คณิน ค่ะ

เพื่อน ๆ ปรบมือ

ครูมาลินี : พวุงนี้หลังเคารพธงชาติให้ทั้ง 2 คน เตรียมตัวรับรางวัลจากอาจารย์ใหญ่ ครูอยากให้นักเรียนดูไว้เป็นตัวอย่างและปฏิบัติตาม ไม่ใช่เพียงเพื่อหวังรางวัล แต่เพื่อนักเรียนจะได้ฝึกและพัฒนาตนเองเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตนะคะ

เอกสารเรื่อง จำวันะจ๊ะ

ฉากที่ 1   เข้าวันจันทร์ที่สหกรณ์ของโรงเรียน นักเรียนหลายคนกำลังมุ่งซื้อขนมอยู่ มานะเดินเข้าไปเพื่อซื้อของแต่ไม่สามารถเข้าไปได้

- มานะ : โอ๊ย ตายแล้วจะซื้อไม่บรรทัดไปทำงานซักหน่อย เข้าไปไม่ได้เลย
- มยุรี : นั่นสิ ฉันมาตั้งนานแล้วจะซื้ออย่างลบไปให้น้องก็ถูกเบียดออกมา แะเลย
- สมภพ : สวัสดิ์ มานะ มยุรี มายืนทำอะไรกันตรงนี้นะ
- มานะ : จะมาซื้อของนั่นแหละ แต่เข้าไปไม่ได้เลย ต่างคนต่างเบียดกันเป็นไทยมุงเลย
- สมภพ : นั่นสิ แะจิง ฉันว่านะถ้าไม่แย่งกันเบียดกันทุกคนก็จะซื้อของได้และเร็วด้วย
- อ้าว ถึงเวลาเข้าแถวแล้วไปกันเถอะพวกเรา
- มยุรี : จะไปก็ไป เอาไว้ซื้อตอนกลางวันก็ได้ แต่น้องฉันสิจะไม่มีอย่างลบใช้
- ของฉันก็หมดพอดี
- สมภพ : แบ่งของฉันไปก่อนก็ได้
- มยุรี : ขอบใจจ๊ะ

ฉากที่ 2   ในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังจากรับประทานอาหารกลางวันแล้ว นักเรียนหลายคนกำลังนั่งคุยกัน อรทัยนั่งทำงานวิชาคณิตศาสตร์อยู่ที่โต๊ะของตน

- อรทัย : ตายจริง แะแล้ว
- มยุรี : เป็นอะไรไปจ๊ะ อรทัย
- อรทัย : ฉันลืมเอางเวียนมาจากบ้านจ๊ะมยุรี แล้วจะต้องทำงานส่งครูบายนี้ด้วย
- มยุรี : ฉันก็ไม่ได้เอามาด้วยซิจ๊ะ ทำอย่างไรดี
- อรทัย : เมื่อเช้าฉันเห็นสมภพใช้อยู่นะ
- มยุรี : แต่สมภพไม่อยู่นะจ๊ะ เห็นบอกว่าจะไปทิ้งขยะเดี๋ยวก็คงมา
- อรทัย : สงสัยอยู่ในกระเป๋ไปดูดีกว่า
- มยุรี : อรทัย ฉันว่าเธอควรจะขออนุญาตสมภพก่อนนะจ๊ะ
- อรทัย : อื้อ จะเป็นอะไรไปเพื่อนกันทั้งนั้น
- มยุรี : แต่ฉันว่าเราไม่ควรจะไปคั่นกระเป๋ของเพื่อนในขณะที่เขายังไม่อนุญาตนะจ๊ะ เพราะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น จำไม่ได้แล้วหรือจะที่คุณครูเคยบอกไว้
- อรทัย : นั่นสินะ ฉันนี่แะจิง
- มยุรี : รอสักครู่จะเดี๋ยวสมภพก็กลับมาแล้วละ นั่นไง มาพอดีเลย

- สมภพ : มีอะไรกัน กำลังคุยอะไรกันอยู่
 อรทัย : ฉันจะขอยืมวงเวียนของเธอหน่อยจ๊ะ เพราะจะต้องรีบทำงานให้เสร็จส่งปายนี้
 สมภพ : ได้เลย ฉันไม่คิดค่าเช่าหรือก เอาไปเลยนี่เ
 อรทัย : ขอบใจมากจ๊ะ

ฉากที่ 3 ในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชั่วโมงเรียนวิชาภาษาไทย ครูกัลยาเดินเข้ามาในห้องเรียน

- ครูกัลยา : สวัสดีค่ะ นักเรียน วันนี้ครูมีหนังสือเกี่ยวกับบทร้อยกรองมาให้ นักเรียนมารับได้เลยนะคะ

นักเรียนเข้าแถวมารับหนังสือจากครู อย่างเป็นระเบียบพร้อมกับกล่าวคำขอบคุณจนครบทุกคน

- ครูกัลยา : นักเรียนคะ ครูขอให้นักเรียนปรบมือให้ตนเองด้วยคะ
 นักเรียนปรบมือ

- ครูกัลยา : นักเรียนทราบไหมคะว่าทำไมครูจึงให้นักเรียนปรบมือ
 มยรียกมือขออนุญาต

- ครูกัลยา : เชิญค่ะ มยรี

- มยรี : หนูคิดว่าที่คุณครูให้ปรบมือเพราะพวกเราเข้าแถวรับของจากครูค่ะ

- ครูกัลยา : ถูกต้องค่ะ ดีมาก ครูขอชมเชยนักเรียนทุกคนที่เข้าแถวรับของตามลำดับ
 ก่อนหลังอย่างเป็นระเบียบ แสดงว่านักเรียนยังจำที่ครูบอกได้ว่ามาเรียงลำดับ
 การเข้าแถวรับสิ่งของตามลำดับก่อนหลัง เป็นประชาธิปไตยด้านคุณธรรม
 ทางด้านการ .....

มานะ ยกมือขออนุญาต

- ครูกัลยา : เชิญค่ะ

- มานะ : การเคารพสิทธิของผู้อื่น ครับ

- ครูกัลยา : ถูกไหมคะ นักเรียน

- นักเรียน : ถูกครับ ถูกค่ะ

- ครูกัลยา : เก่งมากนะคะ แสดงว่านักเรียนจำที่ครูสอนได้และนำมาใช้ด้วย เยี่ยมจริง ๆ
 ครูมีของรางวัลให้หัวหน้าชั้นเป็นตัวแทนมารับไปแจกเพื่อนนะคะ

มานะ เดินออกมารับของจากครูกัลยา นักเรียนทั้งหมดลุกขึ้นยืนและกล่าวคำขอบคุณ

- นักเรียน : ขอขอบคุณครับ ขอขอบคุณค่ะ คุณครู

เอกสารเรื่อง ผมขอโทษ

ฉากที่ 1 บรรยายภาคตอนเช้าในห้องเรียนก่อนเข้าโรงเรียน วิลและลีลา กำลังนั่งอ่านหนังสือ

วิไล : สัตว์ทำการบ้านเสร็จหรือยัง

๒. **ลิลิต** : **เสร็จแล้ว ขอละ**

วิไล : เสร็จแล้วเหมือนกัน แล้วเตรียมดูหนังสือสอบเก็บคะแนนหรือยัง

ลิลลา : เตรียมแล้วครึ่งนี้คิดว่าทำได้

นิพนธ์นั่งทำการบ้าน วิชัยเดินเข้ามาในห้องแล้ววางกระเป๋าไว้บนโต๊ะ นิพนธ์หันมาพูดกับวิชัย

นิพนธ์ : วิทย ทำการบ้านที่ครูให้เมื่อวานเสร็จหรือยัง

วิชัย : เสร็จแล้ว เอะล่ะ

นิพนธ์ : ยังไม่เสร็จเลย เมื่อคืนนั้นลืม มัวแต่ดูหนังสือเตรียมสอบ

วิทย์ : ถ้าอย่างนั้น เธอทำการบ้านไปนะฉันจะไปอ่านหนังสือที่ห้องสมุด วิไล ลีลา
ไปอ่านหนังสือกับฉันไหม

วิไล , ลีลา : ไปจะ เดี่ยวฉันเก็บหนังสือก่อนนะ

นิพนธ์นี้่ทำการบ้าน พร้อมพูดขึ้นว่า

นิพนธ์ : ข้อนี้ทำไม่ได้เลย โรงเรียนจะเข้าแล้วเขาของวิชัยมาลอกดีกว่า

นิพนธ์นั่งคิดอยู่สักครู่หนึ่งก็เหลียวซ้ายเหลียวขวาไม่เห็นวิชัยแล้ว ก็หันไปทางกระเป๋าสานของวิชัยและหยิบสมุดแบบฝึกหัดของวิชัยออกมาลอกการบ้าน สัญญาดังขึ้นได้เวลาเข้าแถว นิพนธ์เก็บสมุดของวิชัยไว้ในโต๊ะของตัวเอง

นิพนธ์ : เสรีพอดีเลย ไปเข้าแถวดีกว่า

ฉากที่ 2   ในชั่วโมงคณิตศาสตร์ ครูวาทีนเดินเข้ามาในห้อง

ครูวาทินี : นักเรียน ใครทำการบ้านเสร็จแล้วเอาสมุดมาส่ง

นักเรียนเดินออกไปส่งสมุด

คราวนี้ : มีใครยังไม่ได้มาส่งบ้าง คงจะส่งครบทุกคนแล้วใช่ไหม

วิจัยรื้อกระเป๋าทนเอง และยกม้อขึ้น

วิชัย : คุณครูครับ ผมยังไม่ได้ส่งแบบฝึกหัด

ครุวาทินี้ : ทำไมละ วิชาทำงานบ้านไม่เสร็จหรือ

วิชัย : เปล่าครับ ผมทำเสร็จตั้งแต่เมื่อคืนแล้ว และผมก็เอาใส่กระเป๋า แต่ผมหาสมุด
ไม่เจอ

ครวาทินี : ถ้ามเพื่อน ๆ ดูหรือยัง ใครเห็นแบบฝึกหัดของวิช้ย่าง

นิพนธ์แสดงสีหน้าตกใจ หันไปทางวิชัย

นิพนธ์ : วิชัย ขอโทษ ฉันเป็นคนเอาสมุดของเธอมาดูเองตอนที่เธอไม่อยู่ ขอโทษด้วยนะ
ที่ทำให้เธอตกใจ

ครูวาทีนี่ : วิชัย เจอแล้วหรือยัง

วิชัย : เจอแล้วครับ

นิพนธ์รีบหยิบสมุดออกมาให้วิชัย วิชัยเดินถือสมุดไปที่โต๊ะคุณครูวาทีนี่

ครูวาทีนี่ : เจอที่ไหนล่ะ

นิพนธ์ลุกขึ้นตอบ

นิพนธ์ : ครูครับผมหยิบมาเอง ตอนที่วิชัยไม่อยู่ ผมไม่ได้บอกวิชัย คิดว่าดูเสร็จแล้ว
จะเก็บสมุดไว้ที่เดิม พอดีโรงเรียนเช้า ผมรีบไปเข้าแถวแล้วลืมคืน ผมขอโทษ
เขาแล้ว

ครูวาทีนี่ : ดีแล้ว การที่นักเรียนหยิบของของใคร ควรจะขออนุญาตเจ้าของเขาก่อน ไม่ใช่
ถือว่าสนิทกัน ถือว่าเป็นเพื่อนหรือเป็นพี่ หรือเป็นคนที่ยกเรามาเป็นข้ออ้างแล้ว
ไม่ขออนุญาต การขออนุญาตเจ้าของก่อนที่จะเอของของเขา เป็นการเคารพ
สิทธิของผู้อื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่นักเรียนควรมีและควรปฏิบัติให้เป็นนิสัย ครูหวังว่า
ทุกคนคงเข้าใจ และคงไม่มีเรื่องแบบนี้อีกนะค่ะ

ครูมองหน้านิพนธ์ นิพนธ์ก้มหลบตา

นักเรียนในห้อง : ครับ ค่ะ

ครูมองดูเวลาแล้วหันไปพูดกับนักเรียน แล้วแจกข้อสอบ

ครูวาทีนี่ : เอาละ ทุกคนเตรียมสอบได้ หมดเวลาแล้วให้ทุกคนเอามาส่งให้คุณครู
เมื่อหมดเวลาเรียนตอนท้ายชั่วโมง นิพนธ์เดินเข้าไปหาวิชัย

นิพนธ์ : วิชัย ฉันขอโทษนะ ที่ฉันเปิดกระเป๋าของเธอแล้วหยิบสมุดของเธอออกมา
โดยไม่ได้ขออนุญาต ที่หลังฉันจะไม่ทำอีกแล้ว

วิชัยยิ้มกับนิพนธ์

วิชัย : ไม่เป็นไรหรอก ฉันให้อภัย

ฉากที่ 3 พักกลางวัน ธาณีรับวิ่งลงบันไดอย่างรวดเร็ว แขนงหน้าเพื่อนตรงไปที่ร้านค้าเพื่อที่จะแย่ง
เพื่อนนักเรียนซื้ออาหารรับประทาน มีนักเรียนหลายคนยืนเข้าแถวรอซื้ออาหารอยู่ ธาณีเดินเข้าไป
แทรกแถวระหว่างนักเรียนชั้น ป.3

ธาณี : พี่ขอแทรกหน่อยนะ

เด็กมองหน้าธานีด้วยสายตาไม่พอใจ

น.ร.ชั้น ป.3 : ทำไมพี่ไม่ไปต่อแถวละ

ธานี : พี่รีบมากเดียวทำงานส่งครูไม่ทัน ต้องรีบทานข้าวอย่างรวดเร็วแล้วต้องไปทำงานต่อธานีพูดเสร็จหันไปทางคนขายของ

คนขายของ : พี่ไม่ขายให้เธอหรอก เพราะพี่มีกฎว่าทุกคนที่จะซื้อของต้องเข้าแถวให้เป็นระเบียบ

ธานี : ผมรีบมากนะครับ

คนขายของ : คนอื่นก็รีบเหมือนกัน ถ้าเธอจะซื้อต้องไปต่อแถวใหม่

ธานีทำหน้าไม่พอใจแล้วเดินออกไปต่อแถว

คนขายของ : ถ้าเธอไม่แทรกคนอื่นแต่แรก ก็ไม่ใช้อย่างนี้หรอก

เมื่อรับประทานอาหารเสร็จ ธานีเดินไปที่ห้องเรียน เสียงสัญญาณดังขึ้น

ฉากที่ 4   ในชั่วโมงภาษาอังกฤษ

ธานี : คุณครูครับ เมื่อกลางวันผมรีบลงไปซื้ออาหารรับประทานแต่คิวยาวมาก ผมเลยขอแทรกแถว แต่คนขายของเขาไม่ยอมขายให้เลยทำให้ผมช้ากว่าจะได้ทานข้าวก็หมดเวลาพักพอดี ผมเลยไม่มีเวลาทำงานส่งให้ทันเวลา

ครูประจำ : เธอคิดว่าเธอทำถูกแล้วหรือ

ธานียืนก้มหน้า

ครูประจำ : คนขายของเขาทำถูกแล้วที่ไม่ขายของให้คนที่ไม่ยอมเข้าแถวอย่างมีระเบียบ หวังว่าเธอคงรู้แล้วนะว่า คราวนี้เธอไม่มีคะแนนเก็บเพราะอะไร

ธานี : ครับ ต่อไปผมจะไม่ไปแทรกแถวลัดคิวคนอื่นอีกแล้ว

ครูประจำ : ดีมาก ครูฝากนักเรียนทุกคนด้วยว่า เราอยู่รวมกันในสังคม จะต้องรู้จักการเข้าแถวรับบริการตามลำดับก่อนหลัง เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว และเป็นระเบียบเรียบร้อย ครูอยากให้นักเรียนปฏิบัติให้เป็นนิสัย ถ้ามีคนอื่นขอแทรกแถว ก็ควรบอกเขาให้ไปต่อคิวใหม่ ไม่ควรยอมให้เขาแทรกเพราะจะทำให้เขาเคยตัว หวังว่าทุกคนคงปฏิบัติตามนะครับ

น.ร. ในห้อง : ครับ ค่ะ

ครูประจำ : ดีมาก ธานีนั่งลงได้ เสียเวลามากแล้ว เริ่มเรียนต่อจากเมื่อวานดีกว่า

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวศศิยา บุตรเนียร
วันเดือนปีเกิด	17 เมษายน 2503
ที่อยู่ปัจจุบัน	690 ซอยวชิรธรรมสาธิต 57 ถนนสุขุมวิท แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนท์อนุสรณ์) แขวงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2521	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2528	การศึกษาระดับมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2541	การศึกษาระดับปริญญาตรี จิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2523	ครู 2 โรงเรียนบ้านลาดตะเคียน อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
พ.ศ. 2528	อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนบ้านลาดตะเคียน อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
พ.ศ. 2529	ครูใหญ่โรงเรียนบ้านหนองปักหลัก อำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี
พ.ศ. 2532	อาจารย์ 1 ระดับ 3 ช่วยราชการสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ. 2540	อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนท์อนุสรณ์) แขวงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร
และการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะเพื่อพัฒนาพฤติกรรม
ประชาธิปไตยด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนท์อนุสรณ์) กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

ศศิยา นุตรเนียร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

พฤษภาคม 2541

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบอน (นัยนานนท์อนุสรณ์) กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ของนักเรียนทั้งหมด 146 คน จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 8 คน โดยกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ แบบแผนการทดลองในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสลับกลับ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การทดสอบของวิลคอกซันและแมนวิทนี

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรและนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการชี้แนะมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A COMPARISON OF THE EFFECTS OF SIMULATIONS IN COMBINATION WITH TOKEN
ECONOMY REINFORCEMENT AND SIMULATIONS IN COMBINATION WITH
PROMPTING ON DEVELOPING THE DEMOCRATIC BEHAVIORS OF KHARAWATHAM
OF PRATHOM SUKSA V STUDENTS OF BANNONGBON (NAIYANANONANUSORN)
SCHOOL IN BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
SASIYA BUTRNIAN

Presented in partial fulfillment of the requirement for the Master of
Education Degree in Educational Psychology
at Srinakharinwirot University
November 1998

The purpose of this experimental research was to compare the effects of simulations in combination with token economy reinforcement and simulations in combination with prompting on developing of democratic behaviors of kharawatham of Prathom Suksa V students of Bannongbon (Naiyananonanusorn) School in Bangkok in the academic year 1998. The subjects of sixteen students were randomly selected from Prathom Suksa V students whose democratic behaviors of kharawatham scores were lower than twenty - fifth percentile. The subjects were divided into experimental group I and group II , each group was consisted of eight students. The experimental group I was exposed to simulations in combination with token economy reinforcement while the experimental group II was exposed to simulations in combination with prompting. The experimental design was ABA reversal design. The observation record was used for data recording. The data were analysed by The Wilcoxon's Matched Pairs Signed - Ranks Test and The Mann - Whitney U Test.

The results were as follows :

1. The democratic behaviors of kharawatham of the students who were exposed to simulations in combination with token economy reinforcement were significantly increased before the experiment at .01 level.
2. The democratic behaviors of kharawatham of the students who were exposed to simulations in combination with prompting were significantly increased before the experiment at .01 level.
3. There were significantly difference of the democratic behaviors of kharawatham between the students who were exposed to simulations in combination with token economy reinforcement and the students who simulations in combination with prompting at .01 level.